



# GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Warszawa, 11 grudnia 2023 r.

DOOŚ-WDŚZIL.420.7.2023.MKW.22

## DECYZJA

Na podstawie art. 138 § 1 pkt 2 oraz 127 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.), dalej k.p.a., oraz art. 71 ust. 2 pkt 1 i pkt 2 oraz art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247, ze zm.), dalej u.o.o.ś., po rozpoznaniu odwołań: ██████████ z 16 lutego 2023 r., Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot z 1 marca 2023 r., ██████████, ██████████, ██████████ i ██████████, reprezentowanych przez r.pr. ██████████, z 2 marca 2023 r. oraz Stowarzyszenia Ekologicznego Eko-Unia z 3 marca 2023 r. od decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z 31 stycznia 2023 r., znak: WOO-II.420.34.2021.EK.42, o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia pn. „Budowa drogi ekspresowej S11 na odcinku Ostrów Wielkopolski – Kępno”,

### **1. uchylam pkt I.2.9. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„1. Na etapie budowy przedsięwzięcia, na odcinkach:

- a. 0+200 – 1+200;
- b. 2+150 – 3+150;
- c. 5+200 – 6+400;
- d. 8+000 – 11+600;
- e. 15+700 – 17+550;
- f. 18+400 – 22+900;
- g. 24+600 – 27+900;
- h. 0+000 do 4+200 (Obwodnica Kępna);

należy ograniczyć prace uciążliwe powodujące emisję dźwięku lub drgań do środowiska.

2. Na ww. odcinkach dopuszcza się prowadzenie robót budowlanych powodujących emisję dźwięku lub drgań:

- a. w porze dnia od poniedziałku do soboty w godzinach od 6:00 do 22:00;
- b. w porze dnia w niedziele i dni ustawowo wolne od pracy od 8:00 do 20:00, lecz nie dłużej niż 8 h dziennie;

- c. w porze nocy od poniedziałku do piątku od 22:00 do 6:00, mając na względzie kwestie technologiczne, dopuszcza się prowadzenie prac wymagających ciągłości, tj. układanie powierzchni betonowej, asfaltowej, wykonywanie ustroju nośnego obiektów mostowych itp., pod warunkiem zastosowania przenośnych ekranów akustycznych lub obudów dźwiękochłonnych na całej długości wykonywanych w danym czasie robót, od strony terenów chronionych akustycznie oraz zastosowaniu mat wibroakustycznych pod statycznie pracującymi maszynami i urządzeniami. Przez całą dobę dopuszcza się pracę agregatów prądotwórczych lub silników pomp odwadniających wykopy pod warunkiem zlokalizowania ich w odległości większej niż 100 m od elewacji najbliższej zabudowy.
  - d. po uprzednim poinformowaniu mieszkańców budynków, których elewacja znajduje się do 200 m od miejsca prowadzenia robót budowlanych o zamiarze rozpoczęcia prac budowlanych z wykorzystaniem pojazdów, maszyn lub urządzeń. Mieszkańcy powinni zostać poinformowani za pomocą zawiadomienia (np. wywieszonego na ogrodzeniu od strony wejścia do budynku, na tablicy sołectwa, przy sklepie itp.), co najmniej 24h przed rozpoczęciem prac budowlanych. Zawiadomienie powinno zawierać co najmniej informacje o planowanym dniu rozpoczęcia robót, zaleceniu zamknięcia okien od strony prac budowlanych, informacje wskazane ww. pkt a, pkt b oraz pkt c, a także informacje o sposobie kontaktu w przypadku wystąpienia długotrwałych uciążliwości;
3. W godzinach od 22:00 do 6:00, na ww. odcinkach, zakazuje się prac powodujących drgania, tj. wykonywanych np. przy wykorzystaniu palownic i kafarów oraz innych urządzeń służących do wbijania materiałów w powierzchnię ziemi”.

**3. uchylam pkt I.2.10. ww. decyzji i umarzam postępowanie organu I instancji w tym zakresie;**

**4. uchylam pkt I.2.14. ww. decyzji o i umarzam postępowanie organu I instancji w tym zakresie;**

**5. uchylam pkt I.2.16. ww. decyzji o i umarzam postępowanie organu I instancji w tym zakresie;**

„Prace w korytach cieków wodnych związane z budową obiektów inżynierskich prowadzić przy niskich stanach wód”.

**6. uchylam pkt I.2.28. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Wycinkę drzew i krzewów, a także zajęcie terenu (zdjęcie roślinności i odhumusowanie) wykonać poza okresem od 1 marca do końca sierpnia. Dopuszcza się prowadzenie ww. prac w tym okresie, jednak wyłącznie po przeprowadzeniu kontroli ornitologicznej bezpośrednio poprzedzającej etap realizacji, której wyniki potwierdzą brak gniazdowania ptaków. Kontrolę należy przeprowadzić nie wcześniej niż 2-3 dni przed rozpoczęciem prac. W przypadku wykrycia lęgów gatunków chronionych wszystkie czynności należy przerwać do czasu stwierdzenia przez nadzór ornitologiczny wyprowadzenia młodych z gniazda. Ponadto, przed wycinką drzew o obwodzie pni powyżej 50 cm, mierzonym na wysokości 130 cm, i z odstającą

korą lub obecnością dziupli, specjaliści chiropterolog i entomolog dokonają, na 2-3 dni przed jej rozpoczęciem, oględzin drzew pod kątem występowania stanowisk nietoperzy oraz chronionych gatunków bezkręgowców. W przypadku stwierdzenia ich występowania nadzór przyrodniczy wskaże dalsze sposoby postępowania mające na celu zabezpieczenie wyżej wskazanych stanowisk i gatunków. Niedopuszczalne jest usuwanie drzew i krzewów pod zaplecza budowy”.

**7. uchylam pkt I.2.29. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Wycinkę dziuplastych drzew, a także wyburzenia budynków poprzedzić wykonaniem ekspertyzy chiropterologicznej pod kątem obecności nietoperzy, a w przypadku ich stwierdzenia termin i sposób wykonania wycinki dostosować do potrzeb stwierdzonych gatunków. Kontrolę należy wykonać najpóźniej na 3 dni przed planowanym rozpoczęciem prac. W przypadku stwierdzenia kolonii rozrodczych lub hibernujących osobników prace należy rozpocząć dopiero po opuszczeniu tych miejsc przez wszystkie osobniki.”

**8. uchylam pkt I.2.32. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Do sadzenia zastosować prawidłowo wyprodukowany materiał szkółkarski drzew gatunków rodzimych. Nasadzenia pielęgnować i regularne podlewać przez okres minimum 3 lat. Dopuszcza się użycie nieinwazyjnych odmian ozdobnych (rodzimych lub zadomowionych) w rejonie węzłów, rond czy MOP. Nasadzenia realizować z uwzględnieniem poniższych wytycznych:

1. przy doborze gatunków drzew i krzewów do nasadzeń wziąć pod uwagę rodzaj roślinności rzeczywistej występującej wokół projektowanej inwestycji, warunki glebowe i siedliskowe oraz odporność na niekorzystne warunki panujące wzdłuż drogi, wykorzystać gatunki rodzime zarówno liściaste, jak i iglaste,
2. zastosowanie krzewów ozdobnych w odmianach szkółkarskich dopuszcza się wyłącznie na rondach i na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych,
3. dobór materiału nasadzeniowego oraz sadzenie drzew należy wykonać z uwzględnieniem poniższych wytycznych:
  - a. materiał roślinny musi posiadać następujące cechy:
    - wyprodukowany zgodnie z zasadami agrotechniki szkółkarskiej, szkółkowany co najmniej 2-krotnie;
    - prawidłowo uformowany, z zachowaniem charakterystycznych dla gatunku i odmiany pokroju, wysokości, szerokości i długości pędów, a także równomiernego rozgałęzienia;
    - bez uszkodzeń mechanicznych;
    - pąk szczytowy wyraźnie uformowany;
    - bryła korzeniowa prawidłowo uformowana, zwarta, nieuszkodzona, na korzeniach szkieletowych powinny występować liczne drobne korzenie;

- pędy szkieletowe korony powinny być dobrze wykształcone i równomiernie rozmieszczone oraz występować w liczbie zależnej od gatunku i odmiany, jednak nie mniejszej niż 4;
  - obwody pni sadzonek na wysokości 100 cm powinny wynosić minimum 12 cm (Pa 180 lub Pa 200);
  - dopuszczalna forma naturalna drzew (wysokość do 150 cm, z bryłą korzeniową),
- b. wymagania dotyczące sadzenia:
- doły pod sadzonki powinny być zaprawione ziemią i mieć dwukrotnie większą wielkość od bryły korzeniowej;
  - należy wbić w dno dołu trzy drewniane paliki o średnicy nie mniejszej niż 5 cm i o wysokości minimum 180 lub 200 cm nad poziomem gruntu w sposób zapewniający ich stabilność (wkopać na ok. 1 m w grunt);
  - dla drzew formy naturalnej stosować 2 paliki i taśmę mocującą;
  - paliki przy drzewach formy piennej należy połączyć 6 regłami (3 regle łączące poniżej korony, 3 regle łączące ok. 20 cm ponad powierzchnią gruntu);
  - dół pod sadzonki należy uformować w kształcie miski o średnicy minimum 80 cm, podsypać sypką ziemią, sadzonki po posadzeniu przysypać ziemią a grunt zagęścić poprzez ubicie, zwracając uwagę, aby nie ubijać bryły korzeniowej tylko grunt wokół niej;
  - rośliny podlać od razu po posadzeniu, wykorzystując minimum 30 litrów wody na jedną sadzonkę;
  - misę przysypać warstwą ściółki (kora lub zrąbki) o grubości 5-7 cm, tak aby misa po ściółkowaniu pozostawała na poziomie przyległego terenu;
  - pnie drzew przywiązać do palików tuż pod koroną przy użyciu elastycznej taśmy nośnej o szerokości minimum 3 cm;
  - drzewa sadzić na głębokość na jakiej rosły w szkółce;
- c. niedopuszczalne jest wykorzystywanie sadzonek:
- z uszkodzeniami mechanicznymi, pęknięciami kory i oznakami martwicy;
  - z koronami V-kształtnymi;
  - z koronami jednostronnymi;
  - z odrostami podkładki poniżej miejsca szczepienia;
  - ze śladami żerowania szkodników;
  - z uszkodzonym pąkiem szczytowym przewodnika;
  - z uszkodzoną bądź przesuszoną bryłą korzeniową;
- d. w czasie transportu sadzonki muszą być zabezpieczone przed uszkodzeniem bryły korzeniowej tkaniną, która ulegnie rozkładowi po posadzeniu drzew. Terminy sadzenia drzew oraz odległości pomiędzy poszczególnymi sadzonkami określi

specjalista dendrolog z nadzoru przyrodniczego w zależności od typu sadzonych drzew;

- e. należy unikać nasadzeń monokultur drzew. W tym celu, nie rzadziej niż co 5 drzewo w szpalerze drzew lub 15-25% drzew w przypadku ich obszarowego nasadzenia, należy zastosować inny gatunek niż dominujący w grupie”.

**9. uchylam pkt I.2.33. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Należy prowadzić monitoring udatności i trwałości nasadzeń zastępczych drzew i krzewów, w okresie 5 lat od ich posadzenia, tj. w 1., 3., i 5. roku. W przypadku stwierdzonego braku zachowania żywotności drzew lub krzewów po 1. i po 3. roku od ich zasadzenia, nasadzenia należy uzupełnić ubytki w stosunku 1:1 (za każde drzewo i za każdy krzew lub powierzchnię krzewu, które nie przyjęły się w gruncie, nasadzić 1 nowe), po 5 latach od ich zasadzenia, należy uzupełnić ubytki w stosunku 1:2 (za każde drzewo i za każdy krzew lub powierzchnię krzewu, które nie przyjęły się w gruncie, nasadzić 2 nowe). Wszystkie nowe nasadzenia uzupełniające wykonane w 1. i 3. roku należy objąć 3 letnim okresem pielęgnacji. Nasadzenia należy uzupełnić najpóźniej w następnym roku kalendarzowym. Monitorowaniem objąć trawy, krzewy i drzewa. Raport z przeprowadzonego monitoringu należy przedstawić Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska i Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu w terminie do 12 miesięcy od dnia jego przeprowadzania”.

**10. uchylam pkt I.2.34. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Zasypywanie siedlisk rozrodczych batrachofauny należy prowadzić pod stałym nadzorem herpetologicznym, po uprzednim odłowieniu osobników i przeniesieniu w dogodne siedliska zastępcze. Zakres prac powinien obejmować kolejno następujące czynności:

- obniżenie lustra wody – należy dokonać przzerwania linii brzegowej tworząc rów odwadniający równocześnie zabezpieczając miejsce przzerwania linii brzegowej poprzez rozpięcie szczelnie siatki o oczkach o wymiarach ok. 5 x 5 mm. Zatrzymujące się na siatce płazy należy natychmiast wyłowić;
- penetracja dna i odłowienie zwierząt, zarówno postaci dorosłych, jak i młodocianych;
- zabezpieczenie odłowionych zwierząt w przygotowanych uprzednio pojemnikach w miejscu zacienionym, aby temperatura wody, w której będą przechowywane, nie była wyższa niż 20°C;
- transport i wypuszczenie zwierząt w optymalne dla nich siedliska, w których wcześniej stwierdzano płazy, lub do zbiorników zastępczych;
- zasypanie osuszonej niszy zbiornika bezpośrednio po odłowieniu zwierząt, jednostronnym frontem roboczym w celu umożliwienia ucieczki zwierzętom, które mogły jeszcze pozostać w zbiorniku.

Likwidację siedlisk batrachofauny przeprowadzić we wrześniu. Dokładny termin ustali specjalista herpetolog na podstawie obserwacji w terenie i warunków temperaturowych. W przypadku stwierdzenia możliwości zasypania częściowego, zachowaną część zbiornika

należy oddzielić od projektowanej drogi za pomocą ścianki szczelnej. Jeżeli uwarunkowania projektowe/techniczne nie pozwolą na likwidację siedlisk batrachofauny we wrześniu, dopuszcza się ich likwidację w innym terminie, lecz pod ścisłym nadzorem specjalisty herpetologa”.

#### **11. uchylam pkt I.2.38. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Przed wycinką drzew należy:

- a. wykonać co najmniej dwie platformy gniazdowe dla bociana czarnego w odpowiednich dla gatunku siedliskach na terenie nadleśnictwa Przedborów i co najmniej trzy platformy gniazdowe dla bielika w odpowiednich dla gatunku siedliskach wyznaczonych na terenie Nadleśnictwa Antonin.
- b. zamontować budki lęgowe dla ornitofauny, na obszarach przylegających do terenu wycinki, w następujących typach i liczbie:

Typ budki lęgowej	Minimalna liczba budek
A1	15
A	70
B	40
D	3
E	6
P – typ „kopcuszek”	30
kosz lęgowy – typ uszatka	2

Budki dla ptaków należy rozwiesić pod nadzorem specjalisty ornitologa z nadzoru przyrodniczego, konsultując ich lokalizację z właściwym miejscowo nadleśniczym.

- c. przed dokonaniem wycinki zamontować, na obszarach przylegających do terenu wycinki, schronienia rozrodcze dla chiropterofauny w następujących typach i liczbie:

Typ skrzynki rozrodczej	Minimalna liczba budek
Issel	51
Strattman	51

Skrzynki należy rozwiesić w grupach po 6 budek (3 typu Issel i 3 typu Strattman) wzdłuż dróg leśnych, przecinek, linii oddziałowych itp. Dokładną lokalizacją skrzynek i sposób ich montażu wskaże chiropterolog z nadzoru przyrodniczego w porozumieniu z właściwym miejscowo nadleśniczym.

Platformy gniazdowe dla bociana czarnego, budki lęgowe dla ptaków oraz schronienia rozrodcze dla chiropterofauny należy zlokalizować na terenach leśnych, gdzie nie będą dokonywane cięcia rębne przez okres minimum 10 lat, mogące wpłynąć na skuteczność kompensacji. W przypadku gdy z przyczyn naturalnych lub nienaturalnych, w tym wynikających z sposobu gospodarowania drzewostanem, planowanych działań lub inwestycji, budka lub platforma nie będą mogły zajmować swojej lokalizacji należy ją przenieść. Nową lokalizację wyznaczyć i przeprowadzić pod nadzorem specjalisty ornitologa (w przypadku

ptaków) lub chiropterologa (w przypadku nietoperzy). Chiropterolog w przypadku budek dla nietoperzy i ornitolog w przypadku budek dla ptaków będą dbali o właściwą ich konserwację, w tym ich wymianę w przypadku zużycia lub zniszczenia. Wyżej wskazane prace należy wykonywać pod ich bezpośrednim kierunkiem i zgodnie z wytycznymi specjalisty z nadzoru przyrodniczego przez okres 10 lat. Montaż budek dla ptaków oraz ich coroczne czyszczenie ww. okresie należy wykonać pomiędzy 16 października a 28 lutego.”

**12. uchylam pkt I.2.39. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Na etapie realizacji przedsięwzięcia prowadzić nadzór przyrodniczy, obejmujący w szczególności: kontrolę nad realizacją prac uwzględniających metaplantację gatunków chronionych, kontrolę terenu przed rozpoczęciem poszczególnych etapów prac pod kątem występowania gatunków chronionych, identyfikację zagrożeń dla tych gatunków w wyniku realizacji planowanych prac oraz podejmowanie na bieżąco działań zapobiegających tym zagrożeniom, w szczególności poprzez modyfikację sposobu prowadzenia prac, dostosowanie terminów prowadzenia prac, stosowanie tymczasowych płotków herpetologicznych. W skład nadzoru przyrodniczego muszą wchodzić następujący specjaliści: ornitolog, teriolog, chiropterolog, herpetolog, ichtiolog, botanik i entomolog, posiadający doświadczenie w prowadzeniu prac terenowych i identyfikacji szaty roślinnej oraz gatunków fauny. Skład nadzoru należy każdorazowo dostosowywać do aktualnie prowadzonych prac”.

**13. uchylam pkt I.3.1. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Zaprojektować i wykonać nieprzezroczyste ekrany akustyczne we wskazanych kilometrażach przedsięwzięcia i o wysokości nie mniejszej niż wskazana w tabeli. Ekrany wybudować w sposób umożliwiających ich jednostronne (od strony zabudowy) obsadzenie roślinnością pnącą, zgodnie z tabelą zamieszczoną poniżej:

Tabela 1

Ozn. ekranu	W km drogi ekspresowej S11	Strona drogi	Wysokość [m]	Orientacyjna Długość [m]
E01	0+633 – 0+773	lewa	5,0	141
E02	5+810 – 5+962	prawa	3,0	150
E03	9+491 – 9+586	lewa	3,0	95
E04	16+817 – 16+936	prawa	3,0	119
E05	17+093 – 17+257	prawa	4,0	165
E06	17+220 – 17+426	lewa	4,5	205
E07	18+984 – 19+111	prawa	3,0	128
E08	19+220 – 19+376	prawa	3,0	157
E09	19+551 – 19+666	prawa	3,0	115
E10	20+600 – 20+741	lewa	3,0	142
E11	26+843 – 26+951	prawa	3,0	108
E12	26+915 – 27+015	lewa	3,0	100
EOK01	2+797 – 3+034	prawa	2,0	244

Stronę drogi określono zgodnie z rosnącym kilometrażem, tj. od północy w kierunku południowym. Minimalna wymagana klasa pochłaniania ekranów akustycznych to A3 (z obu stron ekranu) natomiast minimalna klasa izolacyjności to B3 (oznaczenia zgodne z normami PN-EN 1793-1:2017-05 i PN-EN 1793-2:2018-08). Wymagana izolacyjność akustyczna dotyczy całego ekranu akustycznego. Wszystkie ekrany akustyczne muszą być osadzone na trwale w gruncie w taki sposób, aby od poziomu gruntu do korony ekranu, zastosowana przegroda była szczelna. Ekrany wzdłuż planowanej drogi S11 zlokalizować jak najbliżej układu drogowego (krawędzi jezdni), który ekranują.”.

**14. uchylam pkt I.3.4. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Pozostawić rezerwę terenu pod ewentualne ekrany akustyczne:

- a. po lewej stronie drogi S11 na odcinku od km 10+601 do km 10+712 (gdzie ok. 65 m ekranu ma być zlokalizowane równolegle względem przedsięwzięcia, natomiast ok. 70 m po kącie ok. 45 stopni w kierunku południowo-wschodnim);
- b. po lewej stronie drogi S11 na odcinku od km 22+200 do km 22+400;
- c. po prawej stronie drogi S11 na odcinku od km 22+300 do 22+500;

, jak również rezerwę terenu pod ewentualne wydłużenie ekranów akustycznych:

- d. E04 na odcinku od km 16+936 (koniec ekranu) do km 16+960;
- e. E05 na odcinku od km 17+050 do km 17+093 (początek ekranu);
- f. E10 na odcinku od km 20+550 do 20+600 (początek ekranu);
- g. E11 na odcinku od km 26+800 do km 26+843 (początek ekranu);
- h. EOK01 na odcinkach od 2+730 do 2+797 (początek ekranu) i od 3+034 (koniec ekranu) do km 3+070”.

**15. uchylam pkt I.3.5. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Ekrany akustyczne oraz ekrany przeciwoślnościowe na przejściach górnych dla zwierząt, od strony zewnętrznej (tj. przeciwnej niż źródło hałasu drogowego) obsadzić roślinnością, w szczególności pnączami. Ekrany wybudować w sposób umożliwiający pięcie się po nich roślin. Do nasadzeń wykorzystać rodzime gatunki pnączy, jak np. bluszcz pospolity (*Hedera helix*). Nie należy stosować gatunków o owocach atrakcyjnych dla ptaków. We współpracy z nadzorem botanicznym określić gatunki pnączy spełniające lokalne warunki siedliskowe. Sadzonki roślin pnących należy sadzić w odległości nie większej niż 3 m od siebie. Odległość uzależnić od gatunku”.

**16. uchylam pkt I.3.6. ww. decyzji i umarzam postępowanie organu I instancji w tym zakresie;**

**17. uchylam pkt I.3.7. ww. decyzji i umarzam postępowanie organu I instancji w tym zakresie;**

**18. uchylam pkt I.3.8. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**



- „a. Wodę opadową i roztopową z parkingów i jezdni znajdujących się na terenie MOP należy ująć w szczelny system kanalizacji deszczowej i oczyścić z węglowodorów ropopochodnych i zawiesiny ogólnej.
- b. Wpływ parkingu na środowisko zminimalizować poprzez:
- wydzielenie i zagospodarowanie pasów zieleni o powierzchni minimum 1 m<sup>2</sup> na każde 10 m<sup>2</sup> parkingu. Pasy zieleni zlokalizować wewnątrz terenu wyznaczonego zewnętrzną krawędzią miejsc parkingowych. W pasach zieleni nasadzić drzewa (np. w formie piennej), wysokie trawy lub pnącza (wraz z konstrukcją umożliwiającą im wzrost);
  - posadzić minimum 1 drzewo na każde 20 m<sup>2</sup> utwardzonych dróg na terenie MOP (kołowych i pieszych ciągów komunikacyjnych związanych technologicznie z parkingiem). Gatunki drzew dobrać w taki sposób, aby minimum 20% nasadzonych drzew po osiągnięciu fazy dojrzałej cechowała wysokość minimum 20 m. Nasadzenia zlokalizować szczególnie w sąsiedztwie powierzchni utwardzonych;
  - obsadzenie niezasklepionej części MOP mieszkanką traw (minimum 4 różne gatunki)”.

**19. uchylam pkt I.3.13. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Wody odprowadzane na etapie budowy (np. pochodzące z odwodnienia), przed zrzutem do rzek, jezior a także do kanałów i rowów melioracyjnych, których ujście do rzek lub jezior znajduje się w odległości mniejszej niż 300 m, należy podczyścić z zawiesiny ogólnej do wartości nieprzekraczającej 100 mg/m<sup>3</sup>. Na ujściu ze zbiorników retencyjno-sedymentacyjnych, użytkowanych na etapie eksploatacji, należy zainstalować regulatory przepływu ograniczające w czasie wielkość zrzutu wody.”.

**20. uchylam pkt I.3.15. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Bezpośrednio przed zrzutem wód opadowych i roztopowych z układów drogowych do każdego odbiornika końcowego zastosować osadniki zawiesiny ogólnej”.

**21. uchylam pkt I.3.16. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Przed wylotami z systemu odwodnienia planowanego układu drogowego do rzek Złotnica, Dopływ ze Szklarki Myślniewskiej oraz Dopływu z Rojowa i ich dopływów przecinanych przez przedsięwzięcie, zaprojektować separatory substancji ropopochodnych”.

**22. uchylam pkt I.3.18. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Zachować dotychczasowe parametry hydromorfologiczne przebudowywanych cieków naturalnych, w szczególności nachylenie skarp. Skarpy oraz dno koryt regulowanych cieków umocnić i zabezpieczyć przed erozją, niszczeniem i rozmywaniem poprzez stosowanie materiałów naturalnych, np. faszyny. Wykluczone jest stosowanie betonu, gabionów i narzutu kamiennego.

1. Celem zminimalizowania negatywnego wpływu przebudowy cieków naturalnej jednolitej części wód Złotnica należy wykonać nasadzenia w formie co najmniej pojedynczego szpaleru drzew z każdej strony cieku wzdłuż:
  - a. Dąbrówki na odcinku minimum 200 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok. km 8+800 – 8+775 przedsięwzięcia);
  - b. Dopływu spod Potaśni na odcinku minimum 20 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok. km 9+125 – 9+175 przedsięwzięcia);
  - c. Dopływu spod Potaśni na odcinku minimum 20 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok. km 9+125 – 9+175 przedsięwzięcia);
  - d. Dopływu spod Rojowa na odcinku minimum 480 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok. km 13+250 – 13+775 przedsięwzięcia);
  - e. Złotnicy:
    - na odcinku minimum 210 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok km 17+000 – 17+180 przedsięwzięcia);
    - na odcinku minimum 30 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok km 18+550 – 18+620 przedsięwzięcia);
    - na odcinku minimum 60 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok km 19+120 – 19+180 przedsięwzięcia);
    - na odcinku minimum 100 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok km 20+700 – 20+740 przedsięwzięcia);
    - na odcinku minimum 300 m (w związku z jej przełożeniem na wysokości ok km 21+520 – 21+840 przedsięwzięcia).
2. Na przekładanej na odcinku od km 21+520 do 21+840 rzecze Złotnicy należy odtworzyć koryto rzeki w nieregularnej, zbliżonej do naturalnej formie. Zastosować rozwiązania (np. drewniane lub faszynowe deflektory) wspomagające naturalny proces meandrowania”.

**23. uchylam pkt I.3.20. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Zbiorniki, o których mowa w punkcie I.3.19. decyzji wykonać z zachowaniem następujących parametrów i wymagań:

- a. ukształtować w sposób zapewniający zróżnicowanie ich głębokości poprzez wykonanie tzw. podwodnych wzniesień;
- b. kształt zbiornika ma mieć postać nieregularną;
- c. maksymalna głębokość każdego zbiornika 120 cm;
- d. największą powierzchnię (do 80%) zbiornika mają zajmować płycizny do 30 cm głębokości;
- e. zbiornik powinien mieć łagodny profil dna – najkorzystniejsze jest nachylenie wynoszące 1:20. Nachylenie nie może przekraczać 1:5;
- f. brzeg i dno od strony drogi należy wykonać o nachyleniu 1:2, lub ostrzejszym. Pozostałe brzegi należy wykonać o nachyleniu nie większym niż 1:5;

- g. dno musi być nierówne, z podwodnymi grzbietami. Należy na nim umieścić pnie drzew częściowo leżących na brzegu;
- h. po wypełnieniu wodą zbiorników należy je zasilić mikroorganizmami poprzez przeniesienie od 20 do 40 litrów żywego namułu z zastępowanych siedlisk. Zbiornik pozostawić do spontanicznej sukcesji;
- i. zbiorniki wykonać przed zniszczeniem miejsc bytowania i rozrodu płazów. Wykonanie zbiornika należy uznać za zakończone nie wcześniej niż 7 dni po zasileniu go namulem;
- j. raz w roku (w 2., 3. i 5. roku po wybudowaniu zbiorników kompensacyjnych), herpetolog dokona ich kontroli w zakresie trwałości i warunków do rozrodu batrachofauny. Jeżeli będzie to konieczne do zapewnienia warunków do rozrodu batrachofauny to należy przeprowadzić odmulenie zbiornika, likwidację części roślinności lub odłów ryb”.

**24. uchylam pkt I.3.21. ww. decyzji o treści i w tym zakresie orzekam:**

„Przy realizacji naziemnych zbiorników retencyjnych należy uwzględnić następujące wytyczne:

- a. zbiorniki retencyjne w sąsiedztwie przejść dla zwierząt należy lokalizować w odległości większej niż 10 m od końców przyczółków obiektów;
- b. wzdłuż całego ogrodzenia zbiorników wykonać, pod nadzorem specjalisty herpetologa, dogęszczenie jego dolnej części poprzez zastosowanie ogrodzenia z siatki stalowej ocynkowanej o maksymalnych wymiarach oczek  $5 \times 5$  mm, wysokości minimum 50 cm w części nadziemnej, zagłębionego w gruncie na głębokości minimum 20 cm, z przewieszką w części górnej długości minimum 10 cm, odchyloną pod kątem  $45-90^\circ$  w stronę na zewnątrz zbiorników (ogrodzenia herpetologiczne). Ogrodzenia herpetologiczne należy wykonać niezwłocznie po wybudowaniu zbiorników;
- c. dopuszcza się rezygnację z zagłębienia siatki w grunt w przypadku, gdy ogrodzenie zbiorników zostanie wykonane na podmurówce (monolitycznej lub systemowej) zagłębionej w grunt na głębokość minimum 20 cm;
- d. siatkę należy przymocować trwale do skrzydeł bram i furtek, tak aby prześwit pomiędzy podłożem a siatką nie był większy niż 5 mm. W przypadku bramy lub furtki zlokalizowanej nad terenem nieutwardzonym, np. w ciągu drogi serwisowej o nawierzchni innej niż bitumiczna lub z kostki betonowej, na całej szerokości bramy lub furtki należy wykonać nawierzchnię z betonowych płyt chodnikowych;
- e. pas terenu o szerokości 50-80 cm na zewnątrz ogrodzenia herpetologicznego powinien być koszony;
- f. dopuszcza się rezygnację z wykonania ogrodzeń herpetologicznych zbiorników, jednakże w takich przypadkach należy zastosować poniższe wytyczne:
  - głębokość zbiornika nie może być większa niż 1,5 m,

- skarpy zbiornika wykonać o nachyleniu  $\leq 1:2$  z pokryciem gruntowym i obsiewem trawiastym,
  - kształt zbiornika wydłużyć i zorientować wzdłuż kierunku migracji zwierząt,
  - zastosować separator substancji ropopochodnych przed wlotem do zbiornika,
  - czyszczenie i odmulanie zbiornika wykonywać co do zasady we wrześniu.
- W przypadku konieczności czyszczenia i odmulania zbiornika w innym terminie dokonać sprawdzenia pod nadzorem herpetologa czy w zbiorniku występują płazy. W przypadku obecności płazów w zbiorniku należy je odłowić i przenieść we wskazane przez herpetologa miejsce”.

## 25. uchylam pkt I.3.23. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:

„Zaprojektować i zbudować obiekty inżynierskie pełniące funkcję przejść dla zwierząt wymienione w poniższej tabeli:

Tabela 2

Lp.	Oznaczenie obiektu	Informacja o obiekcie	Kilometraż (+/- 50 m)	Minimalne parametry przejścia dla zwierząt (stref dostępnych dla zwierząt)	Orientacyjna, przewidywana długość przejścia [m]	Minimalny współczynnik ciasnoty
1	WD/Pzg-1.1	Przejście górne dla dużych zwierząt	1+126	56 m	70	- (stosunek szerokości do długości $\geq 0,8$ )
2	MS/PZ-4.1/L	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z ciekim	4+065	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 10,5 szerokości (po każdej stronie cieku). Wysokość co najmniej 5 m.	31	$\geq 1,5$
3	MS/PZ-4.1/P	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z ciekim	4+065	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 10,5 m szerokości (po każdej stronie cieku). Wysokość co najmniej 5 m.		
4	ES-6.1/L	Przejście dolne dla dużych i małych zwierząt zespolone z ciekim wodnym oraz linią kolejową nr 272	6+131	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 11,5 m szerokości (po każdej stronie cieku). Rozpiętość teoretyczna przęseł - 45,0 m. Wysokość co najmniej 5 m.	34	$\geq 1,5$

Lp.	Oznaczenie obiektu	Informacja o obiekcie	Kilometraż (+/- 50 m)	Minimalne parametry przejścia dla zwierząt (stref dostępnych dla zwierząt)	Orientacyjna, przewidywana długość przejścia [m]	Minimalny współczynnik ciasnoty
5	ES-6.1/P	Przejście dolne dla dużych i małych zwierząt, ciekami wodnymi, kanałem oraz linią kolejową nr 272	6+131	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 11,5 m szerokości (po każdej stronie cieku). Rozpiętość teoretyczna przęseł - 45,0 m. Wysokość co najmniej 5 m.		
6	WD/Pzg-12.4	Przejście górne dla dużych zwierząt	12+350	50 m	65,2	- (stosunek szerokości do długości $\geq 0,8$ )
7	MS/PZ-13.6/L	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z ciekami	13+638	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 10 m szerokości (po każdej stronie). Wysokość co najmniej 5 m.	29	$\geq 1,5$
8	MS/PZ-13.6/P	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z ciekami	13+638	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 10 m szerokości (po każdej stronie). Wysokość co najmniej 5 m.		
9	WS/PZ-16.1/L	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z ciekami	16+079	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 10 m szerokości (po każdej stronie). Wysokość co najmniej 5 m.	29	$\geq 1,5$
10	WS/PZ-16.1/P	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z ciekami	16+079	Co najmniej 2x szerokość cieku po każdej stronie, nie mniej niż 10 m szerokości (po każdej stronie). Wysokość co najmniej 5 m.		
11	MS/PS-19.1/L	Przejście dolne dla średnich zwierząt zespolone z ciekami	19+155	Co najmniej 5 m szerokości (po obu stronach cieku). Wysokość co najmniej 3,5 m.	29	$\geq 0,7$

Lp.	Oznaczenie obiektu	Informacja o obiekcie	Kilometraż (+/- 50 m)	Minimalne parametry przejścia dla zwierząt (stref dostępnych dla zwierząt)	Orientacyjna, przewidywana długość przejścia [m]	Minimalny współczynnik ciasnoty
12	MS/PS-19.1/P	Przejście dolne dla średnich zwierząt zespolone z ciekim	19+155	Co najmniej 5 m szerokości (po obu stronach ciek). Wysokość co najmniej 3,5 m.		
13	MS/PS-22.2/L	Przejście dla średnich zwierząt zespolone z ciekim oraz drogą	22+246	Co najmniej 5 m szerokości (po obu stronach ciek). Wysokość co najmniej 4,5 m.	29	≥0,7
14	MS/PS-22.2/P	Przejście dla średnich zwierząt zespolone z ciekim oraz drogą	22+246	Co najmniej 5 m szerokości (po obu stronach ciek). Wysokość co najmniej 4,5 m.		
15	WS/PZ/PG-23.9/L	Przejście dolne dla dużych zwierząt zintegrowane z drogą	23+943	Co najmniej 5 m szerokości (po obu stronach drogi). Wysokość co najmniej 4,5 m.	30	≥1,5
16	WS/PZ/PG-23.9/P	Przejście dolne dla dużych zwierząt zintegrowane z drogą	23+943	Co najmniej 5 m szerokości (po obu stronach drogi). Wysokość co najmniej 4,5 m.		
17	WS/PM/PG-25.0/L	Przejście suche dla małych zwierząt zintegrowane z drogą	24+993	1 m szerokości (po obu stronach drogi)	29	≥0,07
18	WS/PM/PG-25.0/P	Przejście suche dla małych zwierząt zintegrowane z drogą	24+993	1 m szerokości (po obu stronach drogi)		
19	WS/PM/PG-27.1/L	Przejście suche dla małych zwierząt zintegrowane z drogą	27+144	1 m szerokości (po obu stronach drogi)	29	≥0,07
20	WS/PM/PG-27.1/P	Przejście suche dla małych zwierząt zintegrowane z drogą	27+144	1 m szerokości (po obu stronach drogi)		
21	WD/PZg/PG-28.7	Przejście górne dla dużych zwierząt zespolone z przejazdem gospodarczym o nawierzchni z kruszywa	28+726	56 m	70	≥1,5
22	Brak oznaczenia	Przejście górne dla dużych zwierząt	3+200	40 m	-	-
23	PZ/PH-17.1	przejście dolne dla średnich zwierząt	17+123	5,0 x 3,5	33	≥0,07

**26. uchylam pkt I.3.24. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Zaprojektować i zbudować przepusty/przejścia dla zwierząt małych wymienione w poniższej tabeli:

Tabela 3

Lp.	Oznaczenie	Typ	Kilometraż (+/- 50 m)	Minimalne parametry przepustu (szerokość x wysokość) [m]	Orientacyjna długość [m]	Minimalny współczynnik ciasnoty	Półki dla zwierząt
1	PZ/PH-1.9	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	1+949	3,0 x 1,5	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
2	PZ/PH-1.9a	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	1+949 (P)	2,0 x 1,5	17	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
3	PZ-4.6	przejście dla małych zwierząt i płazów	4+600	2,0 x 1,5	37	$\geq 0,07$	-
4	PZ/PH-4.8	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	4+812	3,0 x 2,0	35	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
5	PZ/PH-6.1	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	6+065	4,5 x 1,5	34	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
6	PZ-6.3	przejście dla małych zwierząt i płazów	6+325	2,0 x 1,5	34	$\geq 0,07$	-
7	PZ/PH-6.6	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	6+587	6,5 x 3,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.1 m każda
8	PZ/PH-7.1	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	7+107	4,0 x 2,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
9	PZ/PH-7.2 (węzły v1)	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	7+210 (P)	1,5 x 1,5	18	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda

Lp.	Oznaczenie	Typ	Kilometraż (+/- 50 m)	Minimalne parametry przepustu (szerokość x wysokość) [m]	Orientacyjna długość [m]	Minimalny współczynnik ciasnoty	Półki dla zwierząt
10	PZ/PH-8.1	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	8+101	3,0 x 1,5	34	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
11	PZ/PH-8.3	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	8+304	3,5 x 2,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
12	PZ-8.4	przejście dla małych zwierząt i płazów	8+390	2,0 x 1,5	34	$\geq 0,07$	-
13	PZ/PH-8.5	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	8+481	3,0 x 1,5	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
14	PZ-8.6	przejście dla małych zwierząt i płazów	8+580	2,0 x 1,5	34	$\geq 0,07$	-
15	PZ-8.7	przejście dla małych zwierząt i płazów	8+680	2,0 x 1,5	33	$\geq 0,07$	-
16	PZ/PH-8.9	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	8+926	9,0 x 3,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
17	PZ/PH-9.2	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	9+203 (L)	8,0 x 3,0	17	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda
18	PZ/PH-9.6	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	9+655	3,5 x 2,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.1 m każda
19	PZ/PH-11.3	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	11+289	3,0 x 1,5	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer.0.5 m każda



Lp.	Oznaczenie	Typ	Kilometraż (+/- 50 m)	Minimalne parametry przepustu (szerokość x wysokość) [m]	Orientacyjna długość [m]	Minimalny współczynnik ciasnoty	Półki dla zwierząt
20	PZ/PH-11.6	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	11+665	3,0 x 2,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 0.5 m każda
21	PZ/PH-18.6	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	18+590 (L)	5,0 x 2,0	17	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 0.5 m każda
22	PZ/PH-20.7	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	20+719	7,5 x 3,5	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 1 m z zachowaniem co najmniej 1,5 m przestrzeni od półki do spodu konstrukcji
23	PZ-20.8 a	Przejście dla płazów	20+828 (L)	1 x 0,75	12	$\geq 0,07$	-
24	PZ/PH-21.6	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	21+626	5,0 x 2,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 1 m z zachowaniem co najmniej 1,5 m przestrzeni od półki do spodu konstrukcji
25	PZ-21.8	przejście dla małych zwierząt i płazów	21+800	2,0 x 1,0	34	$\geq 0,07$	-
26	PH-21.9	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	21+951	4,0 x 2,0	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 0.5 m każda
27	PH-24.4	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	24+376	2,5 x 3,5	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 0.5 m każda

Lp.	Oznaczenie	Typ	Kilometraż (+/- 50 m)	Minimalne parametry przepustu (szerokość x wysokość) [m]	Orientacyjna długość [m]	Minimalny współczynnik ciasnoty	Półki dla zwierząt
28	Adaptacja istniejącego przepustu	przepust na cieku/rowie – dostosowany do migracji małych zwierząt	30+107	-	-	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 0.5 m każda
29	PZ/PH-17.1	przejście dla małych zwierząt i płazów na cieku/rowie	17+123	5,0 x 3,5	33	$\geq 0,07$	półki dwustronne o szer. 1 m z zachowaniem co najmniej 1,5 m przestrzeni od półki do spodu konstrukcji
30	Brak oznaczenia	przejście dla małych zwierząt	5+725-5+750	2,0 x 1,0	-	$\geq 0,07$	-
31	Brak oznaczenia	przejście dla małych zwierząt	15+325-16+100	2,0 x 1,0	-	$\geq 0,07$	-
32	Brak oznaczenia	przejście dla małych zwierząt	22+750-23+200	2,0 x 1,0	-	$\geq 0,07$	-
33	Brak oznaczenia	przejście dla małych zwierząt	26+600-26+837	2,0 x 1,0	-	$\geq 0,07$	-

**27. uchylam pkt I.3.26. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Powierzchnie przejść dla dużych i średnich zwierząt oraz teren w ich obrębie zagospodarować według poniższych zasad:

- a. przy projektowaniu przejść dolnych zespolonych z mostami zapewnić następujące warunki:
  - suche półki wykonać poza zasięgiem wody średniej;
  - półki ziemne połączyć z nurtem cieku poprzez łagodnie nachylone skarpy (nachylenie  $\leq 1:2,5$ ),
  - powierzchnię suchych półek wyrównać i pokryć gruntem rodzimym lub innym o podobnych parametrach fizyko-chemicznych, z wykluczeniem stosowania kruszyw łamanych oraz naturalnych gruboziarnistych,
  - dopuszcza się zróżnicowanie rzędnej półek w strefach dostępnych dla zwierząt pod warunkiem, że w każdym punkcie zostanie zachowana wymagana wysokość minimalna przejścia,

- zakończenia półek w pełni połączyć z terenem otaczającym przejście, umożliwiając swobodne przechodzenie wszystkich gatunków zwierząt; końcowe odcinki półek powinny posiadać przebieg bez gwałtownych załamań w pionie i poziomie,
  - w przypadku gdy do cieków zlokalizowanych w strefie najści uchodzą rowy odwodnieniowe skanalizować ujściowe odcinki otwartych rowów na całej szerokości przejścia lub zastosować szczelne przykrycia,
  - koryta cieków zlokalizować w centralnej części przejścia,
  - koryta cieków sztucznych takich jak rowy i kanały, pod obiektem pozostawić gruntowe, bez umocnień utrudniających przemieszczanie się małych zwierząt w poprzek koryta oraz pomiędzy nurtem cieków i suchymi półkami,
  - umacnianie skarp rowów i nasypów położonych w strefach dostępnych dla zwierząt prowadzić z wykorzystaniem metod naturalnych z docelowym wprowadzaniem trawiastej pokrywy roślinnej, zabronione jest użycie betonu, jak również azurowych płyt betonowych;
- b. w bezpośrednim sąsiedztwie przejść odtworzyć warunki glebowe umożliwiające rozwój roślinności, o składzie gatunkowym i strukturze zbliżonych do zbiorowisk roślinnych występujących w otoczeniu przejścia z wyłączeniem gatunków obcych. Wszelkie gatunki obce obecne na terenie budowy i realizacji inwestycji należy usunąć i zutylizować, łącznie z ziemią, w której znajdują się nasiona. Na powierzchni i w strefach naprowadzania zwierząt zrezygnować z lokalizowania otwartych obiektów odwodnieniowych – zwłaszcza studni wpadowych, osadników;
- c. ogrodzenia ochronno-naprowadzające połączyć szczelnie ze ścianami przejść dolnych i ekranami przeciwoślennymi przejść górnych;
- d. w obrębie przejść dla zwierząt dużych, i średnich (poza przejściem w km 2+195 Obwodnicy Kępna) wykonać ekrany przeciwoślennowe w postaci drewnianego, szczelnego parkanu o wysokości minimum 2,4 m, ograniczającego przenikanie światła z drogi w otoczenie przejść. Przy przejściach dolnych ekrany zlokalizować obustronnie wzdłuż jezdni drogi, na długości przejścia oraz minimum 50 m poza jego granicami, w obu kierunkach. Przy przejściach górnych ekrany zrealizować wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejść do końca najści ziemnych. Ekrany połączyć szczelnie z ogrodzeniem ochronnym;
- e. w rejonie przejść dla zwierząt dużych i średnich unikać oświetlenia jezdni w odległości minimum 200 m od najścia na przejście. W miejscach, gdzie konieczne będzie lokalizacja oświetlenia w mniejszej odległości należy:
- w rejonie górnych przejść dla zwierząt, na odcinku 200 m przed i za końcem najści na przejście, zastosować latarnie o wysokości maksymalnie 12 m n.p.t., a oświetlenie ukierunkować wyłącznie na jezdnię poprzez stosowanie opraw kierunkowych uniemożliwiających rozpraszanie światła do tyłu,

- w rejonie dolnych przejść dla dużych lub średnich zwierząt, na odcinku 200 m przed i za końcem najść na przejście, oświetlenie ukierunkować wyłącznie na jezdnię poprzez stosowanie opraw kierunkowych uniemożliwiających rozpraszanie światła do tyłu;
- f. w przypadku konieczności zastosowania oświetlenia drogowego przy przejściach dolnych i górnych dla zwierząt średnich i dużych stosować wytyczne wskazane w pkt 29 niniejszej decyzji;
- g. powierzchnię przejścia górnego oraz strefy naprowadzania zagospodarować poprzez wyłożenie karp korzeniowych, kłód i/lub stosów drewna, uniemożliwiających dostęp pojazdom;
- h. należy przygotować zastępcze stanowiska dla owadów w okolicach najść (obustronnie) na przejścia dla zwierząt średnich i dużych. Ma mieć ono postać (po obu stronach najścia) 2 budek dla trzmieli oraz 2 innych zastępczych schronień. Budki należy zamontować w suchym i lekko zacienionym miejscu na paliku. W sąsiedztwie budek oraz innych schronień dla owadów należy utworzyć siedliska dla tych gatunków, każde o powierzchni minimum 20 m<sup>2</sup>. Wszystkie ww. prace prowadzić pod kierunkiem i bezpośrednim nadzorem botanika z nadzoru przyrodniczego. Wykonanie budek oraz innych zastępczych schronień dla owadów, jak również ich montaż oraz dokładną lokalizację zapewnić ma entomolog z nadzoru przyrodniczego;
- i. przy podstawach najść obiektu górnego i wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejść dolnych wyłożyć rzędy głazów, o średnicy minimum 60 cm, w odstępach maksimum 80 cm, zapobiegających niepożądaney aktywności ludzi na powierzchni przejść. Należy przygotować zastępcze stanowiska rozrodcze dla gadów, zlokalizowane na najściach na przejścia dla zwierząt średnich i dużych. Każde stanowisko składać się ma z kopca oraz sterty kamieni rozmieszczonych na najściach na przejścia z obu stron (razem dwa kopce i dwie sterty na stanowisko). Wymiary kopca: wysokość minimum 1,5 m, długość minimum 5 m, szerokość minimum 3 m. Składać się ma z pni i gałęzi, przy czym większość (ok. 60%) konarów i pni musi mieć grubość minimum 20 cm, częściowo może być wypełnione trocinami, można zastosować również pojedyncze karpy drzew, najlepiej z sosny (*Pinus sylvestris*). Wymiary sterty kamieni, z przewagą płaskich kamieni: średnica minimum 3 m i wysokość minimum 1,5 m. Stertę można uzupełnić większymi głazami i konarami, jednak wewnątrz struktury muszą być pozostawione szczeliny, w których gady będą mogły się kryć. Stanowiska należy przygotować pod kierunkiem i zgodnie ze wskazaniem herpetologa z nadzoru przyrodniczego;
- j. roślinność na powierzchni przejść oraz w ich otoczeniu powinna spełniać następujące wymagania:
  - na powierzchni przejść górnych i pod powierzchnią przejść dolnych, w zasięgu strefy usłonecznionej, dokonać wysiewu gatunków traw o średnim i wysokim pokroju;

- na ogrodzeniach ochronnych na powierzchni przejść górnych oraz w obszarach najść wykonać nasadzenia pnączy z uwzględnieniem dobrych praktyk w tym zakresie,
- na całej powierzchni przejść górnych oraz w strefach krawędziowych usłonecznionych przejść dolnych, wykonać nasadzenia krzewów oraz bylin, pojedynczo i w grupach,
- wzdłuż ogrodzenia drogi, na odcinkach o długości minimum 50 m w każdą stronę od krawędzi przejść górnych wykonać nasadzenia krzewów łączących się z nasadzeniami wzdłuż osłon antyolśnieniowych na najściach i na powierzchni przejść górnych,
- wzdłuż ogrodzenia drogi, na odcinkach o długości minimum 50 m w każdą stronę od krawędzi przejść dolnych, wykonać nasadzenia krzewów, łączących się z czołem przejść dolnych,
- w obszarze najść przejść górnych i dojsć do przejść dolnych oraz przepustów wykonać nasadzenia struktur roślinności naprowadzającej, tj. drzew i krzewów gatunków rodzimych i odpowiednich siedliskowo tworzących ciągle pasy zorientowane pod kątem ostrym względem osi środkowej przejścia, z uwzględnieniem gatunków stanowiących atrakcyjną bazę żerową w okresie owocowania np. dzikie odmiany drzew owocowych. Roślinność naprowadzająca musi łączyć się w sposób ciągły z najbliższym istniejącym drzewostanem, przy projektowaniu roślinności naprowadzającej uwzględnić zalecenia herpetologa z nadzoru przyrodniczego, zapobiegające kolizji z trasami migracyjnymi płazów,
- na powierzchni przejść górnych, pasy o szerokości ok. 2,5 m wzdłuż ekranów przeciwołśnieniowych obsiać mieszanką traw lub traw i roślin motylkowych i utrzymywać w stanie niezakrzewionym i niezadrzewionym,
- w obrębie przejść dolnych dla zwierząt dużych i średnich zaprojektować zieleń w sposób ułatwiający migracje nietoperzy, tj. doprowadzić zieleń pod przejście w sposób wymuszających obniżenie wysokości lotu”.

**28. uchylam pkt I.3.27. lit c ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Teren w obrębie przejść dla małych zwierząt i płazów zagospodarować według poniższych zasad:

- c. półki w przejściach zespolonych z ciekami wykonać jako gruntowe, wsparte na dnie przepustu, szczelnie pokryte gruntem i połączone z otoczeniem przez ich odpowiednie przedłużenie do miejsc o swobodnym dostępie zwierząt”.

**29. uchylam pkt I.3.28. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Na etapie budowy i eksploatacji drogi i parkingu (MOP) zastosować drogowe oprawy oświetleniowe ograniczające emisje światła w kierunku nieba. Oprawa powinna całkowicie odciąć światło w górnej półprzestrzeni - górny współczynnik natężenia światła (ULOR) = 0,0%. Barwa światła powinna charakteryzować się niską emisją światła niebieskiego oraz

ultrafioletowego (UV), powinna być ciepła lub neutralna o temperaturze barwowej nie większej niż 4000 K. Powierzchnia emitująca światło powinna być płaska. Na etapie eksploatacji oświetlenie drogowe powinno być ukierunkowane tak aby bezpośredni rozsył strumienia świetlnego nie przekraczał granic pobocza drogi +/- 2 m. W rejonie przejść górnych dla zwierząt dużych i średnich nie oświetlać jezdni w odległości minimum 200 m od najścia na przejście. W miejscach, gdzie konieczna ze względów bezpieczeństwa ruchu będzie lokalizacja oświetlenia w mniejszej odległości należy w przypadku przejść górnych dla zwierząt średnich i dużych, na odcinku 200 m przed i za końcem najść na przejście oświetlenie ukierunkować wyłącznie na jezdnię a wysokość montażu źródła światła nie może przekraczać 12 m n.p.t. Oprawy oświetlenia powinny być umiejscowione możliwie jak najdalej od słupa tak aby jej wewnętrzna krawędź była zlokalizowana nad poboczem lub jezdnią”.

**30. uchylam pkt I.3.29. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Drogę wyposażyć w obustronne ogrodzenie o wysokości co najmniej 240 cm n.p.t. na całej długości drogi wraz z obszarami węzłów, z zastosowaniem siatki stalowej węzłowej zabezpieczonej antykorozyjnie, o zmiennej wielkości oczek o wymiarach maksymalnych: wys. 0-50 cm - oczka 5x15 cm; wys. 50-120 cm – oczka 5x15 cm; wys. > 120 cm – oczka 15x15 cm. Siatkę wkopać na głębokość nie mniejszą niż 30 cm. Ogrodzenie wykonać przed oddaniem drogi do eksploatacji. Przy montażu siatki uwzględnić następujące wymagania:

- a. zapewnić szczelne, trwałe połączenia ogrodzenia z ekranami antyolśnieniowymi górnych przejść dla zwierząt i ścianami przyczółków przejść dolnych;
- b. w miejscach przekraczania otwartych rowów zapewnić szczelność w całym przekroju koryta przez wprowadzenie odpowiednich rozwiązań dogęszczających, odpornych na uszkodzenia w wyniku naporu wody, bez obniżania części naziemnej ogrodzenia;
- c. ogrodzenia prowadzić w planie wzdłuż długich odcinków prostych i unikać pojedynczych załamania przebiegu  $> 15^\circ$  – zwłaszcza w strefach naprowadzania zwierząt do przejść”.

**31. uchylam pkt I.3.30. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Wykonać ściśle przylegającą do wyгородzenia głównego stalową siatkę dogęszczającą ochronno-naprowadzającą dla płazów wzdłuż całej planowanej trasy głównej:

- a. efektywna wysokość części nadziemnej co najmniej 50 cm, wkopana minimum na głębokość 30 cm, wielkość oczek nie większa niż 0,5 x 0,5 cm, o górnej krawędzi o szerokości minimum 5 cm odgiętej na zewnątrz drogi w kierunku otaczającego terenu, pod kątem 45–90°;
- b. ogrodzenie na długości co najmniej 100 m w każdą stronę od przejść (przepustów) dla zwierząt małych (w tym płazów), przejść dla zwierząt średnich oraz przejść dla zwierząt dużych oraz wzdłuż planowanej trasy głównej na długości 100 m w każdą stronę od zbiorników retencyjnych oraz zbiorników zastępczych dla płazów wyposażyć w stopę równoległą do podłoża (bieżnie), która ułatwi wędrówkę płazów wzdłuż ogrodzenia

oraz ograniczy przerastanie ogrodzenia przez roślinność zielną, a w przypadku, gdy zakończenia ogrodzeń nie są połączone z obiektami, w dodatkowe zabezpieczenia zmieniające kierunek migrujących osobników tzw. zawrotkę;

- c. ogrodzenia połączyć szczelnie ze ścianami przejść dolnych i ekranami przeciwolśnieniowymi przejść górnych. W przypadku przekraczania otwartych rowów przez ogrodzenia przy przepustach zastosować dodatkowe zabezpieczenia zapewniające szczelność dla płazów i odporność na uszkodzenia przez wezbrany nurt wody, bez obniżania wysokości części nadziemnej ogrodzenia;
- d. przy bramach wjazdowych i furtkach dla obsługi zastosować dodatkowe rozwiązania w postaci montażu ruchomych odcinków ogrodzeń na skrzydłach bram i furtek, dociskanych przy zamykaniu do krawężników oporowych (uszczelki gumowych na styku ogrodzeń i krawężników). Bramki i furtki w ogrodzeniu wyposażać w samozamykacze. Ogrodzenie wykonać przed oddaniem drogi do eksploatacji”.

**32. uchylam pkt I.3.32. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Przebudowywaną linię elektroenergetyczną należy wyposażać w znaczniki typu FireFly. Należy zabezpieczyć słupy (np. izolatorami) przed potencjalnym porażeniem ptaków prądem”.

**33. uchylam pkt III. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:**

„Stwierdzam konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Ponowną ocenę przeprowadzić z uwzględnieniem w szczególności:

- a. wpływu na cele ochrony obszarów Natura 2000, mając na względzie planowane zmiany i nowe opracowania w odniesieniu do celów działań ochronnych w dokumentach planistycznych dla obszarów położonych w promieniu do 5 km od granic przedsięwzięcia lub określone w tymczasowych celach ochrony;
- b. szczegółowego rozpoznania w zakresie występowania i aktywności zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem wilka, łosia, dużych i średnich kopytnych oraz płazów wraz z weryfikacją wyznaczonych szlaków migracji;
- c. ponownej weryfikacji lokalizacji i parametrów obiektów pełniących funkcje przejść dla zwierząt wraz z uwzględnieniem odpowiedniego sposobu zagospodarowania otoczenia przejść zapewniającego ich funkcjonalność, w szczególności w odniesieniu do projektowanego systemu odwodnienia, lokalizacji i parametrów dróg technicznych i dojazdowych, lokalizacji stałych wygrodzeń ochronno-naprowadzających, mając na względzie najlepsze praktyki w tym zakresie. Należy także zweryfikować możliwość wykonania ekranów przeciwolśnieniowych w obrębie przejścia w km 2+195 Obwodnicy Kępna oraz możliwość poszerzenia przejścia dla zwierząt dużych w ok. km 3+200 ;

- d. rozwiązań projektowych systemu odwodnienia drogi, wskazania lokalizacji i rodzaju urządzeń podczyszczających i ich parametrów w oparciu o dane dotyczące występowania zanieczyszczeń wód opadowych i roztopowych oraz obliczenia, a także wskazania odbiorników odprowadzanych wód opadowych i roztopowych;
- e. uszczegółowienia sposobu odwodnienia planowanego układu drogowego na odcinku kolizji z głównym zbiornikiem wód podziemnych nr 303 Pradolina Barycz - Głogów (E);
- f. uszczegółowienia charakteru wykonywanych prac i planowanych do użycia materiałów związanych z przełożeniem cieków oraz analizy wpływu regulacji cieków na środowisko wodne i organizmy od wód zależne. Wykonać plan nasadzeń przywodnych poprzez wskazanie lokalizacji, gatunków drzew (minimum 3), odległość od pnia do pnia +/- 0,5 m od docelowej odległości największego z gatunków, sposób wykonania nasadzeń, sposób ich stabilizacji (np. palikowanie) i sposób minimum 3 letniej pielęgnacji uwzględniający co najmniej podlewanie, odchwaszczanie, ściółkowanie i przycinanie.
- g. uszczegółowienia planowanych rozwiązań projektowych związanych z gospodarką wodną z miejsc obsługi podróźnych, w tym sposób dostarczania wody oraz odprowadzania ścieków bytowych, odprowadzania wód opadowych i roztopowych, ich podczyszczania, odbiorników, organizacji i rozwiązań dotyczących wydzielonego stanowiska postojowego dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne;
- h. uszczegółowienia sposobu posadowienia obiektów inżynierskich wraz z określeniem maksymalnej głębokości wykopów w odniesieniu do położenia zwierciadła wód gruntowych, wskazania konieczności wymiany gruntów bądź ich wzmocnienia, a także określenia miejsc, w których następować będzie odwodnienie wykopów budowlanych i wskazania sposobu zagospodarowania wód z odwodnienia;
- i. uszczegółowienia informacji o odcinkach drogi przebiegających przez obszary o płytkim występowaniu wód gruntowych;
- j. uaktualnienia informacji o konieczności ewentualnego obniżenia zwierciadła wód gruntowych oraz ewentualnych rozwiązań chroniących korpus drogi przed napływem wód gruntowych w związku z możliwą naturalną zmianą stosunków wodnych w środowisku;
- k. zweryfikowania lokalizacji przedsięwzięcia względem nowopowstałych stref ochronnych ujęć wód;
- l. zweryfikowania stopnia zagęszczenia i rozmieszczenia znaczników typu FireFly (np. rozmieszczenie ich co 3 – 5 m od siebie na wszystkich przewodach) na przewodach przebudowywanej linii elektroenergetycznej;
- m. zweryfikowania możliwości wybudowania ekranu akustycznego E01, E05 i E06 częściowo z przezroczystego materiału (ze znakami graficznymi w postaci czarnych



- pionowych pasów o szerokości 2 cm +/- 0,1 cm w odległości 10 cm +/- 0,5 cm), który będzie stanowił minimum 15% i maksymalnie 25% wysokości całkowitej ekranu;
- n. zweryfikowania możliwości osłonięcia terenu (na którym znajduje się budynek mieszkalny), zlokalizowanego w ok. km 10+629 po lewej stronie przedsięwzięcia drogowego od świateł samochodów wyjeżdżających z terenu parkingu na drogę (do wysokości docelowej 1,6 m);
- o. zweryfikowania odległości ekranów akustycznych względem jezdni, z uwzględnieniem zlokalizowania ich jak najbliżej źródła dźwięku”.

### 34. uchylam pkt VI. ww. decyzji i w tym zakresie orzekam:

„1. W analizie porealizacyjnej dokonać weryfikacji skuteczności zastosowanych środków minimalizujących wpływ przedsięwzięcia na środowisko, z zakresu ochrony przed hałasem i ochrony przed zanieczyszczeniem wód.

- a. Należy wykonać pomiary hałasu równoważnego poziomu dźwięku (A) na terenach chronionych akustycznie wskazanych w tabeli nr 4. Pomiary umożliwią zweryfikowanie skuteczności zastosowanych środków minimalizujących hałas a także umożliwią zweryfikowanie konieczności wybudowania nowych ekranów akustycznych w miejscach pozostawionej w tym celu rezerwy terenowej. Analizę należy wykonać po 1 roku od dnia oddania przedsięwzięcia do użytkowania. W ramach analizy należy wykonać co najmniej 2 pomiary obejmujące swym czasem pełne dni kalendarzowe. Pierwszy z dwóch pomiarów należy wykonać w styczniu, marcu, kwietniu, październiku lub grudniu we wtorek, środę lub czwartek natomiast drugi pomiar należy wykonać w lipcu lub sierpniu w piątek lub niedzielę. Spośród ww. dni wykluczyć dni pomiarowe przypadające w dzień ustawowo wolny od pracy oraz dzień poprzedzający i następujący. Ograniczenie nie dotyczy niedzieli, chyba że następuje po niej dzień ustawowo wolny od pracy. Raport z pomiarów należy przedłożyć organom ochrony środowiska wymienionym w pkt 3, w terminie do 2 lat od oddania przedsięwzięcia do użytkowania. Analizą należy objąć następujące tereny chronione akustycznie:

Tabela nr 4

Oznaczenie terenu chronionego akustycznie	Lokalizacja	Kilometraż orientacyjny S11	Strona drogi
1	Strugi 3, gm. Przygodzice	0+699	lewa
2	Mikstacka 24, Antonin, gm. Przygodzice	5+867	prawa
3	Bledzianów 1h, gm. Ostrzeszów	9+550	lewa
4	Bledzianów 70, gm. Ostrzeszów	10+625	lewa
5	Rojów 115, gm. Ostrzeszów	16+887	prawa
6	Rojów 112, gm. Ostrzeszów	17+172	prawa
7	Rojów 111, gm. Ostrzeszów	17+319	lewa
8	Wrocławska 103, Rojów, gm. Ostrzeszów	18+925	lewa

Oznaczenie terenu chronionego akustycznie	Lokalizacja	Kilometraż orientacyjny S11	Strona drogi
9	Wrocławska 104, Rojów, gm. Ostrzeszów	19+047	prawa
10	Meszyny 26, Rojów gm. Ostrzeszów	19+316	prawa
11	Meszyny 25, Rojów gm. Ostrzeszów	19+590	prawa
12	Nad Złotnicą 5A, 63-500 Rojów, gm. Ostrzeszów	19+760	lewa
13	Olszyna 94, gm. Ostrzeszów	20+645	lewa
14	Olszyna 108, gm. Ostrzeszów	22+300	lewa
15	Olszyna 109, gm. Ostrzeszów	22+425	prawa
16	Turze 38, gm. Ostrzeszów	26+875	prawa
17	Turze 37, gm. Ostrzeszów	26+982	lewa
18	Połna 45A, gm. Baranów	2+875 (na odcinku dobudowy 2 jezdni)	prawa

strona drogi określona zgodnie z rosnącym kilometrażem, tj. od północy w kierunku południowym

- b. W ramach analizy porealizacyjnej należy wykonać akredytowane badania stężeń zawiesiny ogólnej i węglowodorów ropopochodnych. Badania wykonać przed zrzutem do końcowego odbiornika, podczyszczonych z węglowodorów ropopochodnych i zawiesiny ogólnej wód opadowych. Badania wykonać po 1 roku od dnia oddania przedsięwzięcia do użytkowania. Raport z pomiarów należy przedłożyć organom ochrony środowiska wymienionym w pkt 3, w terminie do 2 lat od oddania przedsięwzięcia do użytkowania.
2. Corocznie (przez 10 lat) od oddania przedsięwzięcia do eksploatacji należy przeprowadzić:
    - a. kontrolę oraz konserwację budek i innych konstrukcji dla owadów zlokalizowanych na średnich i dużych przejściach dla zwierząt. Kontrolę powinien rozprowadzić entomolog. W przypadku zniszczenia ww. konstrukcji należy wymienić je w proporcjach 1:1,
    - b. kontrolę udatności nasadzeń łąk kwiatnych zlokalizowanych na średnich i dużych przejściach dla zwierząt. Kontrolę powinien przeprowadzić botanik, który będzie dokonywał ewentualnych korekt i zabiegów zapewniających właściwy jej stan, w tym doboru właściwych siedliskowo gatunków.
    - c. kontrolę stanu schronień dla gadów i ich ewentualnego uzupełnienia w przypadku zużycia oraz innych poprawek zapewniających trwałość i odpowiednie warunki do rozrodu dla reptiliofauny, na konstrukcjach kamiennych zlokalizowanych na średnich i dużych przejściach dla zwierząt. Kontrolę powinien rozprowadzić herpetolog.
  3. Raport z wykonanej analizy porealizacyjnej wskazanej w pkt 1 i 2 należy przedłożyć: Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska oraz Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu”.

### **35. uchylam załącznik nr 1 do ww. decyzji w części w brzmieniu:**

„Dla wariantu przebiegu drogi przewiduje się budowę pary miejsc obsługi podróżnych MOP „Kozły” po lewej stronie drogi oraz MOP „Bledzianów” po prawej stronie drogi oba w orientacyjnym km 10+950. Na potrzeby MOP-ów oraz cele bytowo – gospodarcze i p.poż. przewidywana jest rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej. Na potrzeby MOP-ów planowana jest budowa oczyszczalni ścieków sanitarnych oraz budowa zbiorników na gaz płynny na cele grzewcze, jednocześnie dopuszczalne będzie ogrzewanie kotłem na paliwo stałe lub ogrzewanie elektryczne”.

#### **i w tym zakresie orzekam:**

„Dla wariantu przebiegu drogi przewiduje się budowę pary miejsc obsługi podróżnych MOP „Kozły” po lewej stronie drogi oraz MOP „Bledzianów” po prawej stronie drogi oba w orientacyjnym km 10+950. Na terenie obu MOP zostanie wybudowany parking o powierzchni większej niż 0,2 ha każdy. MOP będzie zaopatrzone w sieć wodociągową”.

### **36. w pozostałym zakresie utrzymuję decyzję organu I instancji w mocy.**

## **UZASADNIENIE**

RDOŚ w Poznaniu, decyzją z 31 stycznia 2023 r., działając na wniosek Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, dalej GDDKiA, z 31 maja 2021 r., znak: O.PO.I-2.532.11.2020.5.tż, określił środowiskowe uwarunkowania realizacji cytowanego w sentencji przedsięwzięcia.

GDDKiA wskazał pełnomocnika w sprawie w osobie:

- Patryka Kosieckiego (p.o. Dyrektora Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Poznaniu) o czym świadczy pełnomocnictwo udzielone przez Tomasza Żuchowskiego (p.o. GDDKiA) z 29 marca 2021 r., znak: DPZ.DPZ2.011.59.2021.2, stanowiące załącznik nr 5 do ww. wniosku o wydanie decyzji;
- Wojciecha Furmaniaka (p.o. Zastępcy Dyrektora Oddziału ds. Inwestycji w Oddziale Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Poznaniu) o czym świadczy pełnomocnictwo udzielone przez Patryka Kosickiego z 3 stycznia 2023 r., znak: I/PO.D-4.011.3.1.2022, stanowiące załącznik do pisma GDDKiA z 8 lutego 2022 r., znak: O/PO.I-2.5302.5.6.2022.TŻ.

Strony postępowania, zgodnie z art. 49 k.p.a., zostały poinformowane o wydaniu ww. decyzji zawiadomieniem RDOŚ w Poznaniu z 1 lutego 2023 r., znak: WOO-II.420.34.2021.EK.43. Zawiadomienie zostało zamieszczone na tablicy ogłoszeń i w Biuletynie Informacji Publicznej RDOŚ w Poznaniu od 3 lutego 2023 r. Za datę doręczenia stronom zawiadomienia o wydaniu decyzji należy uznać ostatni, czternasty dzień publicznego obwieszczenia (liczony od dnia następnego po upublicznieniu zawiadomienia), tj. 17 lutego

2023 r. W związku z powyższym, ostatnim, czternastym dniem na złożenie odwołania, licząc od dnia doręczenia, był 3 marca 2023 r.

Odwołania od decyzji wnieśli za pośrednictwem RDOŚ w Poznaniu:

- [REDAKTOWANE], podaniem nadanym 16 lutego 2023 r. u wyznaczonego operatora pocztowego,
- Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, podaniem nadanym 1 marca 2023 r. na adres elektronicznej skrzynki podawczej RDOŚ w Poznaniu,
- [REDAKTOWANE], [REDAKTOWANE], [REDAKTOWANE] i [REDAKTOWANE], podaniem nadanym 2 marca 2023 r. u wyznaczonego operatora pocztowego,
- Stowarzyszenie Ekologicznego Eko-Unia, podaniem nadanym 3 marca 2023 r. za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej RDOŚ w Poznaniu.

Wszystkie odwołania wpłynęły w terminie. R.pr. [REDAKTOWANE], pismem z 7 czerwca 2023 r., przedłożył dokument pełnomocnictwa do reprezentowania [REDAKTOWANE], [REDAKTOWANE] i [REDAKTOWANE]

Strony i uczestnicy postępowania na prawach strony zarzucają:

1. nieuwzględnienie rozdzielenia istniejącej działki ewidencyjnej nr 272/7 od działek nr 272/5 i 145/270, obręb Olszyna, gmina Ostrzeszów, w wyniku realizacji planowanego przedsięwzięcia drogowego. Po jego wybudowaniu przejazd maszyn rolniczych istniejącą, utwardzoną drogą pomiędzy ww. działkami będzie niemożliwy;
2. nieprzeanalizowanie przez RDOŚ w Poznaniu wpływu prac melioracyjnych na zbiornik wodny znajdujący się na działce nr 272/3, obręb Olszyna, Gmina Ostrzeszów;
3. naruszenie art. 66 ust. 1 pkt 2 lit. a u.o.o.ś. w związku z art. 66 ust. 1 pkt 6a lit e u.o.o.ś. w zw. z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a u.o.o.ś. w zw. z art. 33 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, ze zm.), dalej u.o.p. w zw. z art. 5 pkt 1d u.o.p. w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 17 lit. c u.o.o.ś. poprzez wydanie decyzji na podstawie wadliwie sporządzonego raportu w zakresie oddziaływania przedsięwzięcia na sieć korytarzy ekologicznych i ochronę łączności ekologicznej. Przedsięwzięcie w sposób znaczący dezintegruje obszary naturalne (w tym Natura 2000) i jest śmiertelną barierą dla szlaków migracji zwierząt chronionych;
4. naruszenie art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p. w zw. z art. 34 ust. 1 u.o.p. poprzez brak właściwej analizy negatywnego oddziaływania na cele ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja nad Baryczą PLH020041, a także brak uwzględnienia oddziaływań skumulowanych przedsięwzięcia, w szczególności na integralność obszarów Natura 2000. RDOŚ w Poznaniu nałożył nieadekwatne środki minimalizujące wpływ przedsięwzięcia na szlaki migracyjne zwierząt;
5. naruszenie art. 61 ust. 1 pkt 1 u.o.o.ś. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 2 lit a u.o.o.ś. w zw. z art. 66 ust.1 pkt 6a lit. e u.o.o.ś. w zw. z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit a. u.o.o.ś. w zw. z art. 7 k.p.a. w zw. z art. 77 § 1 k.p.a. poprzez wydanie decyzji na podstawie raportu, który zawiera braki, uchybienia i błędy merytoryczne. Zdaniem stron mnogość błędów

- uniemożliwia wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia;
6. naruszenie art. 7 k.p.a. w zw. z art. 77 § 1 k.p.a. w zw. z art. 107 § 3 k.p.a. poprzez brak dokładnego i wyczerpującego zbadania okoliczności sprawy oraz brak zebrania i rozpatrzenia materiału dowodowego. Zdaniem stron, RDOŚ w Poznaniu oparł rozstrzygnięcie i uzasadnienia jedynie na wadliwym raporcie, który, ich zdaniem, jest sprzeczny ze stanem faktycznym sprawy;
  7. naruszenie art. 107 § 3 k.p.a. poprzez niewskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz poprzez brak prawidłowej i wyczerpującej oceny materiału dowodowego;
  8. naruszenie art. 108 § 1 k.p.a. poprzez nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, mimo że nie zostały spełnione przesłanki do jego nadania. Zdaniem stron w interesie społecznym leży przeprowadzenie prawidłowej inwentaryzacji przyrodniczej przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zatem biorąc pod uwagę wadliwość inwentaryzacji przyrodniczej, nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji jest nieuzasadnione;
  9. naruszenie art. 71 ust. 1 u.o.o.ś. poprzez wadliwe określenie środowiskowych uwarunkowań decyzji i wydanie jej na podstawie niekompletnego i nieaktualnego raportu;
  10. naruszenie art. 66 ust. 1 pkt 5 i art. 85 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 lit. a oraz lit. tiret pierwsze u.o.o.ś. w zw. z art. 107 § 3 k.p.a., ze względu na niewystarczające uzasadnienie zgody RDOŚ w Poznaniu na realizację wariantu najmniej korzystnego dla środowiska, tj. wariantu W3;
  11. naruszenie art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. c u.o.o.ś. poprzez zgodę RDOŚ w Poznaniu na realizację przedsięwzięcia towarzyszącego polegającego na przebudowie jednotorowej linii elektroenergetycznej 110 kV relacji Kępno-Ostrzeszów w liniach rozgraniczających drogi ekspresowej S11. Zdaniem stron wnioskodawca sztucznie poszerzył obszar pasa drogowego tak, aby przedsięwzięcie towarzyszące polegające na przebudowę linii elektroenergetycznej w całości znalazło się w jego granicach. Odwołujący wskazują, że nawet jeśli ww. przedsięwzięcie towarzyszące znajduje się w liniach rozgraniczających przedsięwzięcia drogowego, musi być ono zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego;
  12. naruszenie art. 8 § 1 i § 2 oraz art. 11 k.p.a. poprzez nieustosunkowanie się przez RDOŚ w Poznaniu do uwag stron postępowania, odnoszących się do nierzetelnie przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej, co spowodowało naruszenie zasady zaufania społecznego. Zdaniem stron organ I instancji zaakceptował wadliwą inwentaryzację przyrodniczą i oparł na niej swoje rozstrzygnięcie. Inwentaryzacja przyrodnicza znajdująca się w aktach sprawy uniemożliwia uznanie, że wszystkie

elementy środowiska występujące w obszarze przedsięwzięcia zostały właściwie zbadane oraz, że została im zapewniona należyta ochrona gatunkowa. Organ I instancji uwzględnił przedstawione przez Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia opracowania „Inwentaryzacja roślin naczyniowych, siedlisk przyrodniczych, płazów, ptaków i ssaków (bez nietoperzy) wzdłuż projektowanej drogi ekspresowej S11 na odcinku Ostrów Wielkopolski – Kępno” (Kisiel i in., Wrocław 2021 r.), w niewystarczającym stopniu;

13. naruszenie art. 107 § 3 k.p.a. poprzez niewystarczające uzasadnienie przez RDOŚ w Poznaniu, na czym polegała zmiana „granic terenu realizacji przedsięwzięcia oraz oddziaływania przedsięwzięcia” oraz uzasadnienia „nowego przebiegu linii rozgraniczających drogę ekspresową”, zważywszy na okoliczność, iż przedmiotem postępowania jest obiekt liniowy;
14. wskazanie w raporcie, że „Odcinek od km 413+040 do km 413+890 zostanie zrealizowany na podstawie obecnie opracowanej dokumentacji projektowej, którą dostosowano do warunków zawartych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 27 stycznia 2010 r.”. Zdaniem stron fakt dostosowywania obecnych ustaleń raportu do decyzji sprzed kilkunastu lat nie powinien mieć miejsca, a organ I instancji nie odniósł się do tej kwestii. Zdaniem odwołujących został naruszony art. 72 ust. 4 u.o.o.ś.

Strony i uczestnicy postępowania na prawach strony wnoszą o:

15. wybudowanie większej ilości ekranów akustycznych lub jeśli nie będzie to możliwe, o pozostawienie rezerwy terenowej pod ekrany akustyczne i przeprowadzenie analizy porealizacyjnej w zakresie oddziaływania hałasu, w szczególności dla zabudowanego terenu chronionego akustycznie zlokalizowanego:
  - a. na działce ewidencyjnej nr 269/1, obręb Olszyna (Olszyna 107, 63-500 Ostrzeszów);
  - b. na działce ewidencyjnej nr 84, 85, 87/1, 90 obręb Rojów (Rojów 119, 63-500 Ostrzeszów);
  - c. na działce ewidencyjnej nr 564, obręb Rojów (Rojów, ul. Mieszny 26, 63-500 Ostrzeszów);
  - d. na działce ewidencyjnej nr 559 obręb Rojów (Rojów, ul. Mieszny 24a, 63-500 Ostrzeszów);
  - e. na działce ewidencyjnej nr 141/3 obręb Rojów (Rojów 115, 63-500 Ostrzeszów);
  - f. na działce ewidencyjnej nr 143/2 obręb Rojów (Rojów 112, 63-500 Ostrzeszów).

Odwołujący obawiają się uciążliwości akustycznej przedsięwzięcia na etapie eksploatacji i wskazują, że hałas może negatywnie wpłynąć na komfort ich życia i pracy;

16. wybudowanie dodatkowych przejść dla zwierząt - dużych, górnych o szerokości minimum 50 m, zlokalizowanych w km: 3+150, 5+150, 7+300 – 7+800, 15+300. Zwiększenie parametrów przejść dla zwierząt małych: PZ/PH-11.6 w km 11+650 oraz

PZ/PH-17.1 w km 17+120 do parametrów przejścia średniego dolnego zespolonego z ciekim (dot. **pkt I.3.23** decyzji RDOŚ w Poznaniu). Zwiększenie parametrów przejścia średniego MS/PZ-19.1 do parametrów dużego przejścia dolnego zespolonego z ciekim. Wybudowanie dodatkowego przejścia średniego, górnego w km 24+550 (dot. **pkt I.3.23** decyzji RDOŚ w Poznaniu);

17. zwiększenie zakresu ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (dot. **pkt III** decyzji RDOŚ w Poznaniu):

- a. o przeprowadzenie inwentaryzacji terenowej w zakresie występowania i aktywności przestrzennej wilka z określeniem przebiegu i intensywności lokalnych szlaków migracji w poprzek planowanego przedsięwzięcia (dot. **pkt III** decyzji RDOŚ w Poznaniu);
- b. o przeprowadzenie analizy oddziaływania przedsięwzięcia na populację wilka, w tym możliwość rozwoju lokalnych subpopulacji w związku z barierowym efektem przedsięwzięcia, a także możliwości migracji tego gatunku w skali lokalnej i ponadlokalnej (dot. **pkt I.3.23** decyzji RDOŚ w Poznaniu);
- c. o wykonanie opracowania dot. skuteczności planowanych do zastosowania środków minimalizujących efekt barierowy przedsięwzięcia;
- d. o wykonanie szczegółowej oceny wpływu planowanego do wybudowania węzła Antonin na zachowanie ciągłości krajowego korytarza migracyjnego dużych ssaków (GKPdc-17), a także opracowanie różnych wariantów projektowych ww. węzła z uwzględnieniem rozwiązania zapewniającego ograniczenie ingerencji w korytarz ekologiczny;

18. uchylenie zaskarżonej decyzji w całości i przekazanie sprawy organowi I instancji do ponownego rozpatrzenia, w przypadku nieuwzględnienia określonych w odwołaniu wniosków odwoławczych;

19. zastosowanie ekranów przeciwośnieniowych i ekranów akustycznych celem ochrony ptaków na odcinkach w km 5+900-6+900, 7+900-9+00 oraz 19+900-20+800;

20. przeprowadzenie rozprawy administracyjnej w celu ustalenia zgodnych interesów stron w zakresie usytuowania ekranów akustycznych wzdłuż planowanego przedsięwzięcia.

GDOŚ, pismem z 2 czerwca 2023 r., znak: DOOŚ-WDŚZIL.420.7.2023.MKW.4, wezwał GDDKiA o przedłożenie uzupełnień raportu, na które wnioskodawca odpowiedział pismem z 7 lipca 2023 r. oraz pismem z 17 lipca 2023 r., wspólny znak: O/PO.I-2.5302.5.31.2022.TŻ.

Następnie GDOŚ, pismem z 2 sierpnia 2023 r., znak: DOOŚ-WDŚZIL.420.7.2023.MKW.9, wezwał GDDKiA o przedłożenie kolejnych uzupełnień raportu, na które wnioskodawca odpowiedział pismem z 11 września 2023 r., znak: O/PO.I-2.5302.5.31.2022.TŻ.

Odwołujący, pismami z 9 sierpnia 2023 r., zawnioskowali o przeprowadzenie rozprawy administracyjnej. W załączniku ww. pisma strony zamieściły również kopię wniosku z 7 sierpnia 2023 r. skierowanego bezpośrednio do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych

i Autostrad Oddział w Poznaniu, w którym wniesiono o zwiększenie poziomu ochrony akustycznej w związku z realizacją przedsięwzięcia.

GDOŚ, postanowieniem z 4 września 2023 r., znak: DOOŚ-WDŚZIL.420.7.2023.MKW.13, odmówił wstrzymania natychmiastowego wykonania decyzji RDOŚ w Poznaniu z 31 stycznia 2023 r., o czym poinformował strony postępowania zawiadomieniem GDOŚ z 5 września 2023 r. znak: DOOŚ-WDŚZIL.420.7.2023.MKW.14. Strony postępowania nie skorzystały z możliwości zwrócenia się z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy ani złożenia skargi na ww. postanowienie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

GDOŚ, zawiadomieniami z 20 września 2023 r., znak: DOOŚ-WDŚZIL.420.7.2023.MKW.16 oraz DOOŚ-WDŚZIL.420.7.2023.MKW.17, poinformował strony postępowania o zebraniu całego materiału dowodowego i możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. W trakcie postępowania drugoinstancyjnego odwołujący zapoznawali się z aktami sprawy, z czego r.pr. ██████████, reprezentując swoich mocodawców, przedkładając pismo z 2 października 2023 r., skorzystał z możliwości wypowiedzenia się co do zebranego materiału dowodowego. Odwołujący wskazali w piśmie, że zakres wezwań GDOŚ z 7 lipca 2023 r. i z 11 września 2023 r. świadczy o nierozpoznaniu przez RDOŚ w Poznaniu faktycznego stanu sprawy. W ocenie odwołujących uzupełnienia wnioskodawcy nie wnoszą do sprawy nowych informacji, lecz jedynie powtarzają treść dotychczas złożonego raportu. Odwołujący ponownie wskazali na braki w inwentaryzacji przyrodniczej, co ich zdaniem dostarcza organom obu instancji zbyt mało informacji na temat aktualnego stanu środowiska, wobec czego podtrzymują swój wniosek o uchylenie decyzji RDOŚ w Poznaniu i przekazanie sprawy organowi I instancji do ponownego rozpatrzenia.

### **GDOŚ ustalił i zważył, co następuje.**

Przedmiotowe przedsięwzięcie dotyczy:

- budowy dwujezdniowej drogi ekspresowej o długości ok. 30,17 km wg wariantu W3 (początek: na południe od Ostrowa Wielkopolskiego w rejonie skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 490 z drogą szybkiego ruchu S11; koniec: na południe od Ostrzeszowa w rejonie skrzyżowania istniejącej drogi szybkiego ruchu S11 z drogą krajową nr 11);
- rozbudowy drogi szybkiego ruchu (obwodnicy Kępna) na długości ok. 4,2 km;
- budowy łączników umożliwiających włączenie istniejącej drogi krajowej nr 25 i nr 11 w przebieg przedsięwzięcia;
- budowy węzłów Przygodzice, Antonin, Ostrzeszów Północ, Ostrzeszów Południe;
- budowy Miejsc Obsługi Podróżnych po obu stronach drogi w km ok. 10+950, z parkingami o powierzchni powyżej 0,2 ha;



- przebudowy gazociągu wysokiego ciśnienia DN150 o długości ok. 130 m w km ok. 21+450 oraz usunięcia nieczynnego gazociągu wysokiego ciśnienia DN50 o długości ok. 100 m w km ok. 21+450;
- przebudowy elektroenergetycznej linii napowietrznej 110kV relacji Kępno – Ostrzeszów o długości ok. 400 m w km ok. 27+200-28+100.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839, ze zm.), dalej r.o.o.ś., decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wymagają:

- autostrady i drogi ekspresowe (§2 ust. 1 pkt 31 ww. rozporządzenia);
- drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km lub obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej (§3 ust. 1 pkt 62 ww. rozporządzenia);
- parkingi wraz z infrastrukturą towarzyszącą o powierzchni użytkowej nie mniejszej niż 1 ha na obszarach innych niż obszary objęte formami ochrony przyrody (§3 ust. 1 pkt 58 lit. b rozporządzenia);
- instalacje do przesyłu gazu (zgodnie z §3 ust. 1 pkt 31 lit. b rozporządzenia);
- napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie mniejszym niż 110 kV (§ 3 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia).

Zgodnie z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1724 r.), do spraw wszczętych i niezakończonych nie stosuje się rozporządzenia zmieniającego, w związku z czym zastosowanie ma rozporządzenie obowiązujące w dniu wszczęcia omawianego postępowania.

Organem właściwym rzeczowo do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanego przedsięwzięcia drogowego na dzień orzekania, zgodnie z art. 75 ust. 1 lit. a tir. 1 u.o.o.ś., a także pozostałych przedsięwzięć objętych wnioskiem na podstawie art. 75 ust. 1 pkt 1a u.o.o.ś., jest regionalny dyrektor ochrony środowiska. Powyższe uzasadnia właściwość GDOŚ w tej sprawie jako organu odwoławczego, który zgodnie z art. 127 ust. 3 u.o.o.ś. pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu k.p.a. w stosunku do regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, zgodnie z art. 21 § 1 k.p.a., z uwagi na położenie nieruchomości, na której terenie planuje się przedsięwzięcie, tj. województwo wielkopolskie, a także z uwagi art. 123 ust. 1 u.o.o.ś. oraz na § 2 pkt 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2008 r. w sprawie nadania statutu Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1178, ze zm.), jest RDOŚ w Poznaniu.

Mając na uwadze wyrażoną w art. 15 k.p.a. zasadę dwuinstancyjności postępowania administracyjnego, którego istotą jest zapewnienie stronom prawa do dwukrotnego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia sprawy, GDOŚ w ramach postępowania odwoławczego dokonał

analizy zgromadzonego materiału dowodowego, w tym wniosku o wydanie decyzji, raportu wraz z uzupełnieniami, stanowisk organów współdziałających, uwag stron, podmiotów na prawach stron i społeczeństwa, a także wniesionych odwołań. W toku postępowania odwoławczego organ II instancji rozpatrzył sprawę w pełnym zakresie co do okoliczności faktycznych i prawnych, znajdując podstawy uzasadniające zreformowanie treści decyzji RDOŚ w Poznaniu z 31 stycznia 2023 r.

Należy przy tym podkreślić, że zakres postępowania odwoławczego nie jest węższy niż zakres postępowania pierwszoinstancyjnego, a organ odwoławczy obowiązany jest dążyć z urzędu, tak jak organ I instancji, do ustalenia stanu faktycznego sprawy. Organ wydający decyzję administracyjną jest obowiązany uwzględnić stan faktyczny ustalony w chwili wydania decyzji. Odnosi się to nie tylko do organu orzekającego w I instancji, ale również do organu wydającego decyzję w postępowaniu odwoławczym (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 11 października 2017 r., sygn. akt: II SA/Po 513/17).

Analiza materiału dowodowego zebranego przez RDOŚ w Poznaniu wykazała, że nie zostały ustalone wszystkie istotne, mające znaczenie dla sprawy, okoliczności faktyczne, wobec czego GDOŚ, pismami z 2 czerwca 2023 r. oraz z 2 sierpnia 2023 r. wezwał wnioskodawcę do uzupełnienia raportu.

W tym miejscu, rozpoczynając analizę wpływu przedsięwzięcia na środowisko, GDOŚ zaznacza, że wszystkie przedsięwzięcia drogowe cechuje szereg bezpośrednich, pośrednich i wtórnych oddziaływań, które w większym lub mniejszym stopniu wpływają na środowisko, w tym oddziaływanie na zdrowie ludzi. Organy obu instancji są odpowiedzialne za rozpoznawanie wszelkich negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogą mieć miejsce w związku z budową, eksploatacją i likwidacją przedsięwzięcia. Biorąc pod uwagę, że decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest co do zasady pierwszą decyzją, jaką wnioskodawca musi uzyskać w całym procesie inwestycyjnym, ustalenia w niej zawarte mają kluczowe znaczenie dla dalszych decyzji czy zezwoleń. Ze względu na mnogość aspektów poruszanych w uzasadnieniu tej decyzji, GDOŚ w pierwszej kolejności wyjaśnił powody, dla których zdecydował się zakończyć postępowanie rozstrzygnięciem wskazanym w sentencji, a następnie uzasadnił wprowadzone przez siebie zmiany w warunkach realizacji przedsięwzięcia, a także odniósł się do uwag i wniosków złożonych przez uczestników postępowania.

Podkreślić należy, że organ II instancji, działając zgodnie z art. 138 § 1 k.p.a., pełniąc funkcję organu odwoławczego, może wydać decyzję, w której:

- 1) utrzymuje w mocy zaskarżoną decyzję, albo
- 2) uchyla zaskarżoną decyzję w całości albo w części i w tym zakresie orzeka co do istoty sprawy albo uchylając tę decyzję - umarza postępowanie pierwszej instancji w całości albo w części, albo
- 3) umarza postępowanie odwoławcze.

W wyjątkowych sytuacjach, zgodnie z art. 138 § 2 k.p.a., organ odwoławczy może uchylić zaskarżoną decyzję w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji.

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach ma charakter związany, co oznacza, że w przypadku braku przeszkód do jej wydania, określonych w przepisach prawa, GDOŚ jest zobowiązany do ustalenia środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia. W efekcie organ odwoławczy, zgodnie z art. 138 § 1 pkt 1 k.p.a., może wydać decyzję merytoryczną i w pełni przychylić się do ustaleń dokonanych przez organ I instancji lub zgodnie z art. 138 § 1 pkt 2 k.p.a., może wydać decyzję merytoryczną, uchylając przy tym zaskarżoną decyzję w całości albo w części i w tym zakresie orzec co do istoty sprawy albo uchylając tę decyzję - umorzyć postępowanie pierwszej instancji w całości albo w części. W przedmiotowej sprawie GDOŚ nie przychylił się w pełni do ustaleń wskazanych w decyzji RDOŚ w Poznaniu, wobec czego niemożliwym było utrzymanie w mocy w całości decyzji RDOŚ w Poznaniu z 31 stycznia 2023 r.

GDOŚ, uchylając decyzję organu I instancji w całości może również odmówić zgody realizacji przedsięwzięcia. Dzieje się to wtedy, gdy:

1. lokalizacja przedsięwzięcia nie jest zgodna z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 80 ust. 2 u.o.o.ś.);
2. z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika brak możliwości realizacji przedsięwzięcia w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę, a wnioskodawca nie zgadza się na realizację przedsięwzięcia w wariantcie wskazanym przez organ właściwy do wydania decyzji - art. 81 ust. 1 u.o.o.ś.;
3. z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 i o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 u.o.p - art. 81 ust. 2 u.o.o.ś.;
4. z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie to wpływa negatywnie na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz art. 61 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.), dalej p.w., i o ile nie zostaną spełnione warunki, o których mowa w art. 68 pkt 1, 3 i 4 tej ustawy (art. 81 ust. 3 u.o.o.ś.).

Należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 80 ust. 2 u.o.o.ś., w przypadku przedsięwzięć polegających na budowie dróg publicznych, GDOŚ, wydając decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, nie ma obowiązku ustalania zgodności lokalizacji przedsięwzięcia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zatem kwestia ta w dalszej ocenie organu została pominięta.

Zgodności z prawem miejscowym wymaga jednak lokalizacja parkingu, sieci elektroenergetycznej i gazociągu, które zostały ujęte we wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Parkingi o powierzchni powyżej 0,2 ha (co wynika m.in. z rys. 02.05/A.II-STEŚ-01 zamieszczonego w załączniku graficznym – część IV raportu w wersji z czerwiec 2022 r.) powstaną w ramach budowy MOP po lewej i prawej stronie przedsięwzięcia drogowego w km ok. 11+000 i będą zlokalizowane w całości w obszarze Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”. Parkingi będą zlokalizowane na terenie nie znajdującym się pod jurysdykcją miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Przebudowywany gazociąg przecinający przedsięwzięcie drogowe w km 21+450 jest zlokalizowany w obszarze „2Ł”, tj. terenie łąk, objętym uchwałą nr XXIX/206/2001 Rady Miejskiej Ostrzeszów z dnia 31 maja 2001 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Olszyna (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskie Nr 81 poz. 1502). Przebudowa istniejącego gazociągu, zgodnie z § 8 ust. 3 pkt 4 ww. uchwały, jest możliwa, jeśli jest to „zgodne z Polskimi Normami oraz ustawami szczególnymi i przepisami wykonawczymi w sprawie warunków jakim powinny odpowiadać sieci gazowe”. Powyższe oznacza zgodność miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z planowanymi do realizacji zamierzeniami inwestycyjnymi.

W przypadku przebudowywanej linii napowietrznej 110 kV relacji Kępno – Ostrzeszów, która przecina przedsięwzięcie drogowe w ok. km 27+200 – 28+100 należy wskazać, że jest ona zlokalizowana na terenie dwóch gmin, tj. gminy Ostrzeszów (od ok. km 27+200 do km 27+700) oraz gminy Kępno (od ok. km 27+700 do km 28+100). Spośród wskazanych gmin, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obowiązuje jedynie w gminie Kępno. Przedsięwzięcie drogowe jest zlokalizowane na terenie dwóch obowiązujących w tej gminie miejscowych planów zagospodarowania:

1. uchwała nr XLII/249/2013 Rady Miejskiej w Kępnie z dnia 18 września 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kępno - części I (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2013 r. poz. 5355), dalej mpzp nr 1 – **dotyczy odcinka od km ok. 27+700 do 28+250 przedsięwzięcia;**
2. uchwała nr XLVII/356/2017 Rady Miejskiej w Kępnie z 18 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kępno część II, dalej mpzp nr 2 (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2021 r. poz. 8784) – **dotyczy odcinka od km ok. 28+850 do 30+200 przedsięwzięcia.**

Rozważania należy zacząć od mpzp nr 2, który jest dedykowany budowie drogi ekspresowej S11 i od dnia uchwalenie nie był nigdy zmieniany. W planie wskazano linie rozgraniczające przedsięwzięcia, które nie w całości, ale w znacznej większości nakładają się ze śladem proponowanego przez wnioskodawcę przedsięwzięcia. Brak 100 % przełożenia śladu przedsięwzięcia ze śladem linii rozgraniczających w mpzp nr 2 dedykowanym tej drodze, nie ma znaczenia gdyż zgodnie z obowiązującymi przepisami lokalizacja drogi publicznej nie wymaga badania zgodności z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Natomiast na kanwie niniejszej sprawy ważne są zapisy dotyczące infrastruktury technicznej, która powstanie wraz z budową omawianej drogi. Zgodnie z § 2 pkt 8 lit. c mpzp nr 2

„dopuszcza się przebudowę istniejącej infrastruktury energetycznej w przypadku kolizji z projektowanym zagospodarowaniem i uzbrojeniem terenu”.

GDOŚ wskazuje, że mpzp nr 1 był wielokrotnie zmieniany z czego najbardziej aktualna zmiana została wprowadzona uchwałą nr XXXIX/288/2021 Rady Miejskiej w Kępnie z dnia 15 listopada 2021 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kępno na terenach części obrębów: Borek Mielęcki, Domanin, Kierzenko, Kierzno, Krążkowy, Mechnice, Miasto Kępno, Mikorzyn, Olszowa, Osiny, Ostrówiec-Myjomice, Rzetnia, Szklarka Mielęcka, Świba (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2021 r. poz. 8784). Oryginalne (sprzed zmian) brzmienie mpzp nr 1 z 2013 r. wprowadzało zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej. § 20 pkt 7 mpzp nr 1 z 2013 r. ustalał rozbudowę i budowę nowych kablowych linii energetycznych średniego i niskiego napięcia oraz wewnętrznych stacji transformatorowych, na terenach własnych inwestorów (pkt 2), konieczność przełożenia istniejących przewodów elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, kolidujących z planowanym zagospodarowaniem terenu (pkt 4) czy konieczność skablowania linii napowietrznej wysokiego napięcia 110 kV przebiegającej przez obszar planu (pkt 7). Zgodnie z § 3 ww. uchwały zmieniającej zakres zmian obejmował zarówno konkretne działki ewidencyjne objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, jak i ustalenia ogólne dla całego obszaru objętego planem, a zgodnie z § 32 uchwały zmieniającej straciły moc wszystkie dotychczasowe zapisy w zakresie objętym tą uchwałą. W § 15 rozdziału nr 2 pn. „Ustalenia ogólne dla całego obszaru objętego planem” ww. uchwały, wskazano zasady realizacji infrastruktury technicznej, do której zaliczono również linie elektroenergetyczne. W § 15 pkt 11 lit h ww. uchwały, wskazano, że „Ustala się, przy projektowaniu nowych inwestycji, nakaz unikania kolizji z istniejącymi elementami infrastruktury technicznej, a w przypadku nieuniknionej kolizji projektowanego zagospodarowania z tymi elementami, przeniesienie lub odpowiednie zmodyfikowanie, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z przepisów odrębnych. Obowiązuje nakaz takiego sposobu zagospodarowania terenu, aby umożliwić odpowiednim służbom dostęp do sieci i urządzeń infrastruktury technicznej”. W § 15 pkt 11 lit b ww. uchwały, wskazano, że „ustala się, że nowe elementy sieci infrastruktury technicznej będą prowadzone pod ziemią, również w pasach zlokalizowanych przy drogach, na których nie dopuszcza się zabudowy (ograniczonych nieprzekraczalnymi liniami zabudowy), z wyłączeniem linii elektroenergetycznych WN 110 kV, których budowę/przebudowę dopuszcza się w wykonaniu napowietrznym”. Mając na względzie, że realizacja wariantu inwestycyjnego (W3) przedsięwzięcia drogowego wymusza przebudowę istniejącej, napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV, GDOŚ nie ma wątpliwości, że zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, możliwa jest jej przebudowa przy zachowaniu zasad określonych w przepisach odrębnych określonych dla tego typu linii elektroenergetycznych. Ponadto podkreślić należy, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Kępno przewidywał realizację drogi klasy

ekspresowej. W omawianym przypadku nie ma znaczenia fakt, że droga publiczna oraz przebudowywana linia elektroenergetyczna zostały poprowadzone w odmiennym śladzie niż zakładał to mpzp nr 1. Jak wskazano wcześniej lokalizacja drogi publicznej nie wymaga badania zgodności z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w przypadku linii elektroenergetycznej 110 kV to mpzp nr 1 dopuszcza jej przebudowę w pasach zlokalizowanych przy drogach, na których nie dopuszcza się zabudowy. Podsumowując, realizacja przedsięwzięcia towarzyszącego polegającego na przebudowie istniejącej linii elektroenergetycznej 110 kV w ok. km 27+200 – 28+100, jest zgodna z zapisanymi obowiązującego dla tego odcinka miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, co czyni **zarzut nr 11** bezzasadnym.

Pozostałe przedsięwzięcia towarzyszące polegające na budowie parkingów i przebudowie gazociągu nie są usytuowane w obszarze obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Odmowa zgody na realizację przedsięwzięcia może mieć miejsce także w przypadku wystąpienia przesłanek zawartych w **art. 81 ust. 2 u.o.o.ś.**, tj. w przypadku wystąpienia znaczącego, negatywnego wpływu na obszary Natura 2000. Planowany do realizacji wariant W3 nie przecina żadnego obszaru Natura 2000. Najbliższe przedsięwzięciu dwa obszary Natura 2000 (o takim samym przebiegu ich wschodniej granicy, tj. granicy najbliższej przedsięwzięciu drogowemu) to obszar ptasi „Dolina Baryczy” PLB020001 oraz obszar siedliskowy „Ostoja nad Baryczą” PLH020041. Przedsięwzięcie w km 2+100 przybliży się do istniejących obszarów Natura 2000 na odległość ok. 370 m (licząc od osi drogi) i ok. 280 m (licząc od granic pasa drogowego). Oba ww. obszary Natura 2000 są zlokalizowane od ok. km 0+000 do km 8+900 przedsięwzięcia po zachodniej stronie. W efekcie przeprowadzonego postępowania pierwszoinstancyjnego RDOŚ w Poznaniu celem zachowania ciągłości korytarzy migracyjnych zwierząt prowadzących z i do obszarów Natura 2000 nałożył obowiązek wykonania na ww. odcinku 17 przejść dla zwierząt (14 przepustów dla zwierząt małych, 2 przejść dolnych dla zwierząt dużych oraz 1 przejścia górnego dla zwierząt dużych).

Zdaniem odwołujących, wyrażonym w **zarzucie nr 14**, RDOŚ w Poznaniu nie przeanalizował skumulowanego wpływu przedsięwzięć objętych omawianą decyzją z innymi przedsięwzięciami, w szczególności z istniejącą infrastrukturą drogową i kolejową, mogącymi utrudniać migrację zwierząt. Jak wynika z akt sprawy, analiza oddziaływań skumulowanych została przeanalizowana w raporcie (rozdział 5.12. raportu – wersja z maja 2021 r. wraz z załącznikami). Dodatkowo GDOŚ w postępowaniu wyjaśniającym wezwał wnioskodawcę o uzupełnienie akt sprawy o informacje związane z wpływem planowanego przedsięwzięcia na spójność i integralność sieci oraz korytarzy migracyjnych przecinanych przez przedsięwzięcie (m.in. do/z ww. obszarów Natura 2000). Przedsięwzięcie w omawianym odcinku drogi, znajduje się po wschodniej stronie obszarów Natura 2000 czym utrudnia swobodną lądową migrację zwierząt w znajdującym się w tym miejscu fragmencie „Południowo-Centralnego” ekologicznego korytarza migracyjnego. Naturalne korytarze migracyjne, w szczególności lasy,

rzeki, jeziora, umożliwiają przemieszczanie się gatunków organizmów oraz ich wzajemne kontakty.

Geograficznie przedsięwzięcie (w ok. km 4+100) jest zlokalizowane ok. 7 km na zachód od miejscowości Mikstat, która wraz z zabudowaniami dzieli na dwa ww. fragmenty korytarza migracyjnego. Aktualne geograficzne uwarunkowania przestrzenne ograniczają szlak migracji zwierząt na północy miejscowości Mikstat do szerokości ok. 4,5 km (pomiędzy miejscowością Mikstat a Ostrów Wielkopolski) oraz na południu miejscowości Mikstat do szerokości ok. 1,7 km (pomiędzy miejscowością Mikstat a Ostrzeszów). Słabo zaludniony obszar łąk i pól w dwóch ww. pasach migracyjnych złożonych z mozaikowych fragmentów lasów, umożliwia migracje organizmów w płaszczyźnie równoleżnikowej (wschód-zachód), w dolnej części obszaru województwa wielkopolskiego. Z raportu wynika, że realizacja przedsięwzięcia drogowego bez zastosowania środków minimalizujących mogłaby utrudnić lub uniemożliwić migrację zwierząt z jednej na drugą stronę przedsięwzięcia drogowego. W stanie aktualnym, tj. ok. 50 m na północ od km 0+000 przedsięwzięcia (a więc poza obszarem budowy nowego odcinka drogi ekspresowej S11) funkcjonuje górne przejście dla zwierząt dużych. W ramach realizacji omawianego przedsięwzięcia RDOŚ w Poznaniu nałożył obowiązek wybudowania górnego przejścia dla zwierząt dużych (w ok. km 1+126), które jak wynika z jego usytuowania, umożliwi migrację zwierząt przede wszystkim z ww. 4,5 kilometrowego korytarza ekologicznego. W przypadku ww. 1,7 kilometrowego korytarza ekologicznego RDOŚ w Poznaniu nałożył w jego bezpośrednim sąsiedztwie obowiązek wybudowania dwóch dolnych przejść dla zwierząt dużych (w ok. km 4+065 i 6+131 przedsięwzięcia), z czego drugie z nich jest zespolone z linią kolejową. GDOŚ, biorąc pod uwagę występowanie gatunków zwierząt, lokalizację ich siedlisk, parametry techniczne omawianej inwestycji oraz ukształtowanie obszaru, a także uzupełnienia wnioskodawcy (z 7 lipca 2023 r. i 11 września 2023 r.) zdecydował o konieczności realizacji jednego dodatkowego przejścia dla zwierząt dużych, uzupełniając kilkukilometrową lukę pomiędzy przejściami dla zwierząt dużych wskazanymi przez organ I instancji. Dane z raportu świadczące o rozmieszczeniu i trasach wędrówek dużych ssaków, w tym wilka (*Canis lupus*) i łosia (*Alces alces*) umożliwiły wyznaczenie dodatkowego, górnego przejścia dla zwierząt dużych w ok. km 3+200. Z punktu widzenia skuteczności przejścia, im jego szerokość jest większa tym jest ono bardziej funkcjonalne. Wobec czego GDOŚ za minimalną szerokość tego przejścia uznał 40 m, natomiast na ponowną ocenę oddziaływania na środowisko (kiedy znane będą dokładne dane techniczne z projektu budowlanego) przeniósł konieczność zweryfikowania parametrów omawianego przejścia dla zwierząt dużych pod kątem możliwości jego poszerzenia. Nowe przejście dla zwierząt dużych będzie zlokalizowane w okolicy zwartego kompleksu leśnego, w rejonie zbiornika przepływowego rzeki Leśna Struga, znajdującej się po wschodniej stronie przedsięwzięcia (w ok. km 3+300), w sąsiedztwie lokalnego kilkumetrowego przewyższenia. GDOŚ zdecydował się również na zwiększenie liczby przejść dla zwierząt małych poprzez nałożenie obowiązku wykonania czterech nowych przepustów: w ok. km 5+725 (w sąsiedztwie

obszarów Natura 2000) oraz w ok. km 15+325-16+100, 22+750-23+200 oraz 26+600-26+837 przedsięwzięcia. Zlokalizowanie przepustów we wskazanych lokalizacjach wynika z rozmieszczenia lokalnych siedlisk, gatunków oraz struktur terenowych, a także ze zbyt dużej odległości innych przejść dla zwierząt względem tych wskazanych w decyzji RDOŚ w Poznaniu. Efektem dodatkowych przejść dla zwierząt małych będzie ułatwienie migracji m.in. płazom, gryzoniom, łasicowatym i nietoperzom, które żyjąc na niewielkich arealach potrzebują gęściej zlokalizowanych przejść niż zwierzęta duże czy średnie. Powyższe uzasadnia zatem zmianę **punktu I.3.23. oraz I.3.24.** decyzji RDOŚ w Poznaniu.

W kontekście innych istniejących w sąsiedztwie analizowanych obszarów Natura 2000, a więc i w sąsiedztwie przedsięwzięcia, liniowych obiektów infrastrukturalnych (linia kolejowa nr 272, droga wojewódzka nr 490, droga krajowa nr 11 i 25), GDOŚ w ramach prowadzonej sprawy nie jest władny do nakładania środków minimalizujących na tych obiektach, jeżeli ich oddziaływanie w połączeniu z oddziaływaniem przedmiotowego przedsięwzięcia, nie powoduje szerokorozumianego, znaczącego negatywnego oddziaływania dla środowiska. Wnioskowane przedsięwzięcie w sposób kompleksowy zapewnia drożność omawianego korytarza ekologicznego ukierunkowanego m.in. w stronę obszarów Natura 2000 zlokalizowanych po zachodniej stronie przedsięwzięcia. Aktualnie funkcjonujące drogi kołowe i linia kolejowa nie posiadają konstrukcji umożliwiających bezkolizyjne przeprowadzenie zwierząt dużych. Niewątpliwie, droga szybkiego ruchu, na której prognozowane natężenie ruchu na odcinku od 0+000 do ok. 7+600 (w. Przygodzice) wyniesie ok. 18,5 tys. pojazdów (2026 r.), a nawet ok 21,6 tys. pojazdów (2036 r.), wymaga wykonania przejść dla zwierząt ze względu na bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego, jak i zwierząt. Przejścia dla zwierząt nałożone tą decyzją umożliwią im bezpieczną migrację, bez ryzyka nakierowania ich bezpośrednio na inne drogi kołowe lub kolejowe.

Podsumowując realizacja przedsięwzięcia drogowego nie wpłynie znacząco negatywnie na obszary Natura 2000, w tym na integralność tych obszarów z innymi siedliskami. W efekcie postępowania odwoławczego, uwzględniając częściowo **zarzut nr 3 i zarzut nr 16**, GDOŚ wskazał konieczność wybudowania 1 nowego górnego przejścia dla zwierząt dużych i wybudowania 4 nowych przejść dolnych dla zwierząt małych zlokalizowanych (po jednym) w przedziale km od 5+725 do 5+750, od 15+325 do 16+100, 22+750-23+200 oraz 26+600-26+837. Dodatkowo GDOŚ, w kontekście migracji zwierząt, zdecydował się na zoptymalizowanie parametrów 3 przejść dla zwierząt średnich (w km 17+123, 20+719 i 24+379) z 2 m do 3,5 m. W efekcie środowiskowych uwarunkowań określonych w decyzji odwoławczej, na odcinku kluczowym dla obszarów Natura 2000, powstanie 15 przejść dla zwierząt małych oraz 4 przejścia dla zwierząt dużych, przy czym nie należy zapominać o roli jaką odgrywa istniejące duże przejście dla zwierząt dużych zlokalizowane ok. 50 m na północ od km 0+000 przedsięwzięcia. W ocenie GDOŚ ww. zagęszczenie przejść dla zwierząt na trasie „Południowo-Centralnego” ekologicznego korytarza migracyjnego, umożliwi optymalną migrację zwierząt przy jednoczesnym zaspokojeniu interesu społecznego związanego



z koniecznością wybudowania drogi ekspresowej. Wskazać należy, że na etapie odwoławczym GDOŚ wezwał i uzupełnił dokumentację sprawy o dodatkowe wyjaśnienia w kontekście wpływu skumulowanego. W szczególności rozpatrzono oddziaływanie na obszary Natura 2000, w tym na spójność i integralność sieci oraz na korytarze prowadzące do/z ostoji, które znajdują się najbliżej przedmiotowej trasy ekspresowej. Przyjęte rozwiązania umożliwią przemieszczanie się fauny przez rozpatrywaną trasę ekspresową i zachowanie łączności ekologicznej rozdzielonych drogą siedlisk przyrodniczych. Nie ma zatem niebezpieczeństwa znacząco negatywnego skumulowanego oddziaływania rozpatrywanej inwestycji na obszary Natura 2000 znajdujące się w ok. km od 0+000 do 8+900 przedsięwzięcia.

W kontekście wpływu przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 niezasadny jest **zarzut nr 4**, w którym odwołujący wskazują na brak analizy negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na cele ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja nad Baryczą PLH020041. Zarówno w dniu wydania decyzji GDOŚ, jak i RDOŚ w Poznaniu, cele ochrony dla ww. obszarów Natura 2000 nie zostały ustalone. Brak ustalonych celów ochrony tych obszarów nie oznacza jednak, że nie przeprowadzono analizy wpływu przedsięwzięcia na te obszary. Przeprowadzona wyżej analiza wykazała brak fragmentacji siedlisk obszarów Natura 2000 (przedsięwzięcie nie przecina żadnego z obszarów), a jej realizacja nie wpłynie negatywnie na możliwość migracji organizmów z obszarów Natura 2000 do siedlisk zlokalizowanych po wschodniej stronie przedsięwzięcia. Należy mieć na uwadze, że na długości całego przedsięwzięcia, a więc również w sąsiedztwie obszarów Natura 2000, zostanie przeprowadzona ponowna ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. W ramach tej oceny zostaną m.in. zbadane najbardziej aktualne oddziaływania przedsięwzięcia mogące negatywnie wpłynąć na sąsiadujące obszary i siedliska, w tym na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, a także zostanie wykonane szczegółowe rozpoznanie w zakresie występowania i aktywności zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem wilka, łosia, dużych i średnich kopytnych oraz płazów, wraz z weryfikacją ich szlaków migracji. Celem przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania na środowisku jest odpowiednie dostosowanie przedsięwzięcia i środków minimalizujących jego oddziaływanie, do możliwie najbardziej aktualnego stanu środowiska.

Powyższymi rozważaniami GDOŚ wykazał brak znacząco negatywnego wpływu przedsięwzięcia na obszary Natura 2000, zatem nie było możliwym odmówienie zgody na realizację przedsięwzięcia ze względu na art. 81 ust. 2 u.o.o.ś.

Odmowa zgody na realizację przedsięwzięcia może mieć miejsce również w przypadku wystąpienia przesłanek zawartych w art. 81 ust. 3 u.o.o.ś., tj. ryzyka negatywnego wpływu przedsięwzięcia na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych: dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione, dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych, dla jednolitych części wód podziemnych, dla obszarów chronionych. Ze względu na to, że rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335), dalej PGW, weszło w życie 24 lutego 2023 r., część

danych związanych z wpływem na jednolite części wód została zaktualizowana, co zostało przez GDOŚ uwzględnione.

Przedsięwzięcie w wariantcie inwestycyjnym przecina następujące jednolite części wód powierzchniowych, dalej JCWP:

- Złotnica PLRW600010141699 (nazwa i numer niezmiennione w nowym PGW);
- Barycz do Dąbrówki PLRW60001014119 (nazwa lub numer zmienione nowym PGW - wcześniej Barycz od źródła do Dąbrówki PLRW60001714119 oraz Dąbrówka PLRW60001714129);
- Niesób do Dopływu z Krążkowych PLRW60001618423 (nazwa lub numer zmienione nowym PGW - wcześniej Niesób do Dopływu z Krążkowych PLRW60002318424).

Celem środowiskowym dla JCWP Złotnica jest ochrona oraz poprawa ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego. Natomiast celem środowiskowym dla JCWP Barycz do Dąbrówki oraz Niesób do Dopływu z Krążkowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Stan jednolitej części wód ocenia się poprzez porównanie wyników klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego. Jednolita część wód może być oceniona jako będąca w „dobrym stanie”, jeśli jednocześnie jej stan/potencjał ekologiczny jest sklasyfikowany przynajmniej jako „dobry”, a stan chemiczny sklasyfikowany jest jako „dobry”. W pozostałych przypadkach, tj. gdy stan chemiczny jest sklasyfikowany jako „poniżej dobrego” lub stan potencjału ekologiczny sklasyfikowany jako „umiarkowany”, „słaby”, bądź „zły”, jednolitą część wód ocenia się jako będącą w złym stanie. W omawianym przypadku stan ogólny obu JCWP jest zły (tabela nr 1).

Tabela 1. Stan JCWP Złotnica i JCWP Barycz do Dąbrówki

Cecha	JCWP		
	Złotnica	Barycz do Dąbrówki	Niesób do Dopływu z Krążkowych
<b>status</b>	naturalna	silnie zmieniona część wód	silnie zmieniona część wód
<b>stan/ potencjał ekologiczny</b>	umiarkowany stan ekologiczny	słaby potencjał ekologiczny	umiarkowany potencjał ekologiczny
<b>wskaźnik determinujący stan /</b>	biochemiczne zapotrzebowanie na tlen (BZT <sub>5</sub> ), ogólny węgiel	biochemiczne zapotrzebowanie na tlen (BZT <sub>5</sub> ), ogólny węgiel	azot ogólny, azot azotanowy

<b>potencjał ekologiczny</b>	organiczny (OWO), azot amonowy; fitobentos, ichtiofauna	organiczny (OWO), fosfor ogólny; makrobezkręgowce, ichtiofauna	
<b>stan chemiczny</b>	stan chemiczny poniżej dobrego	stan chemiczny poniżej dobrego	stan chemiczny poniżej dobrego
<b>wskaźnik determinujący stan chemiczny</b>	benzo(a)piren, benzo(b)fluoranten, benzo(g,h,i)perylene; bromowane difenyletery, rtęć	bromowane difenyletery, rtęć, heptachlor	benzo(a)piren, benzo(g,h,i)perylene
<b>stan (ogólny)</b>	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód

JCWP Barycz do Dąbrówki jest silnie zmieniona i jej ogólny stan wód jest zły. Przyczynia się na to słaby potencjał ekologiczny ze względu na wysokie poziomy biologicznego zapotrzebowania na tlen (BZT<sub>5</sub>), ogólnego węgla organicznego (OWO), fosforu ogólnego a także niski współczynnik makrobezkręgowców oraz ichtiofauny, a także stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na wysoki poziom bromowanych difenyleterów, rtęci i heptachloru. Przyczyną złego stanu omawianej JCWP są źródła przemysłowe, źródła bytowe i komunalne (presje troficzne), prostowanie koryta, budowle piętrzące, obiekty mostowe i górnictwo (presje hydromorfologiczne), a także rozwój terenów zurbanizowanych, transport, turystyka i odpływ miejski (presje chemiczne). W ramach prac budowlanych wnioskodawca wyreguluje ciekę będącą w kolizji z przedsięwzięciem na łącznym odcinku ok. 1492 m (co stanowi ok. 1,19% z całkowitej długości omawianego JCWP o łącznej długości ok. 125,41 km). Ciekami wchodzącymi w skład JCWP Barycz do Dąbrówki, które są przecinane przez przedsięwzięcie w wariantcie W3 są: Leśna Struga (kolizja w ok. 0+200), Struga Helenowska (kolizja w ok. km 6+219), Dopływ z Rejmanki (kolizja w ok. km 6+587), Dopływ spod Potaśni (kolizja w ok. km 9+132) i Dąbrówka (kolizja w ok. km 8+926). Z analizy raportu wynika, że w przypadku omawianej, silnie zmienionej JCWP Barycz do Dąbrówki prace budowlane nie spowodują istotnie znaczącego wyprostowania rzek, a przebudowanie ich koryt zgodnie z warunkami decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zagwarantuje ograniczenie do minimum negatywnego wpływu zaplanowanych do realizacji prac na JCWP.

JCWP Niesób do Dopływu z Krążkowych jest silnie zmieniona i jej ogólny stan wód jest zły. Przyczynia się do tego stan chemiczny poniżej dobrego, ze względu na wysoki poziom benzo(a)pirenu oraz benzo(g,h,i)perylenu. Przyczyną tego stanu są rozproszone obszary zurbanizowane, transport, turystyka, odpływ miejski, rolnictwo i leśnictwo. Z analizy raportu wynika, że powstanie utwardzonych powierzchni może sprzyjać emisji benzo(a)pirenu oraz benzo(g,h,i)perylenu pochodzącego z rozproszonych źródeł spalania paliw. W wyniku eksploatacji drogi, np. ścierania gumy opon, asfaltu, spaliny, powstają wielopierścieniowe

węglowodory aromatyczne (w tym wyżej wymienione determinujące stan wód). Charakteryzuje je stosunkowo niska rozpuszczalność w wodzie, wobec czego należy uznać, że podczyszczanie wody opadowej i roztopowej z zawiesiny ogólnej ograniczy również wpływ mogących się tam znaleźć wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, co przyczyni się do zminimalizowania ryzyka wystąpienia znaczącego negatywnego wpływu przedsięwzięcia na omawianą JCWP.

W przypadku JCWP Złotnica, ma ona naturalny charakter, a jej ogólny stan wód jest zły. Przyczyną takiego stanu jest umiarkowany potencjał ekologiczny ze względu na wysokie poziomy biologicznego zapotrzebowania na tlen (BZT<sub>5</sub>), ogólnego węgla organicznego (OWO), a także niski współczynnik makrobezkręgowców oraz ichtiofauny; stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na wysoki poziom benzo(a)pirenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(g,h,i)perylenu; bromowanych difenylesterów oraz rtęci. Za główne źródło presji troficznych uznano źródła przemysłowe, bytowe i komunalne, za główne źródło presji hydromorfologicznych uznano prostowanie koryta, budowle piętrzące i górnictwo, natomiast za główne źródło presji chemicznych uznano rozwój zurbanizowanych obszarów w tym transport, turystykę i odpływ miejski. GDOŚ ocenił, że łączne stosowanie się wnioskodawcy do warunków realizacji przedsięwzięcia nie wpłynie negatywnie na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych. Do uniknięcia znacząco negatywnego wpływu przebudowy cieków wodnych w przypadku JCWP Złotnica, poza realizacją warunków decyzji odnoszących się ogólnie do wszystkich cieków, dodatkowo przyczyni się odtworzenie meandrów rzecznych zlokalizowanych w okolicy km 21+520-21+840 przedsięwzięcia, a także wykonanie nasadzeń minimalizujących nagrzewanie się wód. Część nasadzeń zostanie zlokalizowana w sąsiedztwie pól uprawnych, dzięki czemu pierwiastki biogenne niesione przez spływającą z pól wodę czysto zostaną zasymilowane przez nasadzone rośliny, co może przyczynić się do poprawy stanu wód. GDOŚ podziela zatem wniosek płynący również z uzasadnienia decyzji organu I instancji o braku znacząco negatywnego wpływu przedsięwzięcia na jednolite części wód, tym samym stwierdzając, że przedsięwzięcie nie wpływa negatywnie na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych z art. 81 ust. 3 u.o.o.ś., a więc nie ma podstaw do odmowy zgody na realizację przedsięwzięcia z tego powodu.

Odnosząc się do art. 138 § 2 k.p.a., warunkiem uchylenia decyzji organu I instancji w całości i przekazania sprawy do ponownego jej rozpatrzenia jest sytuacja, w której decyzja została wydana z naruszeniem przepisów postępowania, a konieczny do wyjaśnienia zakres sprawy ma istotny wpływ na jej rozstrzygnięcie. Bazując na materiale dowodowym zebranym przez RDOŚ w Poznaniu i następnie uzupełnionym w trakcie postępowania odwoławczego w granicach określonych art. 136 k.p.a., GDOŚ, będąc wyposażony w kompetencje do merytorycznego rozstrzygnięcia, uznał, że zebrany materiał dowodowy jest wystarczający do wydania rozstrzygnięcia zgodnie z art. 138 § 1 pkt 2 k.p.a. Podkreślić należy, że decyzja kasatoryjna, o której mowa w art. 138 § 2 k.p.a., stanowi wyjątek od obowiązku merytorycznego orzekania, a organ odwoławczy nie może uchylić się od tego obowiązku, jak

zdają się twierdzić skarżący, bez wyraźnych i istotnych powodów zgodnych z art. 138 § 2 k.p.a. Braki w zgromadzonym przez organ I instancji materiale dowodowym co prawda dotyczyły wielu aspektów, ale jednocześnie nie były na tyle istotne, by zaniechać stosowania art. 136 k.p.a. i nie móc przeprowadzić dodatkowego postępowania wyjaśniającego. Za wyjątkową, kwalifikowalną w świetle art. 138 § 2 k.p.a., sytuację można byłoby uznać okoliczność, w której organ I instancji w ogóle (albo też w znacznym stopniu) nie przeprowadził postępowania wyjaśniającego na okoliczność spełnienia przez raport wymagań stawianych mu w art. 66 u.o.o.ś. Zważając na fakt, że nadrzędną kompetencją GDOŚ jest ocena czy przedsięwzięcie nie spowoduje negatywnych oddziaływań, które mogłyby niekorzystnie wpłynąć na życie i zdrowie człowieka, a także na funkcjonowanie innych ożywionych i nieożywionych komponentów środowiska, należy stwierdzić, że organy obydwu instancji wywiązały się z tego obowiązku w odpowiedni sposób, a GDOŚ kierując się ekonomiką postępowania nie powinien był uchylać się od merytorycznego rozstrzygnięcia. Tym samym w omawianym przypadku nie sposób w pełni zgodzić się z **zarzutami nr 4, 5, 6 oraz 7** o raporcie sprzecznym ze stanem faktycznym sprawy i o jego całkowicie błędnej zawartości uniemożliwiającej wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. GDOŚ w przeprowadzonym postępowaniu dowodowym uzupełnił akta sprawy o informacje, które były w raporcie lub decyzji RDOŚ w Poznaniu opisane w sposób niewystarczający. Należy mieć jednak na uwadze, że nie były to całkowicie nowe kwestie, stąd GDOŚ nie zdecydował się na uchylenie decyzji w całości i przekazaniu jej organowi I instancji do ponownego rozpatrzenia.

Odnośnie **zarzutu nr 8** to decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach, zgodnie z art. 108 k.p.a., może być opatrzona rygorem natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W niniejszym przypadku rygor natychmiastowej decyzji został nadany w **pkt IX** decyzji RDOŚ w Poznaniu, wobec czego niezadowolone strony postępowania mogły zaskarżyć jego nadanie wyłącznie w odwołaniu od ww. decyzji.

Nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności ma ten skutek, że przed upływem terminu do wniesienia odwołania, decyzja ta ulega wykonaniu, a wniesienie od niej odwołania przez którąkolwiek ze stron nie wstrzymuje jej wykonania. Katalog przesłanek umożliwiających nadanie decyzji nieostatecznej rygoru natychmiastowej wykonalności jest zamknięty. Oznacza to, że organ musi każdorazowo uzasadnić swoje rozstrzygnięcie co najmniej jedną z okoliczności wskazanych w art. 108 § 1 k.p.a.

W omawianym przypadku RDOŚ w Poznaniu nałożył rygor natychmiastowej wykonalności ze względu na zaistnienie przesłanki istnienia innego interesu społecznego i słusznego interesu strony (utożsamianego przez GDOŚ jako wyjątkowo ważny interes strony). GDOŚ biorąc pod uwagę wniosek GDDKiA z 8 lutego 2022 r., znak: O/PO.I-2.5302.5.6.2022.TŻ, o nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, jak i treść raportu, stwierdza, że w dniu wydania decyzji RDOŚ w Poznaniu zaistniała przesłanka innego interesu społecznego umożliwiająca

organowi I instancji nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności. Wiodącym przedsięwzięciem objętym wnioskiem jest budowa drogi publicznej klasy ekspresowej. Ślad planowanej drogi ekspresowej S11 jest wyznaczony istniejącym przybliżonym, lecz nieidentycznym śladem drogi krajowej nr 11. Oznacza to, że przedsięwzięcie ma na celu przejście ruchu z drogi o niższej klasie, na drogę o wyższej klasie (na odcinku od okolic Ostrowa Wielkopolskiego, przez Ostrzeszów aż do Kępna). Realizowane przedsięwzięcie jest częścią większego zamierzenia inwestycyjnego mającego połączyć drogą podwyższonej klasy północnej części województwa zachodnio-pomorskiego z Aglomeracją Śląską. W ocenie GDOŚ realizacja przedsięwzięcia w omawianym zakresie przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego ze względu na wymagania prawne co do parametrów jakie są wymagane dla dróg tej klasy (np. zjazdy bezkolizyjne, zwiększona odległość pomiędzy zjazdami, rozdzielenie jezdni w obu kierunkach, konieczność wybudowania pasa awaryjnego i zwiększona szerokość pobocza). Planowane przedsięwzięcie przyczyni się również do zwiększenia przepustowości drogi i zwiększenia dopuszczanej prędkości co usprawni transport osób i towarów, tym samym skracając ich czas podróży. Bezpośrednio skorzystają na tym uczestnicy ruchu drogowego, natomiast pośrednio całe społeczeństwo, ze względu chociażby na zmniejszenie ruchu samochodów przede wszystkim na drogach krajowych i wojewódzkich, co spowoduje oddalenie źródeł presji związanej z hałasem i zanieczyszczeniami powietrza od gęstej zabudowy mieszkaniowej, na co wskazał również wnioskodawca. Realizacja przedsięwzięcia usprawni rozwój gospodarczy kraju poprzez połączenie odległych od siebie części województwa wielkopolskiego, umożliwiając jednocześnie sprawne przedostanie się na północ i południe Polski. Tym samym budowa drogi ekspresowej jako podejmowana w interesie ogółu, a nie wyłącznie wnioskodawcy, spełnia definicję innego interesu społecznego, o którym mowa w art. 108 § 1 k.p.a. Należy mieć również na uwadze, że zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 1 oraz art. 20 pkt 1, pkt 2 i pkt 3 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 645, ze zm.), GDDKiA pełni funkcje inwestora opracowującego i realizującego plany budowy dróg. Na uwagę zasługuje również fakt, że GDDKiA jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych, a co za tym idzie wnioskodawca motywowany uchwałą nr 253/2022 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Rządowy Program Budowy Dróg Krajowych do 2030 r. (z perspektywą do 2033 r.)” jest zobowiązany do dołożenia wszelkich możliwych starań, umożliwiających zakończenie realizacji wyznaczonych mu celów i zrealizowania przedsięwzięcia w wyznaczonym do tego budżecie i czasie. Mając powyższe na uwadze, a także uwzględniając fakt, że wnioskodawca działa w interesie społecznym, należy stwierdzić, że posiada on wyjątkowo ważny interes strony. Ponadto realizacja planowanej drogi jest dofinansowana ze środków unijnych, co wspiera argumentację w zakresie innego interesu społecznego. W ocenie GDOŚ przesłanka generalna do nałożenia rygoru, tj. niezbędność, także zaistniała zarówno względem innego interesu społecznego (konieczność wykorzystania do

określonego terminu środków unijnych, konieczność realizacji planowanej drogi w założonym i przyjętym odpowiednimi dokumentami statutowymi harmonogramie) jak i wyjątkowo ważnego interesu strony (konieczność realizacji wyznaczonych zadań w wyznaczonym przez rząd i Skarb Państwa czasie).

Z uwagi na to, że odwołujący w sposób ogólny zarzucili naruszenie art. 108 k.p.a., a do jego nadania jest niezbędne wystąpienie co najmniej jednej przesłanki wskazanej w ww. przypisie (wraz z zaistnieniem stanu nagłej konieczności administracyjnej) GDOŚ stwierdza, że została spełniona przesłanka uprawniająca RDOŚ w Poznaniu do nadania rygoru natychmiastowej wykonalności co czyni **zarzut nr 8** niezasadnym. Przy tej okazji należy wskazać, że w trakcie postępowania drugoinstancyjnego GDOŚ, postanowieniem z 4 września 2023 r., odmówił wstrzymania natychmiastowego wykonania decyzji nie dopatrując się ani wadliwości decyzji nieostatecznej, ani zmiany okoliczności nadania rygoru ani nieodwracalnych szkód.

GDOŚ nie uwzględnił również **zarzutu nr 12** w zakresie nierzetelnej inwentaryzacji przyrodniczej i znacząco negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na siedliska przyrodnicze, a także gatunki roślin i zwierząt. Zgromadzony materiał dowodowy, w tym także uzupełnienia raportu, przedstawiają rozmieszczenie siedlisk i gatunków roślin oraz zwierząt. RDOŚ w Poznaniu na podstawie raportu zdiagnozował oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze i wskazał konieczne do zastosowania środki minimalizujące i kompensujące. Na bazie sformułowanych przez organ I instancji warunków realizacji przedsięwzięcia, w myśl zasady zrównoważonego rozwoju, GDOŚ zoptymalizował ich brzmienie m.in. poprzez nakaz wykonania stałego ogrodzenia dla płazów i małych zwierząt wzdłuż całego przebiegu drogi czy montaż budek lęgowych dla ptaków, skrzynek rozrodczych dla nietoperzy, kopców dla gadów, zastępczych schronień i budek dla owadów, dodatkowych przejść i przepustów dla zwierząt itp. Całość nałożonych działań doprowadzi do zmniejszenia wpływu przedsięwzięć na środowisko co zapewni dalszą egzystencję gatunków i siedlisk występujących na tym obszarze. Jednocześnie na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko zostanie zweryfikowane rozmieszczenie flory i fauny oraz, w razie takiej konieczności, zostaną uaktualnione obowiązki mające na celu optymalną ochronę środowiska podczas budowy i eksploatacji inwestycji. GDOŚ jest przekonany, że na podstawie zebranego materiału dowodowego możliwym było określenie środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia.

GDOŚ formułując treść tej decyzji rozpatrzył również złożony przy piśmie Stowarzyszenia Eko Unia z 18 marca 2022 r. załącznik pn. „Inwentaryzacja roślin naczyniowych, siedlisk przyrodniczych, płazów, ptaków i ssaków (bez nietoperzy) wzdłuż projektowanej drogi ekspresowej S11 na odcinku Ostrów Wielkopolski – Kępno” z października 2021 r. Przedstawiono w niej wyniki przeprowadzonej w ramach kontrraportu: inwentaryzacji zwierząt i ich szlaków migracji, inwentaryzacji roślin naczyniowych uwzględnionych w tzw. Dyrektywie Siedliskowej, inwentaryzacji gatunków roślin rzadkich uwzględnionych w Czerwonej Księdze Roślin i Czerwonej liście roślin i grzybów Polski, inwentaryzacji siedlisk

przyrodniczych obszarów Natura 2000 oraz inwentaryzacji cennych siedlisk przyrodniczych hydrofilnych, niepodlegających ochronie, ale ważnych z innych względów. W omawianym przypadku Stowarzyszenie wskazuje na brak uwzględnienia w raporcie wariantu realizacji przedsięwzięcia w śladzie istniejącej drogi krajowej nr 11, co ich zdaniem byłoby korzystniejsze dla środowiska niż warianty wskazane w raporcie. Wieloletnia praktyka organu II instancji wskazuje, że najczęściej żaden z przedstawionych wariantów inwestycyjnych w pełni nie odzwierciedla oczekiwań wszystkich interesariuszy. W tym miejscu powinno też wybrzmieć, że GDOŚ oraz RDOŚ w Poznaniu nie mają możliwości zmiany przebiegu zaproponowanych przez wnioskodawcę wariantów przedsięwzięcia ani możliwości wymuszenia wykonania oceny wpływu przedsięwzięcia dla nowego wariantu. Innymi słowy, strony i pozostali uczestnicy postępowania, na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, nie mogą oczekiwać od organu ochrony środowiska przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowiska dla zupełnie nowego wariantu przedsięwzięcia, który nie został dotychczas zaproponowany przez wnioskodawcę. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach ma na celu określenie środowiskowych uwarunkowań realizacji konkretnej inwestycji, w tym wskazanie zagrożeń jakie mogą wystąpić w związku z tą realizacją oraz sposobów przeciwdziałania tym zagrożeniom. Organ prowadzący postępowanie administracyjne zmierzając do wydania decyzji, nie jest uprawniony do dowolnego określania lokalizacji, kształtu i zakresu planowanego do realizacji przedsięwzięcia. Jeżeli intencją wnioskodawcy była budowa przedsięwzięcia w wariantcie inwestycyjnym i przedstawił on co najmniej jeden realny wariant alternatywny, a nie zaistniały przesłanki do odmowy wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, RDOŚ w Poznaniu zobligowany był do wydania tej decyzji zgodnie z wnioskiem inwestora. Z tego powodu nie można uznać, jak wskazuje Stowarzyszenie, że raport, który nie uwzględnia wariantu realizacji przedsięwzięcia w istniejącym śladzie drogi krajowej nr 11, jest wadliwy.

W kwestii wykonanych w ramach opracowania badań inwentaryzacyjnych, jak wskazał RDOŚ w Poznaniu, dostarczyły one dodatkowych informacji o środowisku przyrodniczym. Należy podkreślić, że wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach nie zwalnia inwestora z konieczności uzyskania zezwoleń na derogacje z zakresu ochrony gatunkowej, wynikającej z przepisów art. 56 u.o.p., w przypadku gatunków objętych w kraju ochroną, w sytuacji zdiagnozowania ich obecności na etapie budowy inwestycji. Z tego też powodu na etapie budowy będzie obecny nadzór przyrodniczy, który bazując na warunkach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, ma za zadanie na bieżąco wspierać wnioskodawcę w dopełnieniu obowiązków ustawowych związanych z ochroną gatunkową. Przy tej okazji należy mieć na uwadze, że obecność gatunków chronionych na terenie realizacji wariantu inwestycyjnego nie stanowi przesłanki odmownej wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Nie oznacza to jednak, że ww. gatunki przestają być chronione. Warunki o środowiskowych uwarunkowaniach decyzji optymalnie zabezpieczają negatywny wpływ przedsięwzięcia na środowisko. W tym przypadku, decyzja została zaopatrzona w ponowną



ocenę oddziaływania przedsięwzięcia, co innymi słowy oznacza, że wnioskodawca ponownie, szczegółowo pochylił się nad problematyką przyrodniczą związaną z realizacją tego przedsięwzięcia, uwzględniając w szczególności sposób kwestie, na których organom obu instancji zależy najbardziej, a więc kwestiach które z upływem czasu i dynamizmem zmian w środowisku mogą ulec zmianie.

W stosunku do **zarzutu nr 9**, GDOŚ częściowo zgadza się co do wadliwości części warunków wskazanych w decyzji RDOŚ w Poznaniu, jednak w efekcie kontroli tej decyzji materiał dowodowy został uzupełniony, a wady usunięte.

W ocenie GDOŚ, w odniesieniu do **zarzutu nr 10** dotyczącego wariantowania, wnioskodawca nie ma obowiązku wskazania wariantu najkorzystniejszego dla środowiska jako wariantu wnioskowanego do realizacji. Wariant najkorzystniejszy dla środowiska jest zatem optymalnym wariantem tylko z jednego punktu widzenia — środowiskowego i wraz z pozostałymi wariantami, innymi niż wskazany do realizacji przez inwestora, stanowi tło do oceny wariantu inwestycyjnego. Dopiero jeżeli z oceny oddziaływania na środowisko wyniknie brak możliwości realizacji wariantu inwestycyjnego organ jest uprawniony do zastosowania instytucji wskazanej w art. 81 u.o.o.ś. Zgodnie bowiem z art. 81 ust. 1 u.o.o.ś. (w brzmieniu właściwym dla przedmiotu tej sprawy), jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika brak możliwości realizacji przedsięwzięcia w wariantach proponowanych przez wnioskodawcę, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, za zgodą wnioskodawcy, wskazuje w decyzji, spośród wariantów, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 5, wariant dopuszczony do realizacji. W przypadku braku możliwości realizacji przedsięwzięcia w wariantach, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 5, oraz w przypadku braku zgody wnioskodawcy na wskazanie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wariantu dopuszczonego do realizacji, organ odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia. Zasadność ta będzie mieć miejsce m.in. gdy wariant proponowany jest wariantem prawnie, technicznie lub środowiskowo niedopuszczalnym. Natomiast w okolicznościach analizowanej sprawy wariant nr 3 jest dopuszczalny do realizacji, co potwierdziła przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, wobec czego nie ma podstaw do zastosowania art. 81 ust. 1 u.o.o.ś. i wskazywania, za zgodą inwestora, wariantu najkorzystniejszego dla środowiska (tu wariantu W1), jako wariantu przyjętego do realizacji. Przedstawione w raporcie warianty realizacji przedsięwzięcia środowiskowo zróżnicowano chociażby ze względu na wpływ na stan jakości powietrza i stan akustyczny środowiska (oba np. w załącznikach graficznych – część IV, wersja z maja 2021 r.), czy przedstawienie różnic zastanego stanu przyrodniczego pomiędzy różnymi wariantami (np. w załączniku pn. „Inwentaryzacja Przyrodnicza”, załącznik do raportu w wersji z maja 2021 r.)

Zdaniem odwołujących RDOŚ w Poznaniu nie wyjaśnił w wystarczający sposób zawnioskowanej przez inwestora zmiany granic przedsięwzięcia, co zostało wyrażone w **zarzucie nr 13**. W ocenie GDOŚ wnioskodawca miał prawo zmienić zakres przedsięwzięcia w trakcie postępowania pierwszoinstancyjnego, a RDOŚ w Poznaniu dopełnił obowiązek

informacyjnego zawiadamiając strony postępowania w zawiadomieniu 24 czerwca 2022 r. znak: WOO-II.420.34.2021.EK.24, o modyfikacji jego wniosku. W postępowaniu administracyjnym, zgodnie z zasadą legalizmu, organ ocenia przedsięwzięcie w kształcie określonym we wniosku inwestora, co w omawianym przypadku miało miejsce. Decyzja RDOŚ w Poznaniu została wydana na podstawie całego zebranego materiału dowodowego, a więc również uwzględniającego wprowadzoną przez wnioskodawcę zmianę. RDOŚ w Poznaniu określił środowiskowe uwarunkowania na podstawie najbardziej aktualnej wersji wniosku, jak i również umożliwił społeczeństwu i stronom postępowania wypowiedzenie się co do zebranego materiału dowodowego, uwzględniając wniesione uwagi. W ocenie GDOŚ uzasadnienie RDOŚ w Poznaniu w granicach **zarzutu nr 13** jest wystarczające i zarzut nie został uwzględniony.

W ocenie GDOŚ **zarzut nr 14** jest niezasadny. Rację mają skarżący, że organ ma obowiązek uwolnić raport od wszelkich wad, nieścisłości i niejednoznaczności. Trzeba mieć jednak na uwadze, że część zapisów raportu jest irrelevantna względem istoty sprawy, jak to ma miejsce w przedmiotowym przypadku. To, że intencją autora raportu (jak wskazał w spornym stwierdzeniu) było „dostosowanie dokumentacji” (bez wskazania dokładnie czego dotyczy) do warunków realizacji przedsięwzięcia określonych w decyzji RDOŚ w Poznaniu z 27 stycznia 2010 r. (która straciła, z mocy prawa, swoją używalność) jest nieistotne. Organy oceniają bowiem w niniejszej sprawie wyłącznie wiarygodność i zgodność raportu z wymaganiami art. 66 u.o.o.ś. a nie zgodność raportu, projektu budowlanego czy przedsięwzięcia z decyzją z 27 stycznia 2010 r. czy też intencją autora co do zawartości raportu. Organy obu instancji określiły środowiskowe uwarunkowania przedsięwzięcia na podstawie aktualnego materiału dowodowego, wobec czego brak znaczenia dla istoty sprawy ma sformułowanie autorów raportu, wskazujące, że „Odcinek od km 413+040 do km 413+890 zostanie zrealizowany na podstawie obecnie opracowywanej dokumentacji projektowej, którą dostosowano do warunków zawartych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 27 stycznia 2010 r.”. Ważnym aspektem dla stron postępowania jest kwestia uciążliwości akustycznej przedsięwzięcia. Obiektywnie ujmując, hałas to dźwięk niepożądany w danym miejscu i czasie przez daną osobę. Najbardziej uciążliwym i długotrwałym źródłem dźwięków związanych z realizacją przedsięwzięcia będą dźwięki emitowane przez poruszające się pojazdy na etapie eksploatacji. Za emisję dźwięków pojazdów będących w ruchu odpowiada wiele czynników, ale za główne należy uznać: hałas toczenia (związany z emisją dźwięków na skutek kontaktu opony z podłożem), hałas aerodynamiczny (związany z emisją dźwięków na skutek zderzenia powietrza z samochodem) czy hałas mechaniczny (związany z emisją dźwięków na skutek pracy silnika i zespołów napędowych).

Ze względu na to, że realizacja przedsięwzięcia będzie poprowadzona po nowym śladzie, wybudowanie drogi spowoduje wprowadzenie hałasu drogowego w miejscach dotychczas nienarażonych lub narażonych w małym stopniu na hałas drogowy. Z punktu widzenia przedsięwzięcia kluczową datą jest rok 2026 (oddanie przedsięwzięcia do użytkowania) oraz

rok 2036 (+ 10 lat po oddaniu przedsięwzięcia do użytkowania). Wnioskodawca przedstawił prognozy ruchu kołowego w obu ww. perspektywach czasu i wykonał dla nich modelowanie propagacji dźwięku. Wraz z modelowaniem wnioskodawca przedstawił na podkładach mapowych planowaną lokalizację przedsięwzięcia względem istniejących terenów chronionych akustycznie. Warunkiem ochrony akustycznej każdego terenu jest po pierwsze stwierdzenie czy jest on faktycznie zagospodarowany, a jeśli tak, to po drugie przyporządkowanie go do jednego z kilku rodzajów terenu, co końcowo determinuje obowiązujący na danym terenie graniczny dopuszczalny poziom hałasu w środowisku. W omawianym przypadku wszystkie tereny chronione akustycznie zostały zakwalifikowane do odpowiednich kategorii, na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku ich braku na podstawie faktycznego zagospodarowania i wykorzystywania danego i sąsiednich terenów w oparciu o art. 115 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, ze zm.). Właściwymi organami są tu organy samorządu terytorialnego najbliższe społeczeństwu i posiadające najwięcej informacji o lokalnych uwarunkowaniach, właściwe w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (np. wójt gminy, prezydent miasta). GDOŚ dokonał oceny wpływu hałasu na środowisko zarówno na podstawie załączników mapowych (znajdujących się m.in. w załącznikach do uzupełnienia raportu przez GDDKiA przekazanych pismem z 11 września 2023 r.), na które naniesiono izolinie dopuszczalnych poziomów hałasu, jak i na podstawie tabel zawierających dokładną informację na temat poziomu dźwięku w danym punkcie (np. na granicy terenu chronionego akustycznie czy na wysokości elewacji budynku usytuowanego na terenie chronionym akustycznie).

W ocenie GDOŚ przedsięwzięcie w wariantcie W3 (inwestorskim) zostało zaplanowane w śladzie zlokalizowanym z dala od dużych skupisk terenów chronionych akustycznie, co w sposób znaczący ograniczyło wpływ hałasu na zdrowie człowieka. Ze względu na to, że hałas pochodzący z przedsięwzięcia nie będzie całkowicie neutralny dla środowiska, koniecznym jest zastosowanie adekwatnych do prognozowanych w niektórych miejscach przekroczeń poziomów dopuszczalnych, środków minimalizujących hałas. GDOŚ w efekcie uzupełniającego postępowania dowodowego, stwierdził ryzyko wystąpienia przekroczeń poziomu dopuszczalnego hałasu na jednym dodatkowym (względem decyzji RDOŚ w Poznaniu), terenie chronionym akustycznie, tj. na działce ewidencyjnej nr 108, obręb Bledzianów, gmina Ostrzeszów. Podczas gdy standard akustyczny dla pory nocy wynosi 56 dB, to prognozowany równoważny poziom dźwięku (A) w 2036 r. dla ww. terenu chronionego akustycznie wynosi 56,4 dB (uzupełnienie GDDKiA z 11 września 2023 r.). GDOŚ w tym przypadku zdecydował się na nałożenie obowiązku wybudowania jednego, dodatkowego ekranu akustycznego E03 w km od 9+491 do 9+586 o minimalnej wysokości 3 m i długości ok. 95 m.

W pkt I.3.4 decyzji RDOŚ w Poznaniu organ I instancji nakazał w ww. kilometrażu pozostawienie rezerwy terenowej pod ekrany akustyczne ze względu na wartości

prognozowanego w tym miejscu równoważnego poziomu dźwięku (A) bliskie wartości granicznej obowiązującego w tym miejscu dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku. Stan akustyczny środowiska miał być zweryfikowany pomiarami hałasu w ramach analizy porealizacyjnej. W efekcie wezwania GDOŚ z 2 sierpnia 2023 r. wnioskodawca przedstawił obliczenia modelowania propagacji dźwięku nie tylko na wysokości elewacji budynku zlokalizowanego na terenie chronionym akustycznie, lecz również na granicy tego terenu. Powyższe zdeterminowało konieczność nałożenia w decyzji GDOŚ obowiązku zminimalizowania tego oddziaływania już przed oddaniem przedsięwzięcia do użytkowania. Spodziewanym efektem wybudowania omawianego ekranu akustycznego będzie obniżenie poziomu dźwięku (A) w porze nocy do wartości nieprzekraczającej 56 dB (lub jak wynika z raportu nawet do wartości 54,6 dB).

W związku z powyższym konieczna była zmiana **pkt I.3.4.** decyzji RDOŚ w Poznaniu, która zobowiązywała wnioskodawcę do pozostawienia rezerwy terenowej pod ewentualne ekrany akustyczne na odcinku od km 9+491 do km 9+586. Po nałożeniu przez GDOŚ obowiązku wykonania w tym miejscu ekranów akustycznych, pozostawienie rezerwy jest niezasadne. W przypadku rezerwy terenowej po lewej stronie srogi S11 na odcinku od km 10+601 do km 10+701, GDOŚ zdecydował o wydłużeniu tego odcinka do km 10+712 w taki sposób, aby ewentualny ekran akustyczny osłaniał teren chroniony akustycznie nie tylko od głównego szlaku drogi ekspresowej lecz również od planowanego do wybudowania MOP. Zmiana numeracji ekranów akustycznych, dla których nałożono obowiązek pozostawienia rezerwy terenowej na wypadek konieczności ich wydłużenia, jest kwestią techniczną wynikającą ze zmiany ich numeracji przy piśmie GDDKiA z 11 września 2023 r.

GDOŚ nie znalazł uzasadnienia dla zastosowania większej liczby środków minimalizujących hałas w środowisku. Odwołujące się strony postępowania zawnioskowały (**zarzut nr 15**) o nałożenie środków minimalizujących hałas na działki ewidencyjne nr: 269/1, obręb Olszyna, gmina: 84, 85, 87/1, 90, 564, 559, 141/3, 143/2, obręb Rojów, gmina Ostrzeszów. GDOŚ wskazuje, że spośród wskazanych przez odwołujących działek, tereny chronione akustycznie zlokalizowane na działkach 141/3, 143/2 i 564 będą osłonięte ekranami akustycznymi kolejno na odcinku od 16+817 do 16+936 (ekran E04), od 17+093 do 17+257 (ekran E05) oraz od 19+220 do 19+376 (ekran E08), do czego wnioskodawca został zobowiązany już na etapie decyzji pierwszoinstancyjnej. Planowane do wybudowania ekrany, zgodnie z prognozami wskazanymi w raporcie, skutecznie ograniczą hałas oddziałujący na ww. trzy tereny chronione akustycznie do wartości gwarantujących nieprzekraczanie poziomów dopuszczalnych hałasu w środowisku.

W przypadku działki nr 296/1 (w ok. km 21+800 przedsięwzięcia) prognozowany równoważny poziom dźwięku (A) w 2036 r. dla tego terenu chronionego akustycznie wyniesie w porze dnia 56 dB a w porze nocy 51,4 dB, a więc znacznie poniżej ustalonych dla tego terenu poziomów dopuszczalnych hałasu określonych kolejno na 65 dB (dzień) i 56 dB (noc).

GDOŚ stwierdził również brak konieczności ochrony akustycznej na terenach zlokalizowanych na działce ewidencyjnej nr 559 (w ok. km 19+200 przedsięwzięcia), dalej rejon nr 1, oraz na działce ewidencyjnej nr 84, 85, 87/1, 90 (w ok. km 15+800 przedsięwzięcia), dalej rejon nr 2. Wszystkie ww. tereny znajdują się w odległości wykluczającej ryzyko przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu w środowisku w porze dnia lub w porze nocy. Graniczną izofoną obejmującą największą powierzchnię terenu (a więc znajdującą się najbliżej obu ww. rejonów) jest izofona o wartości 56 dB reprezentująca poziom dopuszczalnego hałasu w porze nocy, która swoim zasięgiem nie obejmuje żadnej z ww. działek. Dodatkowo skrajna krawędź rejonu nr 2, patrząc od strony przedsięwzięcia, znajduje się ok. 540 m od osi drogi i ok. 410 m od najdalej wysuniętej w stronę rejonu nr 2 izofony 56 dB dla pory nocy. Uzasadnia to brak zastosowania środków minimalizujących hałas w tym miejscu. Natomiast w przypadku rejonu nr 1 to jest on usytuowany w dalszej odległości niż zlokalizowane w jego sąsiedztwie inne tereny chronione akustycznie, dla których wskazano w punktach receptorowych dokładne wartości prognozowanego równoważnego poziomu dźwięku (A) w porze nocy i w porze nocy w obu perspektywach czasowych. Receptory obliczeniowe dla ww. terenów na odcinku od km. ok 18+900 do ok. 19+900 (uzupełnienie GDDKiA raportu z 11 września 2023 r.) zostały oznaczone numerami od 28 do 37 (tereny chronione akustycznie po lewej stronie drogi). Prognozowany dla 2036 r. równoważny poziom dźwięku (A) dla ww. receptorów wyniesie od 48,0 do 57,9 dB (w porze dnia) i wartości od 43,4 do 53,4 dB (w porze nocy). Mając na względzie, że poziom dopuszczalnego hałasu dla rejonu nr 1 został ustalony jako 61 dB (w porze dnia) i 56 dB (w porze nocy), a także biorąc pod uwagę, że rejon nr 1 znajduje się w dalszej odległości niż ww. receptory, GDOŚ podobnie jak RDOŚ w Poznaniu wykluczył potrzebę stosowania środków minimalizujących hałas dla rejonu nr 1.

Ze względu na to, że nieprzezroczyste ekrany akustyczne o symbolach E01, E05 i E06 będą zlokalizowane w bliskiej odległości do budynków mieszkalnych (tj. mniej niż 50 m) mogą one nadmiernie zacienić miejsce stałego bytowania ludzi. Chronione ekranami domy są nimi osłonięte od strony zachodniej lub wschodniej, wobec czego celem ich doświetlenia GDOŚ nałożył obowiązek weryfikacji w ponownej ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, częściowego ich wybudowania z użyciem przezroczystych materiałów.

Podsumowując w kontekście pozostałych terenów znajdujących się w zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia, GDOŚ wykluczył konieczność zastosowania środków minimalizujących hałas. Ochroną akustyczną w formie ekranów dźwiękochłonnych zostały objęte te tereny chronione akustycznie, dla których stwierdzono ryzyko przekroczenia poziomu dopuszczalnego hałasu w porze dnia lub w porze nocy, zarówno w perspektywie krótko- jak i długoterminowej.

Skuteczność zastosowanych środków minimalizujących hałas zostanie zweryfikowana w analizie porealizacyjnej, w ramach której wytypowano do weryfikacji nie tylko chronione ekranami obszary, ale także również tereny, dla których nie stwierdzono ryzyka wystąpienia przekroczeń jednak prognozowana wartość równoważnego poziomu dźwięku (A) w porze dnia

lub nocy jest bliska standardowi ochrony środowiska dla danego terenu, tj. +/- 3 dB od granicznego poziomu dopuszczalnego w środowisku. Spośród wszystkich terenów chronionych akustycznie znajdujących się w sąsiedztwie przedsięwzięcia wytypowano jedynie trzy takie tereny, tj. pierwszy po lewej stronie km 22+278 (54,5 dB w porze nocy w 2026 r. i 55,4 dB w porze nocy w 2036 r.), drugi po prawej stronie km 22+415 (55,1 dB w porze nocy w 2026 r. i 55,9 dB w porze nocy w 2036 r.) i trzeci po lewej stronie km 19+925 (52,6 dB w porze nocy w 2026 r. i 53,4 dB w porze nocy w 2036 r.). Przy tych terenach nałożono obowiązek pozostawienia rezerwy terenowej pod ewentualne ekrany akustyczne wobec czego w hipotetycznej sytuacji wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych hałasu w przyszłości, będzie można wybudować tam konstrukcje ograniczające hałas. Wytypowane do analizy porealizacyjnej obszary w 100% nakładają się z obszarami wskazanymi przez RDOŚ w Poznaniu, z tego powodu decyzja GDOŚ nie zmieniła ich liczby. Wnioskodawca został również zobowiązany do pozostawienia rezerwy terenowej w sąsiedztwie ekranów akustycznych wskazanych w decyzji, na wypadek gdyby w analizie porealizacyjnej stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu. Lokalizacje strony ekranu (tj. jego początku lub końca), gdzie należy zachować rezerwę terenową, uzależniono od kształtu izofony reprezentującej graniczne wartości poziomów dopuszczalnych hałasu (co wynika m.in. z załączników graficznych do uzupełnienia raportu z 11 września 2023 r.).

W tym miejscu GDOŚ wskazuje, że RDOŚ w Poznaniu w sposób właściwy ocenił wpływ hałasu pochodzącego z przedsięwzięcia na środowisko, a uchybienie związane z oceną wpływu przedsięwzięcia na środowiska na podstawie źle usytuowanego receptora obliczeniowego w ok. km 9+550 (oznaczony jako receptor nr 3 w uzupełnieniu raportu z 11 września 2023 r.), nie było rażące ze względu na nałożenie w tym miejscu obowiązku wykonania analizy porealizacyjnej hałasu i pozostawienie rezerwy terenowej pod ekrany akustyczne. W efekcie decyzji GDOŚ ww. teren zostanie osłonięty ekranem akustycznym.

Organ II instancji zdecydował się zmienić zakres analizy porealizacyjnej hałasu wskazanej w **pkt VI** decyzji RDOŚ w Poznaniu. Po pierwsze, GDOŚ doprecyzował niedookreślone sformułowanie RDOŚ w Poznaniu „Pomiary przeprowadzić dla najbardziej niekorzystnej doby”, poprzez wskazanie konkretnych miesięcy i dni tygodnia, w których należy przeprowadzić pomiary hałasu. Po drugie, GDOŚ zwiększył z minimum 1 do minimum 2 dni trwania każdego okresu analizy porealizacyjnej w zakresie pomiaru hałasu. Po trzecie, zdecydował się na przeprowadzenie wykonania pomiarów w miejscach (przy elewacji lub na granicy terenu chronionego akustycznie), zgodnie z obowiązującą metodyką referencyjną.

Nałożenie obowiązku wykonania akustycznej analizy porealizacyjnej umożliwi zweryfikowanie prognoz wskazanych w raporcie. Wykonanie pomiarów hałasu umożliwi poprawną weryfikację skuteczności zastosowanych ekranów akustycznych oraz co najważniejsze, umożliwi zweryfikowanie poprawności prognoz hałasu na obszarach bez ekranów akustycznych, na których nie stwierdzono ryzyka przekroczenia standardów jakości środowiska w prognozach zawartych raporcie, a obliczone wartości poziomów dźwięku (A) są

bliskie granicznym poziomom dopuszczalnym hałasu w środowisku (+/- 3 dB). Następstwem każdorazowego stwierdzenia przekroczeń poziomów dopuszczalnych hałasu będzie budowa lub rozbudowa ekranów akustycznych, a w przypadku braku możliwości zapewnienia nieprzekraczania standardów jakości środowiska, wyznaczenie obszaru ograniczonego użytkowania. Wykonanie pomiarów urzeczywistni i zagwarantuje ludziom prawo do ochrony przed ewentualnym ponadnormatywnym hałasem.

Nieźmiernie trudno jest określić, która z dób roku będzie najbardziej niekorzystna ze względu na natężenie ruchu samochodów na drodze ekspresowej. Z tego powodu wskazany przez RDOŚ w Poznaniu warunek w zakresie wykonania pomiarów hałasu dla najbardziej niekorzystnej doby jest nazbyt ogólny. GDOŚ, bazując na doświadczeniach własnych i GDDKiA, wzorując się na metodyce pomiarowej ruchu kołowego stworzonej na potrzeby Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 (i planowanej do wdrożenia w Głównym Pomiarze Ruchu w 2025 r.), wytypował najbardziej reprezentatywny czas do przeprowadzenia pomiarów hałasu. W ramach każdej analizy porealizacyjnej wnioskodawca wykona minimum 2 pomiary, tj.:

1. pierwszy: w miesiącach styczeń, marzec, maj, październik lub luty, w dniach wtorek, środa lub czwartek (w dni robocze), oraz
2. drugi: w miesiącach lipiec lub sierpień, w dniach piątek (roboczy) lub niedziela.

Pierwszy ze wskazanych okresów pozwoli na uchwycenie standardowego, ustabilizowanego ruchu kołowego uwzględniającego m.in. możliwie największy udział samochodów ciężarowych, natomiast drugi z okresów pozwoli na uchwycenie wzmożonego, wakacyjnego ruchu samochodowego z dominującym udziałem samochodów osobowych. GDOŚ odnośnie wskazanych dni tygodnia od poniedziałku do piątku, w których mają być przeprowadzone pomiary, świadomie nakazał na prowadzenie ich w dni robocze, tj. z pominięciem świąt. Tylko w ten sposób pomiar w pełni odzwierciedli warunki na drodze charakterystyczne dla tygodnia roboczego lub piątkowego, wzmożonego ruchu wakacyjnego. GDOŚ zakazał przeprowadzania pomiarów hałasu dzień przed lub dzień po dniu ustawowo wolnym od pracy, z wyłączeniem niedziel, która jest dniem ustawowo wolnym od pracy. Ruch we wskazanych, wyłączonych dniach może być zaniżony, z tego powodu niewskazane jest wykonywanie pomiarów hałasu. W ocenie GDOŚ wskazanie okresu, w którym możliwe będzie przeprowadzenie pomiaru zagwarantuje jego reprezentatywność i będzie możliwe jego wykorzystanie jak najbardziej miarodajne.

Dwukrotne wykonanie pomiarów w jednym okresie pomiarowym, w ocenie GDOŚ znacznie lepiej odzwierciedli rzeczywisty, akustyczny stan środowiska, tym bardziej, że zostanie ono przeprowadzone w dwóch, oddalonych od siebie czasowo dniach.

GDOŚ stwierdził, że nie ma potrzeby precyzowania lokalizacji, w której powinien zostać wykonany pomiar, gdyż ta kwestia została uregulowana przez ustawodawcę w załączniku nr 7 pn. „Metodyka referencyjna wykonywania okresowych pomiarów hałasu w środowisku pochodzącego z instalacji lub urządzeń, z wyjątkiem hałasu impulsowego” do rozporządzenia

Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 września 2021 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. z 2023 r. poz. 1706).

GDOŚ zdecydował się na odstępianie od określenia odległości ekranów względem jezdni. Z punktu widzenia skuteczności ekranu akustycznego, jest on tym bardziej skuteczny im bliżej źródła dźwięku się znajduje. Niemniej jednak dla GDOŚ mniejsze znaczenie ma to, w jakiej odległości zostaną wybudowane ekrany akustyczne natomiast większe znaczenie ma to aby zagwarantowały one na terenach chronionych akustycznie nieprzekraczanie granicznych dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, co zostało zapewnione. Mając jednak na względzie, że odległość usytuowania ekranów akustycznych nie pozostaje całkowicie bez wpływu na ich skuteczność, GDOŚ nałożył obowiązek zweryfikowania i wskazania tych odległości w ponownej ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Powyższe działania w sposób kompleksowy, w ocenie organu, zabezpieczą interes stron narażonych na ponadnormatywny hałas pochodzący z przedsięwzięcia z etapu eksploatacji.

GDOŚ, analizując wpływ przedsięwzięcia na stan jakości powietrza, wziął pod uwagę godzinowe, kilkugodzinowe oraz zależne od aktualnego stanu jakości powietrza średnioroczne standardy jakości powietrza. Na potrzeby oceny aktualnego stanu jakości powietrza autorzy raportu wykonali obliczenia, polegające na modelowaniu propagacji w powietrzu pyłu zawieszonego PM<sub>10</sub>, pyłu zawieszonego PM<sub>2,5</sub>, dwutlenku siarki, tlenków azotu wyrażonych jako dwutlenek azotu, tlenków węgla, niemetalowych lotnych związków organicznych, metanu, benzenu. W analizie rozprzestrzeniania się substancji pyłowych i gazowych wykorzystano oprogramowanie operat FB. Z przedstawionej w raporcie analizy aktualnego stanu jakości powietrza, tj. przed wprowadzeniem do powietrza substancji w fazie budowy i fazy eksploatacji przedsięwzięcia, wynika, że stężenie wyżej wymienionych substancji nie przekracza obowiązujących poziomów dopuszczalnych, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845), dalej r.p.s.p, oraz wartości odniesienia, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87), dalej r.w.o.s.p. Wnioskodawca wskazał aktualną jakość powietrza, wskazując tło zanieczyszczeń w powietrzu udostępnione przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, dalej GIOŚ, pismem z 9 czerwca 2020 r., znak: DM/PO/063-1-451/01/20/MŁM, oraz pismem z 21 sierpnia 2023 r., znak: DMS-PO.731.1.850.2023. Analiza aktualnego stanu jakości powietrza została przedstawiona w raporcie (m.in. rozdział 4.10. „Powietrze atmosferyczne” – wersja z maja 2021 r. oraz uzupełnienie wnioskodawcy z 11 września 2023 r.). Aktualny stan jakości powietrza wyrażony średniorocznymi stężeniem zanieczyszczeń w powietrzu, na tle województwa wielkopolskiego jest stosunkowo dobry, poniżej poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu, których stężenie wynosi:



1. od 8 do 10  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  tlenków azotu wyrażonych jako  $\text{NO}_2$  (30  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  -średnioroczny poziom dopuszczalny ze względu na ochronę roślin, 40  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  – średnioroczny poziom odniesienia);
2. 4  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dwutlenku siarki (20  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  – średnioroczny i średni dla pory zimowej poziom dopuszczalny ze względu na ochronę roślin, 20  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  - średnioroczny poziom odniesienia);
3. od 12 do 22  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  pyłu zawieszonego  $\text{PM}_{10}$  (40  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  – średnioroczny poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi);
4. od 10 do 16  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  pyłu zawieszonego  $\text{PM}_{2,5}$  (20  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  – średnioroczny poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi);
5. od 0,2 do 0,3  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  benzenu (5  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  - średnioroczny poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi).

Największe stężenia ww. substancji występują w rejonie przedsięwzięcia na odcinku zlokalizowanym w sąsiedztwie gęsto zabudowanej miejscowości Kępno i w drugiej kolejności w rejonie innych, mniejszych zurbanizowanych ośrodków takich jak np. Rogaszyce, Rojów czy Kozły. Analiza aktualnego tła zanieczyszczeń w powietrzu wskazuje, że na śladzie planowanego do realizacji przedsięwzięcia, głównymi, antropogenicznymi źródłami presji zanieczyszczeń są indywidualne źródła spalania, a w drugiej kolejności istniejące drogi kołowe. W raporcie wskazano prognozowaną presję przedsięwzięcia drogowego na stan jakości powietrza. Z punktu widzenia emisji zanieczyszczeń, najbardziej uciążliwa i długotrwała będzie emisja na etapie eksploatacji. Z przedstawionych danych, w szczególności zawartych w załącznikach tekstowych do raportu (wersja z maja 2021 r.) wynika, że stan powietrza w skutek dodatkowych emisji ulegnie pogorszeniu, lecz poza granicami miejsca realizacji przedsięwzięcia w fazie budowy oraz w fazie eksploatacji przedsięwzięcia nie zostaną przekroczone standardy jakości powietrza. Największe prognozowane:

- godzinowe stężenia substancji w powietrzu mogą wynieść: 1241,2  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla dwutlenku azotu (standard 200  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ), 20,3  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla dwutlenku siarki (standard 350  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ), 76,3  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla pyłu zawieszonego  $\text{PM}_{10}$  (standard 280  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ), 2504,3  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla tlenków węgla (standard 30 000  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ), 4,8  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla benzenu (standard 30  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ );
- średnioroczne stężenia substancji w powietrzu mogą wynieść: 74,5  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla dwutlenku azotu (standard 40  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ), 1,2  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla dwutlenku siarki (standard 20  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ), 4,8  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla pyłu zawieszonego  $\text{PM}_{10}$  (standard 40  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ), 150,9  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla tlenków węgla (brak standardu), 0,3  $\mu\text{g}/\text{m}^3$  dla benzenu (standard 5  $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ).

Analizy rozprzestrzeniania substancji emitowanych z dróg, w wyniku spalania paliw w silnikach pojazdów wykazują, że największym zasięgiem oddziaływania charakteryzuje się dwutlenek azotu. W związku z powyższym dwutlenek azotu został przyjęty jako substancja krytyczna kształtująca poziom jakości powietrza w otoczeniu projektowanej drogi ekspresowej. Jak wynika z załączników mapowych (przedstawionych np. w załączniku graficznym – część

IV do raportu w wersji z maja 2021 r.), graniczne standardy jakości środowiska dla dwutlenku azotu są przekroczone w bliskim, kilkunastometrowym pasie licząc od geometrycznego środka drogi i mieszczą się w granicach jezdni, a więc tym bardziej w szerszej granicy, w której będzie realizowane przedsięwzięcie. Tym samym przedsięwzięcie nie będzie powodowało przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń oraz wartości odniesienia zanieczyszczeń w powietrzu i nie ma powodów dla których należałoby zastosować środki minimalizujące.

Celem zabezpieczenia interesu ludzi zamieszkujących bezpośrednio sąsiedztwo placu budowy, GDOŚ uchylił **pkt I.2.9.** decyzji RDOŚ w Poznaniu, gdyż cechował się on zbytnią ogólnością. W ocenie GDOŚ trudnym jest pogodzenie szybkości przeprowadzanych robót z jednoczesnym, całkowitym brakiem ich uciążliwości. Mając jednak na względzie możliwość ich wystąpienia, GDOŚ doprecyzował uchylany punkt poprzez zmniejszenie ograniczeń na odcinkach przedsięwzięcia zlokalizowanych z dala od terenów zamieszkałych i nakładając dodatkowe ograniczenia na odcinkach przedsięwzięcia zlokalizowanych w sąsiedztwie terenów zurbanizowanych (nawet jeśli dotyczy to wyłącznie pojedynczego terenu chronionego akustycznie). GDOŚ na podstawie załączników mapowych (m.in. raport wersja z września 2023 r.) wytypował obszary zurbanizowane czego efektem jest wskazanie odcinków przedsięwzięcia drogowego, w których konieczne jest przestrzeganie warunków wskazanych w omawianym punkcie. GDOŚ zdecydował się na ograniczenie prac budowlanych w porze dnia (od 6:00 do 22:00) w dni robocze oraz w porze dnia od 8:00 do 20:00 w niedziele i święta z ograniczeniem czasu trwania pracy wyłącznie do jednej, ośmiogodzinnej zmiany. Mimo, że przedsięwzięcie przyczyni się całemu społeczeństwu, jego część zamieszkująca najbliższe sąsiedztwo będzie narażona przez czasowy dyskomfort związany z dźwiękami i drganiami pochodzącymi z etapu budowy. Z tego też powodu GDOŚ wskazał dni tygodnia (niedziele i dni ustawowo wolne od pracy), w których prace budowlane zostały ograniczone wyłącznie do 8 h w porze dnia z wykluczeniem godziny 6:00-8:00 i 20:00-22:00, tj. 2 h po i przed porą nocy. Powyższe zminimalizuje wpływ etapu budowy na zdrowie ludzi, zapewniając im możliwie optymalny komfort akustyczny i wibroakustyczny w dni, w których najczęściej przebywają w domach. Poprzez prace uciążliwe akustycznie i wibroakustycznie na ww. odcinkach należy rozumieć pracę co najmniej jednego samochodu, maszyny lub urządzenia. GDOŚ winien był doprecyzować enigmatycznie brzmiący fragment **pkt I.2.9.** decyzji RDOŚ w Poznaniu dopuszczający „kontynuowanie prac w porze nocy, jeżeli technologia wymaga nieprzerwanej pracy, pod warunkiem dotrzymania akustycznych standardów jakości środowiska”. Brak wyszczególnienia prac, których technologia wymaga nieprzerwanej pracy pozostawia nieograniczony katalog prac budowlanych i może być interpretowany przez wnioskodawcę na kilka różnych sposobów. GDOŚ ma na względzie, że prace w nocy to prace, które będą przeprowadzane w sytuacjach wyjątkowych, z tego też powodu dopuścił możliwość układania nawierzchni betonowej oraz wykonanie układu nośnego obiektów mostowych (pismo GDDKiA z 11 września 2023 r.). Mając jednak na względzie konieczność planowania i

organizacji pracy przez wnioskodawcę, GDOŚ podkreśla, że dopuszczenie do wykonywania ww. prac w porze nocy ma być wykonane wyłącznie, jeżeli dotyczy kontynuowania prac. Mając na względzie, że żadna z prac nie może powodować przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu w środowisku (zarówno w porze dnia jak i w porze nocy), a istnieje ryzyko ich przekroczenia w porze nocy na etapie budowy, GDOŚ nałożył obowiązek stosowania przenośnych ekranów akustycznych o wysokości minimum 3 m i mat wibroakustycznych w sytuacji, jeśli prace są kontynuowane po godz. 22:00. W przypadku urządzeń wymagających ciągłej pracy (agregaty prądotwórcze lub silniki pomp odwadniających wykopy), GDOŚ ze względu na ich uciążliwość związaną z emisją dźwięku, drgań lub zanieczyszczeń do powietrza nakazał ich lokalizowanie w odpowiedniej odległości od elewacji budynków, tj. większej niż 100 m. GDOŚ mając na względzie szczególną uciążliwość prac polegających na uderzaniu jednej powierzchni o drugą z dużą częstotliwością (np. przez palownice, kafary, wibratory czy wibromłoty), wnioskodawca został zobowiązany do prowadzenia tych prac wyłącznie w porze dnia.

Celem umożliwienia mieszkańcom terenów szczególnie narażonych na uciążliwości akustyczne na etapie budowy, tzn. mieszkańców zabudowy, których elewacja znajduje się do 200 m od miejsca planowanych robót, GDOŚ nakazał ich poinformowanie o rozpoczęciu robót budowlanych. Zmieszczenie informacji umożliwi mieszkańcom podjęcie działań mogących zmniejszyć ich narażenie na dyskomfort akustyczny (np. poprzez zamknięcie okien od strony prowadzonych robót) czy ułatwienie kontaktu z wykonawcą robót w przypadku wystąpienia uciążliwości związanej z budową.

Podsumowując, GDOŚ na odcinkach w obszarze zamieszkałym przez ludzi zdecydował się na zwiększenie zakresu ich ochrony przed dźwiękiem, drganiami i zanieczyszczeniem powietrza, powstającymi podczas etapu budowy, poza zakazem prac palownic, kafarów itp., których należy używać wyłącznie w porze dnia, na całej długości przedsięwzięcia.

Zmiana **pkt I.3.1.** decyzji RDOŚ w Poznaniu polega przede wszystkim na wprowadzeniu dodatkowego ekranu akustycznego, tj. E03. W związku z powyższym zmianie uległa numeracja pozostałych ekranów, co zostało przez GDOŚ zaktualizowane. Konieczność wybudowania dodatkowego ekranu akustycznego wynika z uzupełnienia raportu (pismo GDDKiA z 11 września 2023 r.), gdzie inwestor zmienił lokalizację receptora obliczeniowego z granicy elewacji budynku na granicę terenu chronionego akustycznie (dot. działki ewidencyjnej nr 108, obręb Bledzianów, Gmina Ostrzeszów). W efekcie dokonanych zmian zaistniało uzasadnione ryzyko przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu w porze nocy w perspektywie długoterminowej (2036 r.) o 0,4 dB. Przy okazji wprowadzenia ww. zmian GDOŚ usunął również kolumny pn. „klasa izolacyjności” oraz „klasa pochłaniania”. Wskazane przez RDOŚ w Poznaniu oznaczenia ww. klas były takie same dla wszystkich ekranów akustycznych, wobec czego GDOŚ zdecydował się usunąć powtarzające się informacje i zawarł je w treści brzmienia zmienianego warunku, poprzez wskazanie, że każdy ekran akustyczny powinien

charakteryzować się klasą izolacyjności co najmniej „A3” i klasą pochłaniałości co najmniej „B3”.

Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w dwóch jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd), tj. GW600080 oraz GW600081. Ich stan chemiczny oraz stan ilościowy jest dobry, co jest zbieżne z określonym dla JCWPd celem środowiskowym. Tym samym koniecznymi działaniami jest zapobieganie pogarszaniu się stanu JCWPd. Jak wynika z mapy Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowego Instytutu Badawczego głównych zbiorników wód podziemnych (stan na 31 grudnia 2020 r.), przedsięwzięcia objęte wnioskiem są częściowo zlokalizowane w jego granicach, tj. od km 0+000 do km 16+925 przedsięwzięcia drogowego. Jak wykazał raport wody podziemne na ww. odcinku zalegają dość płytko i są podatne na zanieczyszczenia. Wobec powyższego skutecznym działaniem na etapie eksploatacji, chroniącym ww. zbiornik wód podziemnych przed zanieczyszczeniami niesionymi przez odprowadzane z dróg wody opadowe i roztopowe, będzie ujęcie ich w szczelny system kanalizacyjny. W pozostałych przypadkach nie ma ryzyka zanieczyszczenia wód podziemnych, ze względu na większą miąższość warstwy filtrującej gleby i jej strukturę.

Przedsięwzięcie na etapie budowy będzie ingerowało w wody podziemne, ze względu na konieczność odwodnienia wód płytko zalegających. Odwadnianie wykopów będzie prowadzone jedynie na czas wykonywania robót i oddziaływanie na poziom wód gruntowych będzie lokalne i krótkotrwałe. Zasięg oddziaływania odwodnienia wykopów nie będzie wykraczał poza granice realizacji inwestycji. Zmiana warunków gruntowo-wodnych na etapie realizacji będzie miała charakter tymczasowy.

Na etapie eksploatacji przedsięwzięć drogowych źródłem zanieczyszczeń będą przede wszystkim wody opadowe i roztopowe, które przy normalnym funkcjonowaniu drogi będą niosły ze sobą zanieczyszczenia w formie zawiesiny ogólnej i węglowodorów ropopochodnych. W skład zawiesiny ogólnej wchodzi zarówno cząsteczki pochodzenia mineralnego, jak i organicznego. Zawiesina, choć sama stanowi element zanieczyszczenia mogący negatywnie oddziaływać na środowisko wodne, jest także jednym z czynników transportujących inne rodzaje zanieczyszczeń, które na skutek immisji zanieczyszczeń powietrza, znalazły się na powierzchni drogi. Ponadto podwyższone stężenie zawiesiny ogólnej w wodach płynących nie tylko powoduje ryzyko ograniczające dostęp promieni słonecznych pod powierzchnię wody, hamując proces fotosyntezy. Powoduje to ciągłe nasilanie się zjawisk niedotlenienia głębszych partii wód powierzchniowych, ale również ogranicza głębokość na jakiej mogą się rozwijać fotosyntetyzujące organizmy roślinne. W ocenie GDOŚ najskuteczniejszą metodą ograniczania zanieczyszczeń w wodach powierzchniowych jest redukcja ich ilości u źródła, tj. przed zrzutem wód do odbiornika. Z tego też powodu zasadnym jest zlokalizowanie urządzenia podczyszczającego wodę z zawiesiny ogólnej przed jej zrzutem do każdego odbiornika. W przypadku drogi ekspresowej, jak wskazują prognozy ruchu, całkowity ruch pojazdów w 2036 r., w zależności od odcinka może wynieść od 18 515 do 28 434 pojazdów/dzień. Mając do czynienia z drogą klasy ekspresowej należy podczyszczać wody opadowe i roztopowe z

węglowodorów ropopochodnych przez zrzutem do odbiornika. W każdym przypadku, w wodach opadowych i roztopowych ujętych w otwarty lub zamknięty system kanalizacyjny, zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1311), stężenie zawiesiny ogólnej i węglowodorów ropopochodnych nie może przekraczać kolejno 100 mg/l i 15 mg/l.

Konieczność wybudowania zbiorników retencyjno-sedymentacyjnych wynika z **pkt I.3.11.**, w związku z czym GDOŚ usunął zdublowany warunek dotyczący ww. zbiorników powtórzony w **pkt I.3.15.** decyzji RDOŚ w Poznaniu. Najlepszy efekt podczyszczania wód opadowych i roztopowych z zawiesiny ogólnej uzyskuje się tuż przed odbiornikiem końcowym a zapis „Osadniki zawiesin zaprojektować bezwzględnie, przed każdym odbiornikiem ostatecznym” umożliwił ich umiejscowienie na dowolnym odcinku pomiędzy drogą a odbiornikiem końcowym. GDOŚ doprecyzował, że osadniki mają być wybudowane na końcowym etapie odprowadzania wód opadowych i roztopowych z drogi do odbiorników. GDOŚ zdecydował się na usunięcie zapisu „Ww. urządzenia tak dobrać, aby osiągnąć co najmniej wymagany prognozą stężeń zanieczyszczeń procent redukcji”, gdyż z tak skonstruowanego zapisu nie wynika o jaki poziom redukcji chodzi, a zgodnie z przepisami wartość ta nie może przekraczać 100 mg/l. W analizie porealizacyjnej w zmienionym **pkt VI** decyzji RDOŚ w Poznaniu doprecyzowano jednak szczegóły związane z pomiarami zawiesiny ogólnej i węglowodorów ropopochodnych na etapie eksploatacji przedsięwzięcia. Powyższe umożliwi weryfikację czy zastosowane środki minimalizacji przyczynią się do nieprzekraczania ustalonego prawem stężeń ww. substancji.

GDOŚ, dysponując danymi obliczeniowymi co do prognozowanego stężenia węglowodorów ropopochodnych przedstawionymi w raporcie (rozdział 2.2.3.2 „Emisja w fazie eksploatacji” raportu – wersja z maja 2021 r.), biorąc pod uwagę również płytkie zaleganie wód podziemnych na odcinku od km 0+000 do km 22+800, podtrzymuje zasadność zastosowania w tym przypadku separatorów ropopochodnych. Mając na względzie, że zarówno w przypadku JCWP Barycz do Dąbrówki jak i JCWP Złotnica w karcie charakterystyki tych części wód wskazano, że głównym źródłem presji zanieczyszczeń chemicznych jest transport, a stan chemiczny obu JCWP jest poniżej dobrego, GDOŚ zdecydował się na zmianę **pkt I.3.16.** decyzji RDOŚ w Poznaniu poprzez zwiększenie ochrony wód poprzez montaż separatorów ropopochodnych przed zrzutem wód do wszystkich cieków wodnych, nie tylko przy wskazanych ciekach lecz również ich dopływach. Niebezpieczeństwo dla środowiska, zwłaszcza wodnego, jakie stanowią substancje ropopochodne, wymusza zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń.

W kontekście parkingów, które będą wybudowane w ramach MOP, ujęcie z nich wody opadowej i roztopowej, celem jej podczyszczenia w separatorze i osadniku będzie działaniem,

aby stan JCWP nie uległ pogorszeniu. W związku z tym, że funkcjonowanie parkingów nie jest bezpośrednio związane z powstawaniem ścieków bytowych, a wnioskodawca nie zawniósł o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla oczyszczalni ścieków, GDOŚ zdecydował się uchylić **pkt I.3.7.** decyzji RDOŚ w Poznaniu. Zgodnie z zasadą legalizmu, organ ocenia przedsięwzięcie w kształcie określonym we wniosku inwestora. Oczyszczalnia ścieków bytowych nie jest również środkiem minimalizującym lub kompensującym wpływ innych przedsięwzięć na środowisko. W związku z powyższym GDOŚ winien był uchylić warunek nakazujący wybudowanie oczyszczalni ścieków. Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 79 r.w.s.p. oczyszczanie ścieków bytowych wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w sytuacji, jeśli instalacje do oczyszczania ścieków są przewidziane do obsługi liczby mieszkańców nie mniejszej niż 400 równoważnej liczby mieszkańców. W omawianym przypadku w raporcie nie określono równoważnej liczby mieszkańców ani nie oceniono wpływu omawianej oczyszczalni ścieków na środowisko.

Zmiana części załącznika nr 1 wskazana w **pkt 35** decyzji GDOŚ jest podyktowana koniecznością dostosowania charakterystyki przedsięwzięcia w związku z uchyleniem i umorzeniem **pkt I.3.6** oraz **pkt I.3.7** decyzji RDOŚ w Poznaniu.

GDOŚ zdecydował się również na uchylenie **pkt I.3.6.** decyzji RDOŚ w Poznaniu, gdyż z raportu nie wynika, aby na cele przedsięwzięcia związanego z budową parkingu niezbędne było zaopatrzenie go w wodę, a co za tym idzie jej pobór z wodociągów. Ani z raportu, ani z uzasadnienia decyzji RDOŚ nie wynika, aby nałożenie obowiązku związanego z zaopatrzeniem w wodę z wodociągów było środkiem minimalizującym lub kompensującym wpływ przedsięwzięcia związanego z budową parkingu na środowisko. Wobec powyższego GDOŚ uchylił obowiązek zaopatrzenia MOP w wodę pochodzącą z wodociągów.

GDOŚ, zmieniając **pkt I.3.8.** decyzji RDOŚ w Poznaniu, zdecydował się na powiększenie puli środków minimalizujących wpływ realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie parkingów zlokalizowanych na terenie MOP, umiejscowionych obustronnie w okolicy od km 10+700 do 11+300 drogi ekspresowej. GDOŚ wprowadzając zmiany miał na względzie możliwy negatywny wpływ przedsięwzięcia na klimat związany z trwałym zasklepieniem powierzchni ziemi i wpływ klimatu na przedsięwzięcie związany z lokalnym wzrostem temperatury i pogorszeniem warunków aerosanitarnych. Wskazane środki minimalizujące wpływ klimatu na przedsięwzięcie mają na celu również zminimalizowanie negatywnych oddziaływań przedsięwzięcia na klimat. W tym celu GDOŚ zdecydował się na zapewnieniu powierzchni zielonej w sąsiedztwie zasklepionej powierzchni poprzez pozostawienie przestrzeni pomiędzy miejscami parkingowymi, którą wnioskodawca zagospodaruje roślinnością. Wpływ klimatu na przedsięwzięcia zmniejszą również nasadzenia drzew na terenie całego MOP, których ilość GDOŚ uzależnił od obszaru utwardzonej powierzchni. Drzewa należy sadzić wzdłuż ciągów komunikacyjnych lub w mniejszych (np. liczących 3-4 drzewa), lub większych (np. liczących 5-7 drzew) skupiskach. Nasadzenia nie tylko przyczynią się do lokalnego wzrostu szorstkości powierzchni, co spowoduje zmniejszenie prędkości

wiatru, lecz również przyczynią się do wzrostu zacienienia, podobnie jak nasadzenia pomiędzy miejscami parkingowymi. Mając na względzie, że nasadzenia przy okazji przyczynią się do poprawy różnorodności biologicznej i wpłyną pozytywnie na krajobraz, GDOŚ nakazał aby w przypadku minimum 20% drzew ich docelowa wysokość w wieku dojrzałym wynosiła minimum 20 m. Duże drzewa cechuje znacznie większa wartość przyrodnicza niż drzewa niskie. GDOŚ w pozostałym zbiorze 80% drzew pozostawił wnioskodawcy dowolność w wyborze preferowanych przez niego wielkości drzew.

W związku z intensyfikacją ruchu kołowego, w miejscu dotychczas pozbawionym samochodów, a więc i sztucznych źródeł światła skierowanych poziomo względem ziemi, GDOŚ zdecydował się na minimalizację negatywnego wpływu światła na środowisko. W przypadku obu parkingów konieczne jest wykonanie oświetlenia zgodnie z zasadami określonymi w zmienionym **punkcie I.3.28.** decyzji RDOŚ w Poznaniu. Dodatkowo GDOŚ nałożył obowiązek wykonania ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, która ma na celu zweryfikowanie uciążliwości związanej z kierowaniem bezpośredniej wiązki światła wyjeżdżających z MOP pojazdów w stronę zamieszkałego budynku zlokalizowanego w ok. km 10+629 po lewej stronie przedsięwzięcia. Wskazana przez GDOŚ minimalna wysokość ewentualnych osłon wynika ze standardowej wysokości na jakiej mogą być zamontowane światła w pojazdach kołowych. Zgodnie z załącznikiem nr 6 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia (Dz. U. z 2016 r. poz. 2022, ze zm.), maksymalna standardowa wysokość montowanych świateł mijania wynosi 1,5 m. Oznacza to, że ich górna krawędź może być zlokalizowana na ww. wysokości. Tym samym zasadne jest wybudowanie wału ziemnego o 10 cm wyższego niż możliwa maksymalna wysokość świateł tak aby bezpośrednia wiązka światła kierowanego w stronę terenu zabudowanego (parking po wschodniej stronie drogi ekspresowej) była zasłonięta.

Zmiany wymagał również **pkt I.3.28.** decyzji RDOŚ w Poznaniu ze względu na jego zbyt ogólne brzmienie. Nadrzędną wartością w doprecyzowaniu kwestii związanej z oświetleniem jest ograniczenie efektu związanego z zanieczyszczenia światłem. Kwestia zastosowania osłony świetlnej o górnym współczynniku światła (ULOR) = 0,0% ma na celu uniknięcie emisji światła w przestrzeń (niebo), która nie wymaga oświetlenia. Określenie barwy światła o ograniczonej emisji promieniowania ultrafioletowego (UV) i niebieskiego jest związane przede wszystkim z aktywnością owadów, która we wskazanych pasmach jest największa. Mniejsza ilość owadów w rejonie latarni pośrednio wpływa na mniejszą efektywność wabienia nietoperzy, co może przyczynić się do zmniejszenia ich śmiertelność w szczególności na oświetleniowych, zadrzewionych odcinkach przedsięwzięcia. Kwestia nakazu oświetlenia drogi +/- 2 m, jest działaniem mającym na celu zmniejszenie efektu zanieczyszczenia światłem na tereny sąsiadujące. Celem ograniczenia kierunku rozchodzenia się wiązki światła w niewłaściwym kierunku GDOŚ narzucił obowiązek stosowania płaskich szkieł. Jako zalecenie ułatwiające uzyskanie wyżej wskazanego efektu, organ II instancji wskazał na wysunięcie

oprawy świetlnej, możliwe jak najdalej od słupa, najlepiej co najmniej do krawędzi oświetlanej drogi, chodnika oraz zastosowanie regulowanych opraw, co ma na celu ułatwienie ich ukierunkowania na powierzchnię, która wymaga oświetlenia.

W ramach realizacji przedsięwzięcia wskazano na konieczność przebudowy geometrii cieków wodnych. Ogólnie ujmując prace na ciekach wodnych mają polegać przede wszystkim na ich odcinkowym przeniesieniu w nowy ślad. W ocenie GDOŚ **pkt I.3.18.** decyzji RDOŚ w Poznaniu, odnoszący się do prac na ciekach naturalnych, jest zbyt ogólny. W ocenie GDOŚ cieki naturalne stanowiące dziedzictwo przyrodnicze dla przyszłych pokoleń należy chronić przed przekształcaniem w sposób bardziej efektywny niż w przypadku cieków już przekształconych. W zlewni naturalnej JCWP rzeki Złotnicy leżą: Dopływ ze Szklarki Myślniewskiej, Dopływ spod Rojowa, Dopływ spod Kunik, Dąbrówka, Dopływ spod Potaśni. Wnioskodawca w raporcie wskazał, że w związku z wybudowaniem przedsięwzięcia w wariantcie W3, ingerencji wymaga przebudowa ok. 2,28% całkowitej długości JCWP Złotnica. W warunkach od **pkt I.2.15.** do **pkt I.2.20.** oraz w **pkt I.2.34.** decyzji RDOŚ w Poznaniu określono zasady ochrony wszystkich cieków wodnych, zarówno naturalnych jak i zmienionych, natomiast w przypadku cieku naturalnego w **pkt I.3.18.** ww. decyzji wskazano dodatkowo na konieczność „Zachowania dotychczasowych parametrów hydromorfologicznych przebudowywanych cieków naturalnych. Skarpy oraz dno koryt regulowanych cieków umocnić i zabezpieczyć przed erozją, niszczeniem i rozmywaniem poprzez stosowanie materiałów naturalnych lub zbliżonych do naturalnych”. W ocenie GDOŚ wskazane przez RDOŚ w Poznaniu warunki realizacji przedsięwzięcia drogowego odnoszące się do naturalnej JCWP Złotnica nie ograniczają negatywnego wpływu przedsięwzięcia na środowisko wodne w sposób optymalny.

Ogólnie ujmując zaplanowane do przeprowadzenia prace na ciekach będą polegały na ich przebudowie, w związku z ich kolizją z przedsięwzięciem. W pierwszej kolejności zostaną wybudowane nowe koryta cieków, przełożenie istniejącego cieku i zasypanie starych koryt. W związku z wycinką drzew, która będzie towarzyszyć przekładaniu części cieków, GDOŚ, celem ochrony krajobrazu oraz klimatu, nałożył obowiązek wykonania nasadzeń wzdłuż rzek. Nasadzenia wzdłuż brzegów z czasem zwiększą zacienienie koryta rzek, ograniczając nadmierne nagrzewanie się wody. Nadwodny pas zadrzewień obniża też siłę wiatru, a także temperaturę powietrza, przy jednoczesnym wzroście jego wilgotności i zmniejszeniu parowania wody bezpośrednio z gleby czy łanu roślinnego. Mając na względzie, że nasadzenia zostaną wykonane wzdłuż odcinków rzek, wpłynie to również w sposób pozytywny na krajobraz oraz spowoduje wychwytywanie biogenów (fosforu i azotu) przez systemy korzeniowe drzew, co spowoduje zmniejszenie spływu tych pierwiastków do wód powierzchniowych. Wobec powyższego GDOŚ w ponownej ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko nałożył na wnioskodawcę obowiązek wykonania planu nasadzeń drzew wzdłuż cieków poprzez uwzględnienie ich składu gatunkowego (minimum 3 gatunki), miejsc nasadzeń oraz sposobu ich wykonania. W planie nasadzenia drzew należy



uwzględnić m.in. odległość nasadzanych drzew, od pnia do pnia, wyznaczoną poprzez docelową średnicę korony większego z drzew +/- 0,5 m (np. docelowa średnica korony drzewa nr 1 ma 5 m, drzewa nr 2 ma 3 m, zatem odległość od pnia drzewa nr 1 do drzewa nr 2 powinna wynieść 5 m). Wykonanie planu nasadzeń, a następnie realizacja jego założeń ma na celu zwiększenie prawdopodobieństwa jak najlepszego przyjęcia się sadzonych drzew w gruncie. Kontrola udatności nasadzeń zostanie przeprowadzona zgodnie z warunkami wskazanymi w zmienionym **punkcie I.2.33** decyzji RDOŚ w Poznaniu.

W kwestii przebudowywanych odcinków JCWP Złotnica, silnie zmeandrowana jest jedynie rzeka Złotnica na odcinku od km 21+520 do 21+840 przedsięwzięcia (ok. 325 m rzeki). Wnioskodawca wskazał (str. 14 uzupełnienia raportu września 2023 r.) konieczność odtworzenia nieregularnego kształtu koryta. Mając na względzie konieczność zminimalizowania ryzyka pogorszenia parametrów hydromorfologicznych związanych z prostowaniem rzeki, GDOŚ nałożył obowiązek odtworzenia w nowej lokalizacji nieregularnego koryta rzeki. Odtworzenie koryta w ten sposób spowoduje spowolnienie spływu wody, co zwiększy ilość infiltrowanej wody powierzchniowej do wód gruntowych, a także zwiększy jej bioróżnorodność ze względu na zróżnicowaniu siedlisk (np. ze względu na siłę nurtu rzeki). Odtworzenie omawianego odcinka w sposób ułatwiający tworzenie się meandrów przyczyni się do zminimalizowania negatywnego wpływu przełożenia tego ciek, na środowisko.

Nowo tworzone koryto projektuje się tak, by było ono maksymalnie zróżnicowane strukturalnie, w sposób nawiązujący do charakteru, typu abiotycznego i charakterystyk hydrologicznych danego ciek. Perfekcyjna realizacja działania polega nie tylko na odpowiednim uformowaniu koryta posiadającego cechy ciek naturalnego, ale także na przewidzeniu, zainicjowaniu i uruchomieniu procesów zapewniających jego dalszy rozwój.

GDOŚ uchylił w całości i umorzył postępowanie organu I instancji w zakresie **pkt I.2.10** decyzji RDOŚ w Poznaniu, gdyż organ I instancji narzucając obowiązek wyeliminowania z placu budowy maszyn i urządzeń budowlanych oraz pojazdów, które nie dotrzymują określonych dla nich norm emisji hałasu, nie wskazał o jakie normy chodzi i w jaki sposób należałoby kontrolować ich przestrzeganie. W prawodawstwie Unii Europejskiej transponowanym do prawodawstwa polskiego, zgodnie z art. 1 Dyrektywy Rady z dnia 6 lutego 1970 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do dopuszczalnego poziomu hałasu i układu wydechowego pojazdów silnikowych (Dz. U. UE. L. 1970 r. 42.16 ze zm.), pojazdy silnikowe przeznaczone do użytkowania na drogach, z nadwoziem lub bez, posiadające co najmniej cztery koła i maksymalną prędkość konstrukcyjną przekraczającą 25 km/h, z wyjątkiem pojazdów, które poruszają się na szynach, ciągników rolniczych i leśnych oraz wszelkich maszyn samobieźnych, powinny spełniać określone w niej normy hałasu. W przypadku maszyn samobieźnych, w tym maszyn budowlanych, w załączniku nr 1 do dyrektywy 2006/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn, zmieniająca dyrektywę 95/16/WE (Dz. U. UE. L. 2006 r. 157.24 ze zm.),

ogólnie wskazano „Maszyna musi być zaprojektowana i wykonana w taki sposób, aby ryzyko wynikające z emisji hałasu zostało ograniczone do możliwie najniższego poziomu, z uwzględnieniem postępu technicznego i dostępności środków ograniczających poziom hałasu, w szczególności u źródła jego powstawania”. Oznacza to, że każdy użytkownik pojazdu wymienionego w pierwszej z ww. dyrektyw, zapewniając sprawność techniczną pojazdu przyczynia się do nieprzekraczania określonych norm. O sprawności technicznej pojazdu świadczy aktualny przegląd techniczny pojazdu. Pomiędzy przeglądami technicznymi mogą co prawda zdarzyć się awarie, aczkolwiek użytkownik pojazdu jest na bieżąco informowany, np. za pomocą kontrolek pojazdu, o możliwej usterce. Pojazdy niesprawne, zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450, ze zm.), nie mogą uczestniczyć w ruchu drogowym. Maszyny niesprawne, uszkodzone lub pozostające w naprawie zgodnie z art. 58 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650, ze zm.), powinny być wycofane z użytkowania oraz wyraźnie oznakowane tablicami informacyjnymi i zabezpieczone w sposób uniemożliwiający ich uruchomienie. Wobec powyższego, mając na względzie, że uchylany warunek nie został uzasadniony przez RDOŚ w Poznaniu i trudno jest wywieść, do jakich norm emisji hałasu odnosi się organ I instancji (w szczególności w przypadku maszyn samobieżnych) i w jaki sposób wnioskodawca miałby kontrolować nieprzekraczanie ww. norm, GDOŚ biorąc pod uwagę, że zarówno pojazdy dopuszczone do ruchu drogowego, jak i maszyny powinny być sprawne technicznie, zdecydował się na usunięcie powielającego przepisy prawa **pkt I.2.10.** decyzji RDOŚ w Poznaniu nakazującego wyeliminować z placu budowy maszyny, urządzenia budowlane oraz pojazdy niesprawne technicznie.

GDOŚ zdecydował się również uchylić **pkt I.2.14** decyzji RDOŚ w Poznaniu i umorzyć postępowanie organu I instancji w tym zakresie. Każdorazowy pobór wód, zgodnie z art. 35 ust. 3 pkt 1 p.w. jest usługą wodną, która zgodnie z art. 389 p.w. wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Mając na względzie, że pozwolenie wodnoprawne, zgodnie z art. 403 ww. ustawy, określa wielkość przepływu nienaruszalnego, ograniczenia wynikające z konieczności jego zachowania oraz sposób odczytywania jego wartości w miejscu korzystania z wód, nie ma potrzeby regulowania tej kwestii przez dodatkowe warunki nałożone w ramach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. RDOŚ w Poznaniu enigmatycznie zakazał „powodowania zachwiania warunków hydrologicznych i hydro morfologicznych w cieku” nie wyjaśniając przy tym w jaki sposób pobór wód mógłby przyczynić się do zachwiania tych warunków. Ponadto RDOŚ w Poznaniu nie uzasadnił z jakiego powodu nałożył obowiązek związany z koniecznością uzgodnienia poboru wody z zarządcami cieków, podczas gdy każdorazowo warunki takiego poboru ustalane są w pozwoleniu wodnoprawnym.

GDOŚ doprecyzował **pkt I.2.16.** decyzji RDOŚ w Poznaniu ze względu na nieprecyzyjne brzmienie tego warunku. RDOŚ w Poznaniu wskazując „najniższe stany wód” nie określił co należy przez to rozumieć. Najniższy stan wód to taki, który w historii pomiarów był najmniejszy ze wszystkich. Powszechnie stan ilościowy rzek określa się w skali od stanu

niskiego przez stan wysoki, ostrzegawczy aż po stan alarmowy. W ocenie GDOŚ wystarczającym jest ograniczenie pracy na etapie budowy wyłącznie do okresu wystąpienia stanów niskich wód a nie, jak wskazał organ I instancji, do stanów najniższych. Przepływ wód w stanie niskim ma charakter laminarny a więc na tyle spokojny, że w przypadku ewentualnego zamulenia, znajdująca się w wodzie zawiesina jest w stanie opaść na dno. Ponadto wskazać należy, że warunek w tym brzmieniu został wskazany przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w postanowieniu z 12 października 2021 r., WR.RZŚ.4360.78.2021.AK.

Zmiana **pkt I.2.28.** decyzji RDOŚ w Poznaniu ma związek z dopuszczeniem prac polegających na wycinie drzew i krzewów oraz na zdjęciu roślinności i odhumusowaniu przez cały rok, pod warunkiem zapewnienia we wskazanym przedziale czasu kontroli specjalistów (ornitologa, chiropterologa i entomologa). Tylko i wyłącznie brak gniazdowania lub obecności stanowisk ww. przedstawicieli fauny umożliwi wnioskodawcy prowadzenie dalszych prac.

GDOŚ zdecydował się na doprecyzowane **pkt I.3.13** decyzji RDOŚ w Poznaniu. Z racji tego, że przepisy prawa nie regulują stężenia zawartości zawiesiny ogólnej na etapie budowy przedsięwzięcia, GDOŚ wskazał na konieczność nieprzekraczania 100 mg/m<sup>3</sup> zawiesiny ogólnej, a więc na poziomie na jakim wody będą podczyszczane również na etapie eksploatacji przedsięwzięcia drogowego. W przypadku, w którym zrzut wody na etapie budowy odbywa się do kanałów zlokalizowanych w odległości większej równej 300 m od rzeki lub jeziora, GDOŚ odstąpił od podczyszczania wód zrzucanych do kanału na etapie budowy. Przepływ w kanałach jest wolny i laminarny, a więc zawieszona w wodzie zawiesina ogólna na odcinku 300 m opadnie na dno, czym w sposób naturalny zmniejszy swoje stężenie na ujściu kanału do odbiornika. W ocenie GDOŚ zaproponowane działania w sposób wystarczający chronią środowisko wodne przed zanieczyszczeniem zawiesiną ogólną na etapie budowy i ograniczą zbyt szybki spływ wód opadowych i roztopowych do odbiorników.

Odnosząc się do **zarzutu nr 1** co do tego, że wariant drogi wybrany do realizacji spowoduje zaburzenie dotychczasowych szlaków komunikacyjnych na terenach jej lokalizacji, należy wyjaśnić, że dokonywanie oceny prawidłowości rozwiązań funkcjonalnych drogi, czyli w tym przypadku zapewnienia komunikacji pomiędzy terenami przecinanymi przez drogę, wykracza poza zakres postępowania związanego z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jak wynika z uzupełnienia raportu (rysunek 02.09- i 02.10- /A.II-STEŚ-01, załączniki i graficzne – część IV z maja 2021 r.), ciągłość połączenia pomiędzy ww. działkami zostanie zapewniona poprzez wykonanie ok. 2,7 kilometrowego, utwardzonego dojazdu (część drogi bitumiczna, część z kruszywa), który przecina przedsięwzięcie w ok km 20+823. Należy zwrócić uwagę, że zapewnienie przejazdu na drugą stronę przedsięwzięcia, nie jest elementem niezbędnym ze względu ochronę środowiska, a GDOŚ nie posiada kompetencji, aby ingerować w rozwiązania komunikacyjne wskazane we wniosku.

Odnosząc się do **zarzutu nr 2**, tj. brak analizy wpływu przedsięwzięcia na zbiornik wodny aktualnie znajdujący się na działce nr 272/3, obręb Olszyna, Gmina Ostrzeszów, wskazuję, że

w ok. km 21+900 przedsięwzięcia, droga będzie poprowadzona nasypem, co skutkuje brakiem ingerencji w lokalne stosunki wód podziemnych zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji przedsięwzięcia. Ponadto projektowana droga ekspresowa nie wpłynie na zmianę zlewni zasilania wyżej wskazanego zbiornika, gdyż, jak wynika z mapy hipsometrycznej (m.in. str. 17 uzupełnienia GDDKiA z 11 września 2023 r.), lokalne ukształtowanie terenu powoduje napływ wód podziemnych w rejon omawianego zbiornika z północy i ze wschodu, a następnie ich odpływ w kierunku południowo zachodnim, tj. w stronę przedsięwzięcia drogowego znajdującej się na nasypie. Ponadto zarówno RDOŚ w Poznaniu, jak i GDOŚ, zmieniając część decyzji organu I instancji, nałożyli warunki środowiskowe, których realizacja zapewni nie pogorszenie warunków hydrologicznych w rzece Złotnicy, a więc również w jej zlewni. Tym samym obawy o negatywny wpływ przedsięwzięcia na omawiany zbiornik wodny, wyrażone w odwołaniu ██████████ są nieuzasadnione.

Zmiana **pkt I.2.29.** decyzji RDOŚ w Poznaniu wynika z nazbyt ogólnego brzmienia co do czasu, kiedy ma być wykonana kontrola chiropterologiczna. GDOŚ biorąc pod uwagę ekologię i biologię krajowej chiropterofauny wskazał, że właściwym będzie wykonanie kontroli chiropterologicznej nie wcześniej niż 3 dni przed wycinką drzew. Jeżeli w tego typu lokalizacjach zostanie wykryta kolonia rozrodcza lub hibernujące osobniki nietoperzy, prace będą mogły się rozpocząć wyłącznie po samodzielnym opuszczeniu przez chiropterofaunę stwierdzonych stanowisk.

Zmiana **pkt I.2.33.** decyzji RDOŚ w Poznaniu jest związana ze zbyt krótkim czasem trwania monitoringu nasadzeń roślin. Zmiana polega przede wszystkim na wydłużeniu terminu monitoringu udatności nasadzeń z 3 do 5 lat. Z uwagi na często zdarzające się obecnie okresy suszy, silnego wiatru czy gwałtownych deszczy, a także z uwagi na mnogość błędów, jakie mogą negatywnie wpłynąć na udatność nasadzeń, np. błędy na etapie upraw szkółkarskich polegających chociażby na zbyt bliskim nasadzeniu roślin i nieumyślnym podcinaniem części z nich korzeni szkieletowych lemieszem przy tworzeniu skib, w transporcie, przechowaniu przed posadzeniem czy sposób posadzenia ich w gruncie, mogą spowodować powolne zamieranie roślin, które ujawni się w późniejszym okresie niż po 3 latach. Ważne jest zatem, aby wnioskodawca zadbał, aby każdy etap nasadzeń był wykonany z jak największą starannością, w czym będą pomocne instrukcje GDOŚ nawiązujące do jakości materiału szkółkarskiego, sposobu ich transportu i pielęgnacji po zasadzeniu. Często jeden lub kilka z wcześniej wymienionych czynników mogą spowodować powolne obumieranie rośliny a dotyczy to zwłaszcza nasadzeń dokonywanych na terenach silnie przekształconych i zaburzonych środowiskowo, np. ze względu na prowadzone w pobliżu prace budowlane. Z tego powodu GDOŚ wydłużył do 5 lat czas, w którym prowadzony będzie monitoring udatności nasadzeń, co ma zagwarantować sukces i powodzenie narzuconych przez GDOŚ działań minimalizujących negatywny wpływ przedsięwzięcia na środowisko. Zważając, że potencjał ekologiczny roślin wycinanych zostanie osiągnięty przez nowe rośliny dopiero po okresie kilkunastu miesięcy dla traw, kilku lat dla krzewów i kilkunastu lub kilkudziesięciu lat

dla drzew, szczególnie ważne jest aby jak najwięcej nowo posadzonych roślin przyjęło się w gruncie możliwie jak najwcześniej. Z tego też powodu GDOŚ narzucił konieczność wykonania planu adaptacji roślin i ich pielęgnowaniu przez minimum 3 lata od dnia wykonania nasadzeń, co zwiększy ich szanse przetrwania i optymalnego wzrostu (zmieniony **pkt 1.2.32** decyzji RDOŚ w Poznaniu). Pielęgnacją mają być objęte również nasadzenia uzupełniające po monitoringu wykonanym w 1. i 3. roku po oddaniu przedsięwzięcia do użytkowania. Dodatkowo, celem zmotywowania wnioskodawcy do dołożenia wszelkich starań mających na celu uniknięcie obumierania roślin, wraz z nałożeniem obowiązku wykonania monitoringu udatności i trwałości nasadzeń w 5. roku od ich zasadzenia, w przypadku stwierdzenia braku zachowania żywotności, nałożono obowiązek wykonania nowych nasadzeń, w proporcji 1:2. Celem wzmocnienia odporności drzew, a także zwiększenia bioróżnorodności, zakazano nasadzeń monokultur, wskazując na konieczność zastosowania różnorodności gatunkowej w nasadzeniu drzew.

Zmiana **pkt 1.2.34.** decyzji RDOŚ w Poznaniu jest związana ze zwiększeniem wymagań związanych ze sposobem przeniesienia siedlisk batrachofauny. Szczegółowo opisano poszczególne etapy tego procesu, wynikające z wiedzy i doświadczenia organu odwoławczego przy prowadzeniu licznych postępowań związanych z koniecznością zniszczenia zbiorników zasiedlonych przez płazy.

Zmiana **pkt 1.2.38** decyzji RDOŚ w Poznaniu wynika ze zbyt małej kompensacji siedlisk ptaków i chiropterofauny. Wprowadzenie nowych budek dla ptaków i nietoperzy związane jest z dużą skalą usunięcia roślinności podczas omawianego przedsięwzięcia. Spowoduje ono istotną utratę siedlisk i terenów lęgowych dla zwierząt leśnych. Szczególnie zagrożone są przedstawiciele fauny, którzy wykorzystują do rozmnażania się dziuple, które obecne są wyłącznie w drzewostanie dojrzałym. Z tego względu należy wprowadzić kompensacje polegającą na zapewnieniu zastępczych miejsc lęgowych i rozrodczych dla ptaków i nietoperzy. GDOŚ określił liczbę, rodzaj i lokalizację oraz sposób utrzymania zastępczych budek i skrzynek, kierując się wielkością prognozowanych strat przyrodniczych oraz biologią i ekologią zasiedlających teren planowanej drogi ekspresowej gatunków.

Zmiana **pkt 1.2.39.** polega na wskazaniu, kto ma pełnić nadzór przyrodniczy nad prawidłową realizacją określonych w decyzji czynności. Ze względu na specyfikę terenu, na którym ma być realizowane przedsięwzięcie, występowanie w zasięgu oddziaływania inwestycji konkretnych gatunków i siedlisk przyrodniczych oraz ustalone przez RDOŚ w Poznaniu i GDOŚ warunki wykonywania prac, organ odwoławczy wyznaczył odpowiednich specjalistów. Ich ekspercka i szczegółowa wiedza zapewni prawidłową realizację określonych w rozstrzygnięciu czynności.

GDOŚ zdecydował się również doprecyzować **pkt 1.3.5.** decyzji RDOŚ w Poznaniu odnośnie obsadzenia ekranów roślinami, w tym pnącymi. Powodem, dla których obsadzone mają zostać tylko zewnętrzne (względem źródła hałasu) części ekranów akustycznych lub przeciwośnieniowych jest zminimalizowanie ryzyka kolizji ptaków i nietoperzy

z samochodami. Obsadzone pnączami ekrany przyciągają owady (np. ze względu na zwiększone zacienienie, wilgoć), co w efekcie może powodować przyciągnięcie żerujących nietoperzy lub ptaków w sąsiedztwo drogi. Z tego samego powodu GDOŚ wskazał, aby unikać obsadzania roślinami, których owoce są atrakcyjne dla zwierząt. Wskazanie minimalnej odległości pomiędzy sadzonkami ma na celu uzyskanie zwartej kompozycji, która po kilku latach od posadzenia pozytywnie wpłynie na środowisko.

Zmiana **pkt I.3.18** decyzji RDOŚ w Poznaniu dotyczy doprecyzowania materiałów, których nie należy stosować ze względu na ich szkodliwy wpływ na ciekły wodne. Stosowanie betonu, narzutów kamiennych czy gabionów z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego jest niewskazane. Zastosowanie ww. materiałów może zmienić naturalny przepływ wody (np. przyspieszając go), a także może ograniczyć dostęp roślin i zwierząt do wody. Nadto należy zauważyć, że niewskazana jest zmiana warunków ekologicznych środowiska wodnego dotychczas pozbawionych tego typu konstrukcji.

GDOŚ zmienił **pkt I.3.20.** decyzji RDOŚ w Poznaniu poprzez uzupełnienie go o elementy zwiększające skuteczność i trwałość zasiedlenia przez płazy zastępczych zbiorników rozrodczych. Z doświadczeń organu odwoławczego wynika, iż bardziej preferowane przez batrachofaunę są akwenty mające nieregularny kształt i mocno wypłycone, gdzie ok. 80% zbiornika pokryta jest płycznami do głębokości 30 cm oraz odpowiednio wyprofilowanych skarpach. Zostało to uwzględnione w zmienionym warunku. Jednocześnie dbając o trwały efekt kompensowanych siedlisk, przewidziano kontrole herpetologa, którego zadaniem będzie lustracja zbiorników i wprowadzanie ewentualnych poprawek lub uzupełnień, tak aby w jak najskuteczniejszy sposób umożliwiły one rozród płazów. Przeniesienie od 20 do 40 litrów namułu z istniejących, zastępowanych zbiorników wodny ma na celu wykształcenie przez nowy zbiornik mikrobioty i mikrofauny, do której przyzwyczajona jest lokalna herpetofauna. Pozostawienie zbiornika na co najmniej 7 dni umożliwi mikroorganizmom rozwój, co pozwoli w pełni zaadaptować go do pełnienia funkcji zbiornika zastępczego dla płazów.

Zmiana brzmienia **pkt I.3.21.** związana jest z nieokreśleniem przez RDOŚ w Poznaniu wymiarów stałego ogrodzenia herpetologicznego. Opierając się na dotychczasowym doświadczeniu z innych, podobnego typu inwestycji oraz badań i monitoringu porealizacyjnych, GDOŚ określił zasady realizacji ogrodzeń. Jednocześnie została przewidziana możliwość rezygnacji z zastosowania ogrodzenia zbiorników w ściśle określonych warunkach.

GDOŚ zdecydował się również na zmianę **pkt I.3.26. 6 decyzji RDOŚ w Poznaniu.** W ocenie GDOŚ nachylenie skarpy pod kątem ok. 45 stopni, tj. 1:2, nie jest łagodne. Korekta zmniejszenia nachylenia skarp do wartości poniżej 1:2,5 podyktowana jest umożliwianiem wykorzystania przedmiotowego terenu także przez płazy, które wymagają łagodniejszego nachylenia. GDOŚ wykluczył też możliwość wykorzystania betonu (w tym ażurowych płyt) w miejscach dostępnych dla zwierząt. Zastosowanie tego materiału odstrasza faunę od stref specjalnie dla nich przeznaczonych, jak również może przyczynić się do wypadków, a co za

tym idzie zmniejsza skuteczność migracje zwierząt przez teren przejścia. GDOŚ, zmieniając ww. warunki, doprecyzował też kwestię odtworzenia roślinności na skarpach wyłączając gatunki obce i jednocześnie nakazując ich usunięcie. W związku z likwidacją stanowisk owadów niezbędne jest zastosowanie działań kompensujących w postaci wywieszenia dla nich sztucznych schronień oraz przygotowania łąk zapewniających im pokarm i egzystencje. GDOŚ określił lokalizacje, w których trzeba przeprowadzić zabiegi kompensacyjne, kierując się rozmieszczeniem tej grupy organizmów i jej wymaganiami siedliskowymi. Wprowadził również obowiązek monitoringu stanu budek dla owadów i w razie konieczności wykonania koniecznych działań utrzymaniowych. Ze względu na zniszczenie na etapie budowy stanowisk gadów należy przeprowadzić działania kompensujące ukierunkowane na odtworzenie siedlisk reptiliofauny. Będą one zlokalizowane na przejściach dla zwierząt dużych i średnich i będą miały postać kopców i stert złożonych z odpowiednich substratów, najbardziej korzystnych dla gadów. GDOŚ określił położenie i liczbę zastępczych stanowisk dla tej grupy fauny. Zostały również przewidziane zabiegi kontrolne, które pozwolą utrzymać zastępcze siedliska w formie najbardziej odpowiadającej reptiliofaunie. Dodatkowo GDOŚ uzupełnił warunek dot. roślinności naprowadzającej do przejść dla zwierząt. Roślinność naprowadzająca musi w sposób ciągły musi łączyć się z istniejącym w pobliżu przejścia drzewostanem. Tylko taki sposób formowania naprowadzania zapewni maksymalną skuteczność kierowania zwierząt do przejść dla nich przygotowanych. Przerwy i nieciągłości w roślinności naprowadzającej mogą powodować rezygnację fauny z dalszego podążania do konstrukcji umożliwiającej przedostanie się na drugą stronę planowanej drogi ekspresowej. Niezwykle istotne jest prowadzenie nasadzeń drzew do linii istniejącego drzewostanu, aby stworzyć linię ciągłą, gdyż jest to niezbędne dla wszystkich przejść dla zwierząt, w szczególności tych, które mają być zlokalizowane w obszarach leśnych i mozaiki polno-leśnej. W przypadku konieczności wykonania ekranów przeciwoślనిeniowych, GDOŚ wykluczył ich wybudowanie w istniejącym przejściu dla zwierząt w km 2+195 Obwodnicy Kępna. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że w tym przypadku trudnym do pogodzenia może być zachowanie optymalnego światła przejścia dla zwierząt przy jednoczesnym współistnieniu ww. ekranów. Na etapie ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia wnioskodawca został zobowiązany do weryfikacji możliwości wybudowania w tym miejscu ekranów przeciwoślనిeniowych przy omawianym przejściu dla zwierząt.

Zmiana **pkt I.3.27. lit c decyzji RDOŚ w Poznaniu** polega na wykreśleniu możliwości zastosowania gabionów, które są środkiem niekorzystnie wpływającym na przemieszczanie się zwierząt, zwłaszcza małych rozmiarów, w szczególności płazów.

GDOŚ, zmieniając treść **pkt I.3.29** decyzji RDOŚ w Poznaniu, wskazał nowe, optymalne wymiary oczek ogrodzenia. Zmiana wysokości i szerokości oczek siatki podyktowana uniknięciem sytuacji, w której zwierzęta mogłyby się przez nią przedostać.

Zmiana **pkt I.3.30** decyzji RDOŚ w Poznaniu było konieczne, ze względu na ryzyko przedostania się małych zwierząt na planowaną drogę i wynikające z tego zagrożenie dla

użytkowników ruchu. Ogrodzenie ochronne przy projektowanej trasie ekspresowej zostało tylko w niewielu miejscach zabezpieczone poprzez montaż siatki ochronno–naprowadzającej. Ze względu na powszechne występowanie małych przedstawicieli fauny, nie tylko płazów, w bezpośrednim sąsiedztwie omawianej drogi, niezbędne jest wykonanie dodatkowej siatki wygradzającej na całym przebiegu przedmiotowej trasy ekspresowej. Tylko w ten sposób skutecznie zabezpieczy się zrealizowane przedsięwzięcie przed wtargnięciem na jego teren zwierząt, które mogą doprowadzić do kolizji drogowej. Dlatego też GDOŚ określił parametry i materiał, z którego ma zostać wykonane ogrodzenie oraz inne szczegóły związane z funkcjonowaniem tego środka minimalizującego, kierując się swoim doświadczeniem i wiedzą zdobytą przy sprawach dotyczących podobnych przedsięwzięć, gdzie stwierdzono skuteczność wprowadzonych analogicznych zmian.

W kwestii zmiany **pkt I.3.32** decyzji RDOŚ w Poznaniu, GDOŚ zdecydował się na zwiększenie zakresu ochrony ptaków przed kolizją z linią elektroenergetyczną i ich porażeniem przez prąd.

Jeśli zaś chodzi o żądanie wskazane w **zarzucie nr 19** dot. wprowadzenia dodatkowych ekranów przeciwołśnieniowych, to wskazać należy, że jest ono, w ocenie organu, niezasadne. Poza niezasadną ingerencją w krajobraz, wnioskowane ekrany w miejscach położonych poza zabudową mogą generować dodatkową śmiertelność ptaków, które nie są przyzwyczajone do obecności takich struktur poza terenami antropogenicznymi. Nawet odpowiednie zabezpieczenie ekranów nie będzie dawać gwarancji braku kolizji.

W kwestii **zarzutu nr 20** dotyczącego wniosków o przeprowadzenie rozprawy administracyjnej, GDOŚ wskazuje, że rozprawa administracyjna, o której mowa w art. 89 k.p.a. jest formą postępowania wyjaśniającego. Jest to instrument fakultatywny, a zatem organ prowadzący postępowanie może, ale nie musi z niego skorzystać. Organ powinien przeprowadzić rozprawę, tylko w sytuacji, gdy jest to potrzebne dla wyjaśnienia sprawy (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 października 2019 r., sygn. akt: II OSK 3045/17). W opinii GDOŚ w realiach niniejszej sprawy taka potrzeba nie zachodziła i brak przeprowadzenia rozprawy nie miał wpływu na jej wynik. Odwołujący wskazali, że przeprowadzenie rozprawy jest niezbędne chociażby ze względu na konieczność określenia odpowiednich zabezpieczeń akustycznych. GDOŚ dysponował jednak wystarczającym materiałem dowodowym umożliwiającym mu weryfikację zapisów decyzji RDOŚ w Poznaniu oraz ich zmianę, bez konieczności przeprowadzenia rozprawy administracyjnej. Odwołujący się przedstawili w sposób jasny swoje argumenty i stanowiska, które zostały na etapie postępowania odwoławczego rozpatrzone. Możliwym było zatem skonfrontowanie podniesionych przez nich uwag z prognozowanym oddziaływaniem przedsięwzięcia i obowiązującymi w poruszanych kwestiach przepisami. Należy przy tym wskazać, że nieprzeprowadzenie rozprawy administracyjnej nie stanowi naruszenia prawa.

GDOŚ stwierdza, że **zarzut 17**, w którym odwołujący wskazali na konieczność uwzględnienia dodatkowego zakresu w ponownej ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na



środowisko jest niezasadny. RDOŚ w Poznaniu, w ramach ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, nakazał wnioskodawcy wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej w zakresie aktywności zwierząt ze szczególnym uwzględnieniem m.in. wilka (**pkt III tiret drugie** decyzji RDOŚ w Poznaniu) oraz weryfikację lokalizacji i parametrów planowanych do realizacji przejść dla zwierząt, na całej długości przedsięwzięcia (**pkt III tiret trzecie** decyzji RDOŚ w Poznaniu). W ocenie GDOŚ nie ma potrzeby zmiany ww. punktów, gdyż w sposób kompleksowy określają dodatkowe tematy, na jakie wnioskodawca powinien zwrócić szczególną uwagę w trakcie ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. GDOŚ stwierdza, że skoro inwentaryzacja aktywności zwierząt i weryfikacja określonych tą decyzją przejść dla zwierząt dotyczy całej długości przedsięwzięcia, nie ma potrzeby doprecyzowania, że analizą powinien być objęty również węzeł Antonin. Odnośnie zarzutu 17.d. należy podkreślić, że na etapie ponownej oceny nie mogą być przedstawiane nowe rozwiązania projektowe węzła Antonin, gdyż na tym etapie nie ma możliwości modyfikowania wniosku. Zmianie mogą natomiast ulec rozwiązania minimalizujące wpływ przedsięwzięcia na środowisko, co w ponownej ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, na podstawie aktualnych danych, zostanie zbadane.

Zmiana części **pkt III** decyzji RDOŚ w Poznaniu wynika z wprowadzeniem przez GDOŚ konieczności zabezpieczeń słupów linii elektroenergetycznej przed porażeniem ptaków prądem, a także ze względu na doprecyzowanie kwestii związanej z dostosowaniem korpusu drogi w związku z możliwym napływem nań wód gruntowych, a także doprecyzowaniu, że szczególną uwagę należy objąć nowopowstałe strefy ochronne ujęć wód. Realizacja ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem ww. aspektów umożliwi dostosowanie działań minimalizujących wpływ przedsięwzięcia na środowisko spowodowaną przede wszystkim naturalnymi zmianami w środowisku.

Przy całości rozważań wpływu przedsięwzięcia na środowisko należy pamiętać, że rozmieszczenie siedlisk i stanowisk gatunków nie jest stałe i ciągle się zmienia, w odpowiedzi m.in. na zmiany warunków klimatycznych, poziom rozrodu, korektę tras wędrówkowych spowodowanych nowymi przeszkodami, powstaniem/zanikiem miejsc żerowania itp. Dlatego też w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla rozpatrywanego przedsięwzięcia nałożony został obowiązek przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania na środowisko. W jej ramach wykonane zostaną badania środowiskowe, które dadzą odpowiedź o aktualne umiejscowienie siedlisk i gatunków oraz tras migracyjnych i inne dane przyrodnicze. Zostaną wówczas, w razie potrzeby, skorygowane warunki decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zapewniając najbardziej skuteczne środki zabezpieczające zasoby przyrodnicze znajdujące się w sąsiedztwie projektowanej drogi ekspresowej.

Odnośnie niewyjaśnionej dotychczas zmiany części **pkt VI** decyzji RDOŚ w Poznaniu w zakresie kontroli udatności nasadzeń traw, kwiatów, kontroli budek i stanu schronień dla gadów wskazuję, że realizacja niniejszej inwestycji związana będzie z likwidacją stanowisk owadów. Stąd niezbędne jest zastosowanie działań kompensujących w postaci wywieszenia dla

nich sztucznych schronień oraz przygotowania łąk zapewniających im pokarm i egzystencję. GDOŚ określił lokalizacje, w których trzeba przeprowadzić zabiegi kompensacyjne, kierując się rozmieszczeniem tej grupy organizmów i jej wymaganiami siedliskowymi. Wprowadził również obowiązek corocznego monitoringu stanu i w razie konieczności wykonania koniecznych działań utrzymaniowych we właściwym stanie kompensacji dla owadów.

Podsumowując, GDOŚ, na podstawie analizy zgromadzonego materiału dowodowego rozpatrzył sprawę w pełnym zakresie, co do okoliczności faktycznych i prawnych. Mając na uwadze argumenty przedstawione w powyższym uzasadnieniu, a także po wnikliwym zbadaniu poprawności postępowania przeprowadzonego przez organ I instancji, orzeczono jak w sentencji.

### **POUCZENIE**

1. Niniejsza decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancji. Na decyzję, zgodnie z art. 50 w związku z art. 3 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 1634, ze zm.), dalej p.p.s.a., służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.
2. Zgodnie z art. 54 § 1 oraz art. 53 § 1 p.p.s.a. skargę wnosi się za pośrednictwem GDOŚ w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia skarżącemu decyzji.
3. Skarżący, zgodnie z art. 230 p.p.s.a. w związku z § 2 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad pobierania wpisu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2021 r. poz. 535), obowiązany jest do uiszczenia wpisu od skargi w kwocie 200 zł. Skarżący, co wynika z art. 239 p.p.s.a., może być zwolniony z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych.
4. Skarżącemu, zgodnie z art. 243 p.p.s.a., może być przyznane, na jego wniosek, prawo pomocy. Wniosek ten wolny jest od opłat sądowych.

*Z upoważnienia*

*Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska*

MAREK KAJS

Zastępca Generalnego Dyrektora

Zastępca Generalnego Dyrektora Ochrony  
Środowiska

/ – podpisany cyfrowo/

**Otrzymują:**

1. GDDKiA, za pośrednictwem pełnomocnika Wojciecha Furmaniaka, ul. Siemiradzkiego 5a, 60-763 Poznań;
2. ██████████, ██████████;
3. Stowarzyszenie Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot, ul. Jasna 17, 43-360 Bystra (za pośrednictwem ePUAP);
4. ██████████, pełnomocnik ██████████, ██████████, ██████████ i ██████████, ██████████;
5. Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia, ul. Białokórnicza 26, 50-134 Wrocław (za pośrednictwem ePUAP);
6. Pozostałe strony postępowania na podstawie art. 49 k.p.a.

**Do wiadomości:**

7. RDOŚ w Poznaniu, ul. Jana Henryka Dąbrowskiego 79, 60-529 Poznań (za pośrednictwem ePUAP).